

Monumental it is:

Ένας διάλογος μεταξύ του
παρελθόντος και του παρόντος μέσα
από την αρχιτεκτονική προσέγγιση του
David Chipperfield

Επιμέλεια: Σαμπάνη Ασημίνα Ιωάννα

Monumental it is:

Ένας διάλογος μεταξύ του παρελθόντος
και του παρόντος μέσα από
την αρχιτεκτονική προσέγγιση του
David Chipperfield

Ερευνητική εργασία
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Πολυτεχνείο Κρήτης

Χανιά, Φεβρουάριος 2025

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Καραγιάννη Άννα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη - Abstract	10
I. Εισαγωγή	
I.α. Σκοπός εργασίας	13
I.β. Αντικείμενο έρευνας	13
I.γ. Μέθοδος	14
II. Ευρήματα	
II.α. Απόηχοι της αιωνιότητας: Η διαχρονική δύναμη της μνημειακότητας στην αρχιτεκτονική	17
II.β. Η μνημειακότητα μεταξύ αναβίωσης και επανάστασης	20
II.γ. Συζητήσεις περί μνημειακότητας	24
II.δ. Επανερμηνεύοντας το Μεγαλείο	28
II.ε. Η φιλοσοφία του David Chipperfield	31
II.στ. Μουσείο Neues: Ο David Chipperfield στο μεταπολεμικό Βερολίνο	36
II.ζ. Γκαλερί James Simon: Η προσθήκη του David Chipperfield στο ιστορικό κέντρο του Βερολίνου	64
II.η. Κοιμητήριο San Michele: Η «αιώνια» επέκταση του D. Chipperfield	82
III. Συμπεράσματα	101
IV. Κατάλογος Εικόνων	107
V. Βιβλιογραφία	113

Monumental it is

*Ευχαριστώ θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου
κ. Καραγιάννη Άννα για την πολύτιμη βοήθεια
και καθοδήγηση της για την εκπόνηση
αυτής της ερευνητικής εργασίας.*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα ερευνητική εργασία πραγματεύεται τον όρο της μνημειακότητας στην αρχιτεκτονική μέσα από θεωρίες και παραδείγματα, αναλύοντας κτίρια που ανήκουν στο παρελθόν με σύγχρονες επεμβάσεις, αλλά και “μνημεία” των πρόσφατων χρόνων.

Επιλέγοντας τον αρχιτέκτονα David Chipperfield, διερευνούνται οι σκέψεις και το έργο του έχοντας ως βασικό άξονα τη μνημειακότητα και εστιάζοντας σε τρία από τα πιο σημαντικά του έργα. Συγκεκριμένα, εξετάζονται η αποκατάσταση του Neues Museum, η Γκαλερί James Simon και η επέκταση του Κοιμητηρίου San Michele, μέσα από την ανάλυση πέντε εννοιών: του πλαισίου (context), της παράδοσης (tradition), της μνήμης (memory), της μορφής (form) και της συνέχειας (continuity) - πέντε όρους που επαναλαμβάνονται από τον αρχιτέκτονα σε αναφορές στα έργα του, ενώ επιχειρείται η συνθετική ανάλυση του κάθε κτιρίου. Παράλληλα, μέσω αυτών των πέντε θεματικών στοχεύεται η ανάδειξη της έννοιας του μνημειακού μέσα από τις διαφορετικές πτυχές του κάθε παραδείγματος. Τέλος, διερευνάται η σχέση μεταξύ του παλαιού και νέου, οι συγκρούσεις αλλά και αρμονίες που προκύπτουν.

ABSTRACT

This essay examines the term monumentality in architecture through theories and examples, including buildings that belong to the past with modern interventions and "monuments" of recent years.

By focusing on the architect David Chipperfield, his thoughts and work are explored with monumentality as the main axis, focusing on three of his most important works. Specifically, the refurbishment of the Neues Museum, the James Simon Gallery and the extension of San Michele Cemetery are examined, focusing on the terms context, tradition, memory, form, and continuity, five terms that the architect frequently uses in his projects, while attempting the architectural analysis of each case. At the same time, through these five keywords, the highlighting of monumentality is aimed at the different aspects of each example. Also, the relationship between the old and the new, the conflicts, and the harmonies that arise are discussed.

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ι.α. Σκοπός εργασίας

Σκοπός της ερευνητικής εργασίας είναι να διερευνήσει πώς εκφράζεται η έννοια της μνημειακότητας στη σύγχρονη αρχιτεκτονική, εστιάζοντας στα έργα του αρχιτέκτονα David Chipperfield και αναλύοντας τρία σημαντικά του έργα, το Μουσείο Neues, τη Γκαλερί James Simon και το Κοιμητήριο San Michele μέσα από τους πέντε πυλώνες σχεδιασμού του αρχιτέκτονα - πλαίσιο (context), παράδοση (tradition), μνήμη (memory), μορφή (form) και συνέχεια (continuity). Η ερευνητική εργασία θα εξετάσει πώς ο Chipperfield ενσωματώνει την απλότητα, την υλική ακεραιότητα και το ιστορικό πλαίσιο για να δημιουργήσει αρχιτεκτονική διαχρονική, ανθρώπινη και βαθιά συνδεδεμένη με το περιβάλλον της. Αυτά τα παραδείγματα θα δείξουν πώς η σύγχρονη αρχιτεκτονική μπορεί να επιτύχει μνημειακότητα όχι μόνο μέσω κλίμακας, αλλά μέσω στοχαστικού σχεδιασμού που αλληλεπιδρά ουσιαστικά με το περιβάλλον και την ιστορία.

Ι.β. Αντικείμενο έρευνας

Αντικείμενο της έρευνας αποτελεί ο όρος της μνημειακότητας αλλά και παραδείγματα του παρελθόντος μνημειακής αρχιτεκτονικής σε ιστορικά σύνολα με στοιχεία σύγχρονου σχεδιασμού, αλλά και νεώτερα με τον ίδιο χαρακτήρα. Έργα του αρχιτέκτονα David Chipperfield αναλύονται μέσα από τις έννοιες του πλαισίου, της παράδοσης, της μορφής, της συνέχειας και της μνήμης, έννοιες που χρησιμοποιεί ο ίδιος για να αποδώσει την αρχιτεκτονική του γλώσσα. Το Μουσείο Neues, η Γκαλερί James Simon και το Κοιμητήριο San Michele είναι έργα που ξεχωρίζουν διεθνώς για το ιστορικό και πολιτισμικό τους πλαίσιο, καθώς και για την ιστορία που τα συνοδεύει. Αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα της αρχιτεκτονικής γραφής του Chipperfield, με έντονα στοιχεία μνημειακότητας, τα οποία θα αναλυθούν και θα συγκριθούν στο πλαίσιο αυτής της ερευνητικής εργασίας.

Στο Μουσείο Neues, ένα από τα πιο σημαντικά και emblematic κτίρια της πόλης το οποίο βρίσκεται στο νησί των Μουσείων του Βερολίνου, στόχος της αποκατάστασης ήταν να επαναφέρει και να αναδείξει την ιστορική ακεραιότητα του κατεστραμμένου από τον πόλεμο κτιρίου, ενσωματώνοντας ταυτόχρονα διακριτικές σύγχρονες αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις για την προσαρμογή του για σύγχρονη χρήση. Στην ίδια τοποθεσία και γειτονικά του Μουσείου Neues σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε το έργο της Γκαλερί James Simon, δημιουργώντας μια πύλη προς το Νησί των Μουσείων και ένα κτίριο αναπόσπαστο του συνόλου, συνδυάζοντας τον σύγχρονο σχεδιασμό με κλασικά αρχιτεκτονικά στοιχεία για να εναρμονιστεί με το ιστορικό περιβάλλον και να βελτιώσει την εμπειρία των επισκεπτών. Παρόμοια, στον σχεδιασμό της επέκτασης

στο Κοιμητήριο San Michele της Βενετίας, κύριος σκοπός ήταν να δημιουργηθεί μια αρμονική ενσωμάτωση της σύγχρονης αρχιτεκτονικής στο ιστορικό και πολιτιστικό πλαίσιο του χώρου, καθώς και στο φυσικό περιβάλλον του νησιού, τιμώντας την ιερή λειτουργία του και αντιμετωπίζοντας ταυτόχρονα τις σύγχρονες ανάγκες για επέκταση του χώρου ταφής.

I.γ. Μέθοδος

Η παρούσα μελέτη χρησιμοποιεί μια συνδυαστική μεθοδολογική προσέγγιση για να διερευνήσει τον όρο της μνημειακότητας στην αρχιτεκτονική. Για τη μέθοδο συλλογής στοιχείων πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική και διαδικτυακή έρευνα, καθώς και έρευνα στον Τύπο. Παράλληλα, χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι ανάλυσης, σύγκρισης και αιτιολόγησης, έχοντας ως γνώμονα την εμπειρική παρατήρηση και την ανάλυση των χωρικών στοιχείων και χειρονομιών του αρχιτέκτονα. Μέσα από τη διαγραμματική αναπαράσταση, επιχειρείται η συγκριτική ανάλυση των κτιρίων και η κατανόηση των προθέσεων του Chipperfield. Αυτή η μεθοδολογική προσέγγιση επιλέχθηκε τόσο για να την ιστορική αναδρομή της μνημειακής αρχιτεκτονική όσο για την επεξήγηση του όρου και την ανάλυση των τεσσάρων έργων, εξασφαλίζοντας μια ολοκληρωμένη κατανόηση του ερευνητικού προβλήματος.

II. ΕΥΡΗΜΑΤΑ

II. ΕΥΡΗΜΑΤΑ

II.α. Απόηχοι της αιωνιότητας:

Η διαχρονική δύναμη της μνημειακότητας στην αρχιτεκτονική

Η λέξη «μνημείο» είναι αρχαίος ελληνικός όρος παραγόμενος από τη λέξη «μνήμη», με την έννοια αντικειμένου που προκαλεί ανάμνηση προσώπου, ή γεγονότος. Στη δημόσια σφαίρα, μνημεία είναι συνήθως κενοτάφια ή ιερά αφιερωμένα σε ήρωες και σημαντικά γεγονότα, που συχνά χρησιμεύουν ως χώροι για αστικές και θρησκευτικές τελετές. Παράλληλα, σχηματίστηκε ο νεοελληνικός όρος «μνημειώδης» ως προσδιοριστικό μνημείου, ή έργου επιβλητικών διαστάσεων με χαρακτήρα μεγαλοπρεπή και σπουδαίας σημασίας. Η μνημειακότητα, προερχόμενη από τη λέξη μνημείο, έχει γίνει ένας όρος ευρύτερης αποδοχής, που εφαρμόζεται σε κατασκευές κάθε είδους που θεωρούνται κορυφές της αρχιτεκτονικής και αντιπροσωπεύουν τους πολιτισμούς από τους οποίους προέρχονται αναπαραστώντας με την τελειότητα τις δημόσιες αξίες.¹

Η μνημειώδης αρχιτεκτονική αποτελεί διαχρονικό σύμβολο ανθρώπινης φιλοδοξίας, δύναμης και πολιτισμικής μνήμης. Από τις πυραμίδες της Γκίζας έως τον Παρθενώνα, οι μνημειακές κατασκευές ξεπέρασαν τον λειτουργικό τους ρόλο, αναδεικνυόμενες σε σύμβολα πολιτισμών.² Τι όμως προσδίδει σε ένα κτίριο τη μνημειακή του υπόσταση; Είναι το εντυπωσιακό του μέγεθος, ο σχεδιασμός ή ο τρόπος που διαμορφώνει τη συλλογική μας μνήμη;

μνημειακότητα, [αγγλ. monumentality] • η ιδιότητα του μνημειώδους, δηλαδή εκείνου που διαθέτει τις επιβλητικές διαστάσεις ενός μνημείου, γενικότερα το μεγαλοπρεπές και επιβλητικό, αλλά και εκείνο που υπερβαίνει τα συνηθισμένα μέτρα.³

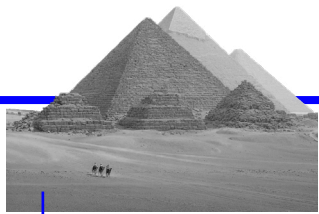
Πρώιμη περίοδος

Από τη πρώιμη περίοδο κιόλας, η μνημειακότητα στην αρχιτεκτονική είναι βαθιά συνυφασμένη με τις πνευματικές, πολιτικές και πολιτιστικές αξίες των αρχαίων πολιτισμών. Η πρώιμη μνημειακή αρχιτεκτονική σχεδιάστηκε για να αντικατοπτρίζει τη δύναμη και τη μονιμότητα της θεϊκής ή της επίγειας δύναμης.

¹ Mark E. T. Horn and Peter R. Proudfoot, Ideas of monumentality in architecture, Researchgate, 2016, ελεύθερη απόδοση

² Louis Kahn & Robert Twombly, Louis Kahn: Essential Texts, New York: W.W. Norton, 2003, σελ 21

³ Μπούρας Χαράλαμπος & Φιλίππιδης Δημήτρης, Αρχιτεκτονική, Αθήνα: εκδ. Μέλισσα, 2013, σελ 227

Πυραμίδες τις Γκίζας
τεράστια κλίμακα

Ζιγκουράτ της Ουρ
σύνδεση με το θείο
αναβαθμοί προς τον ουρανό

Οι πυραμίδες της Γκίζας, για παράδειγμα, που κατασκευάστηκαν γύρω στο 2580 π.Χ., παραμένουν εμβληματικά σύμβολα της αιώνιας ζωής και του θεϊκής βασιλείας. Η τεράστια κλίμακα και η ακριβής μηχανική τους μετέδιδαν την αίσθηση της αθανασίας και της κοσμικής τάξης, ενισχύοντας τη σύνδεση του φαραώ με τους θεούς. Παρόμοια, τα ζιγκουράτ της Μεσοποταμίας, όπως το Ζιγκουράτ της Ουρ, κατασκευάστηκαν ως ναοί με αναβαθμούς που έφταναν προς τον ουρανό, τονίζοντας τον ρόλο της θρησκείας στην ένωση των κοινοτήτων και συμβολίζοντας τις ανθρώπινες προσπάθειες να συνδεθούν με το θείο.

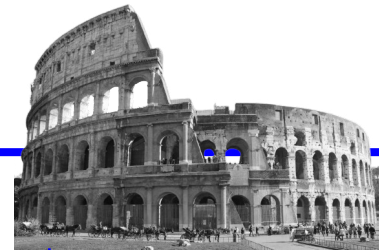
Κλασική εποχή

Οι πολιτισμοί της αρχαίας Μεσογείου ανέπτυξαν επίσης τις δικές τους ξεχωριστές μορφές μνημειακής αρχιτεκτονικής, συνδυάζοντας λειτουργικούς και συμβολικούς σκοπούς. Στην αρχαία Ελλάδα, μνημειακές δομές όπως ο Παρθενώνας ενσάρκωναν τα κλασικά ιδεώδη της αρμονίας, της αναλογίας και της αστικής υπερηφάνειας. Χτισμένος τον 5ο αιώνα π.Χ., ένας αιώνας χαρακτηριστικός για την ανάπτυξη της Αθήνας και τα φιλόδοξα επεκτατικά σχέδια της πόλης, ο Παρθενώνας χρησίμευσε ως ναός της Αθηνάς και σύμβολο της αθηναϊκής δημοκρατίας και πολιτιστικής υπεροχής. Η χρήση του δωρικού και του ιωνικού ρυθμού, οι ακριβείς μαθηματικές αναλογίες και οι εξαιρετικές γλυπτικές λεπτομέρειες ανέδειξαν αυτές τις κατασκευές σε ενσάρκωση τόσο της πνευματικής αφοσίωσης όσο και της αστικής ταυτότητας. Μετέπειτα στη Ρώμη, η μνημειακή αρχιτεκτονική χρησιμοποιήθηκε ως εργαλείο πολιτικής προπαγάνδας και δημόσιας δέσμευσης. Δομές όπως το Κολοσσαίο και το Πάνθεον κατέδειξαν τη μαεστρία των Ρωμαίων στη μηχανική και την επιθυμία τους να δημιουργήσουν διαρκή σύμβολα της αυτοκρατορικής. Ο τεράστιος θόλος

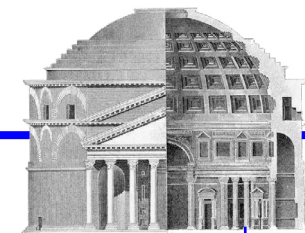

Παρθενώνας:
— δωρικός (κίονες) και
— ιωνικός (ζωοφόρος) ρυθμός
— μαθηματικές αναλογίες
— γλυπτικές λεπτομέρειες
→ κλασικά ιδεώδη

στο Πάνθεον, που εξακολουθεί να είναι ένας από τους μεγαλύτερους θόλους από άοπλο σκυρόδεμα στον κόσμο, αντανάκλασε τις φιλοδοξίες της Ρώμης για μεγαλοπρέπεια και παγκοσμιοποίηση.

Κολοσσαίο
→ επιτεύγματα μηχανικής
ανάδειξη δύναμης,
φιλοδοξιών και
μεγαλοπρέπειας

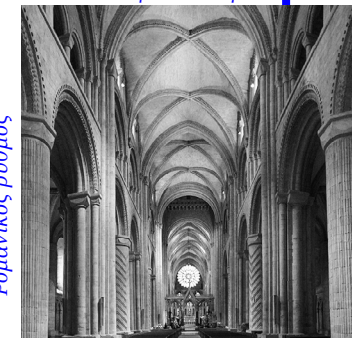

Πάνθεον
Ρώμης

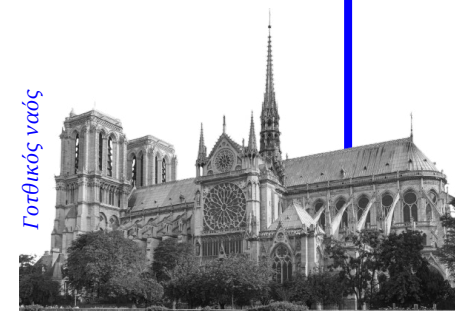
Μεσαιωνική περίοδος

Στη μεσαιωνική Ευρώπη, η μνημειακή αρχιτεκτονική κυριαρχείται από τη χριστιανική εκκλησία, με τους μεγάλους καθεδρικούς ναούς να γίνονται το επίκεντρο της αστικής ζωής. Ο καθεδρικός ναός του Durham στην Αγγλία αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα αρχιτεκτονικά επιτεύγματα του ρομανικού ρυθμού. Ολοκληρώθηκε στις αρχές του 12ου αιώνα και είναι γνωστός για την ογκώδη πέτρινη κατασκευή του, τους ραβδωτούς θόλους και την τεράστια κλίμακα που σηματοδοτεί τη διαρκή δύναμη της εκκλησίας στη μεσαιωνική κοινωνία. Επίσης, η Παναγία των Παρισίων (Notre-Dame), είναι ένα από τα πιο γνωστά παραδείγματα, ένα αριστούργημα γοτθικής αρχιτεκτονικής που έγινε σύμβολο της μεσαιωνικής Γαλλίας. Κατασκευασμένη μεταξύ του 12ου και του 14ου αιώνα, ξεχωρίζει για τις ιπτάμενες αντηρίδες της, τους ραβδωτούς θόλους και τα εντυπωσιακά βιτρό παράθυρα, που δημιουργούν έναν επιβλητικό χώρο και κατευθύνουν το βλέμμα προς τα πάνω, εκφράζοντας τη μεσαιωνική πνευματική ανύψωση. Ένα άλλο διάσημο παράδειγμα

Καθεδρικός ναός του Durham:
ογκώδη πέτρινη κατασκευή
ραβδωτοί θόλοι
τεράστια κλίμακα
ανάδειξη δύναμης της εκκλησίας

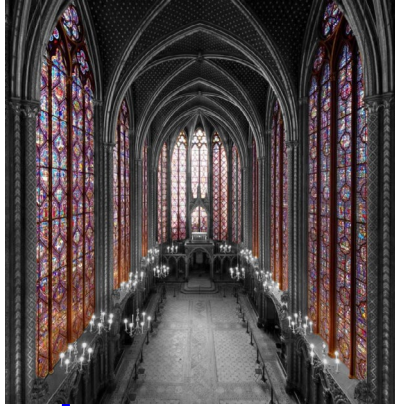

Ρομανικός ρυθμός

Γοτθικός ναός

Παναγία των Παρισίων:
ιπτάμενες αντηρίδες
ραβδωτοί θόλοι
βιτρό παράθυρα
μεσαιωνική πνευματική ανύψωση

Sainte-Chapelle:
βιτρό παράθυρα
καθετότητα
εστίαση στο φως

→ έκφραση της
θρησκευτικής
υπέρβασης

είναι το Sainte-Chapelle στο Παρίσι, χτισμένο τον 13ο αιώνα, φημίζεται για τα εκπληκτικά βιτρό παράθυρά του, τα οποία καλύπτουν σχεδόν όλους τους τοίχους του παρεκκλησίου, δημιουργώντας μια λαμπερή, θεική ατμόσφαιρα. Αυτή η δομή αποτελεί απόδειξη της εστίασης της γοθικής εποχής στο φως και την καθετότητα ως έκφραση της θρησκευτικής υπέρβασης. Επιπλέον, Μαζί, αυτά τα παραδείγματα, ο Καθεδρικός Ναός του Durham, η Παναγία των Παρισίων και το Sainte-Chapelle, ενσαρκώνουν το μνημειακό πνεύμα της μεσαιωνικής αρχιτεκτονικής, όπου τόσο η θρησκευτική όσο και η αστική εξουσία εκφράζονταν μέσω τεράστιων, εντυπωσιακών κατασκευών.

II.β. Η μνημειακότητα μεταξύ αναβίωσης και επανάστασης

Αναγέννηση

Η περίοδος της αναγέννησης, 15ος-16ος αιώνες, έφερε μεγάλες αλλαγές στην αρχιτεκτονική. Η Αναγέννηση ήταν μια αναβίωση των κλασικών ρωμαϊκών και ελληνικών ιδεωδών, που χαρακτηριζόταν από συμμετρία, αναλογία και αρμονία. Τα μνημειακά κτίρια χτίστηκαν για να εκφράσουν την υπερηφάνεια των πολιτών, τα πολιτιστικά επιτεύγματα και τη θρησκευτική αφοσίωση. Αρχιτέκτονες όπως ο Filippo Brunelleschi και ο Andrea Palladio παρείχαν αυτές τις αρχές με τα εμβληματικά έργα τους. Για παράδειγμα, ο τρούλος του Brunelleschi για τον Καθεδρικό Ναό της Φλωρεντίας (Duomo) αποτελεί παράδειγμα μνημειακής αρχιτεκτονικής μέσω της πρωτοφανούς κλίμακας, της καινοτόμου μηχανικής και του αρμονικού σχεδιασμού του, συμβολίζοντας τις πνευματικές και καλλιτεχνικές φιλοδοξίες της Αναγέννησης. Οι βίλες του Palladio, όπως η Villa Rotonda, ενσάρκωναν το κλασικό ιδανικό μιας αρμονικής σχέσης ανθρώπου και φύσης, συνδυάζοντας συμμετρικές

Καθεδρικός Ναός Φλωρεντίας:
μεγάλη κλίμακα/καινοτόμα μηχανική/
αρμονικός σχεδιασμός

πνευματικές και
καλλιτεχνικές φιλοδοξίες
της Αναγέννησης

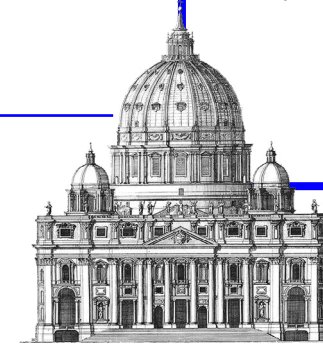
Villa Rotonda → κλασικό ιδανικό
αρμονικής σχέσης
ανθρώπου και
φύσης

συμμετρία + αναλογία + ισορροπία + τοπίο

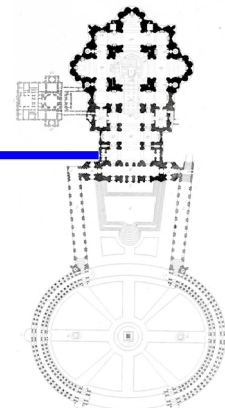
αρχιτεκτονικές μορφές με προσεκτικά ενσωματωμένα τοπία, δημιουργώντας χώρους που εξυμνούσαν την ισορροπία, την αναλογία και το περιβάλλον. Η μνημειακή αρχιτεκτονική κατά τη διάρκεια της Αναγέννησης εμφανίστηκε επίσης σε μεγάλους καθεδρικούς ναούς, όπως η Βασιλική του Αγίου Πέτρου στη Ρώμη, η οποία συνδυάζει αναγεννησιακές μορφές με χριστιανικό συμβολισμό, και έγιναν σύμβολα της εξουσίας και της δύναμης της Εκκλησίας.

Βασιλική του Αγίου
Πέτρου, Ρώμη

αναγεννησιακές μορφές με
χριστιανικό συμβολισμό
+
μπαρόκ αρχιτεκτονική
με περίτεχνη διακόσμηση

σύμβολο εξουσίας και
δύναμης της Εκκλησίας

Κάτοψη
Βασιλικής
και Πλατείας
Αγίου Πέτρου

Η περίοδος του μπαρόκ

Η περίοδος του μπαρόκ, 17ος-18ος αιώνες, σηματοδότησε μια δραματική μετάβαση από τον περιορισμό της Αναγέννησης σε μια αρχιτεκτονική που ήταν πιο συναισθηματική, δυναμική και θεατρική. Η μπαρόκ μνημειακή αρχιτεκτονική προσπάθησε να εμπνεύσει δέος και να μεταδώσει δύναμη, εξουσία και θεικό μεγαλείο.⁴ Αρχιτέκτονες όπως ο Gian Lorenzo Bernini στην Ιταλία και ο Francesco Borromini αγκάλιασαν καμπύλες φόρμες, περίπλοκες χωρικές ακολουθίες και περίτεχνη διακόσμηση. Τα σχέδια του Bernini για τη Βασιλική και τη πλατεία του Αγίου Πέτρου στη Ρώμη σχεδιάστηκαν για να εντυπωσιάσουν τους επισκέπτες με την τεράστια κλίμακα και την πλούσια διακόσμησή τους, ενσωματώνοντας την

4 Veronica Biermann et al., Architectural Theory: From The Renaissance to the Present, Cologne: Taschen, 2003

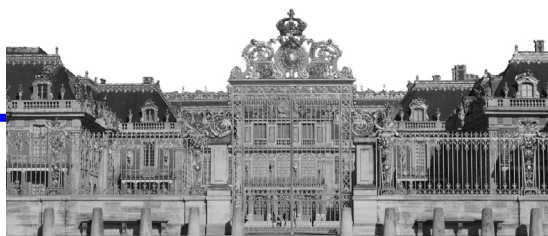

Εκκλησία του San Carlo alle Quattro Fontane, Ρώμη

καινοτόμες χωρικές
ρυθμίσεις
+
αίσθηση κίνησης

προσωπική/
πνευματική εμπειρία

προσπάθεια της Καθολικής Εκκλησίας να αναζωογονήσει την πίστη κατά τη διάρκεια της Αντιμεταρρύθμισης. Αντίθετα, το έργο του Borromini, όπως η Εκκλησία του San Carlo alle Quattro Fontane, χρησιμοποίησε καινοτόμες χωρικές ρυθμίσεις και μια αίσθηση κίνησης για να δημιουργήσει μια πιο προσωπική, πνευματική εμπειρία. Τα μπαρόκ παλάτια και τα δημόσια κτίρια, όπως οι Βερσαλλίες στη Γαλλία και το παλάτι Schönbrunn στην Αυστρία, ήταν εξίσου μεγαλειώδη, σχεδιασμένα για να επιδείξουν τη δύναμη και την πολυπλοκότητα των μοναρχιών.

Παλάτι Βερσαλλιών

μεγαλειώδες παλάτι = επίδειξη δύναμης μοναρχίας

Νεοκλασική περίοδος

Ο Διαφωτισμός και η άνοδος του Νεοκλασικισμού, 18ος-19ος αιώνας, έδωσαν έμφαση στη μνημειακότητα μέσω της απλότητας, της τάξης και της πολιτικής αρετής, αντλώντας έμπνευση από τα αρχαία ελληνικά και ρωμαϊκά ιδεώδη. Απορρίπτοντας την υπερβολή του μπαρόκ και του ροκοκό, αρχιτέκτονες όπως ο Étienne-Louis Boullée και ο Claude Nicolas Ledoux στράφηκαν στα ιδανικά της αρχαίας Ελλάδας και της Ρώμης, δίνοντας έμφαση στον ορθολογισμό, την αναλογία και τη συγκρατημένη κομψότητα. Μνημειώδεις κατασκευές όπως το Πάνθεον στο Παρίσι

Πάνθεον στο Παρίσι

μεγάλη στοά + θόλος

στοιχεία κλασικής περιόδου → νεοκλασικισμός

και η Πύλη του Βραδεμβούργου στο Βερολίνο έγιναν εικόνες αυτής της εποχής. Το Πάνθεον, που αρχικά ήταν εκκλησία, επαναχρησιμοποιήθηκε ως μαυσωλείο για εθνικούς ήρωες, συμβολίζοντας τις αξίες του Διαφωτισμού για τη λογική και τα πολιτικά επιτεύγματα, με τη μεγάλη στοά και τη θολωτή δομή του να παραπέμπουν στην κλασική αξιοπρέπεια. Παρομοίως, η Πύλη του Βρανδεμβούργου, εμπνευσμένη από τα Προπύλαια της Αθήνας, στάθηκε ένα ισχυρό έμβλημα ειρήνης και ομόνοιας. Ο νεοκλασικισμός χρησίμευσε επίσης ως εργαλείο ηθικής και πολιτικής αγωγής, με δημόσια κτίρια, μουσεία και μνημεία σχεδιασμένα να εμπνέουν υπερηφάνεια και κοινή πολιτιστική ταυτότητα. Αρχιτέκτονες όπως οι Boullée και Ledoux έσπρωξαν τα όρια αυτού του στυλ με οραματικά, συχνά ουτοπικά σχέδια που επιδίωκαν να εμπλέξουν και να εξυψώσουν το κοινό, όπως το Κενotáφιο του Νεύτωνα, σχεδιασμένο από τον Boullée.

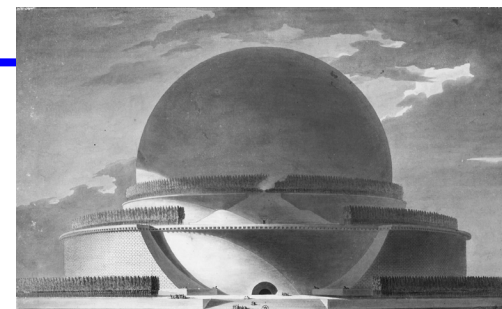

Πύλη του Βραδεμβούργου

εμπνευσμένη από τα Προπύλαια της Αθήνας

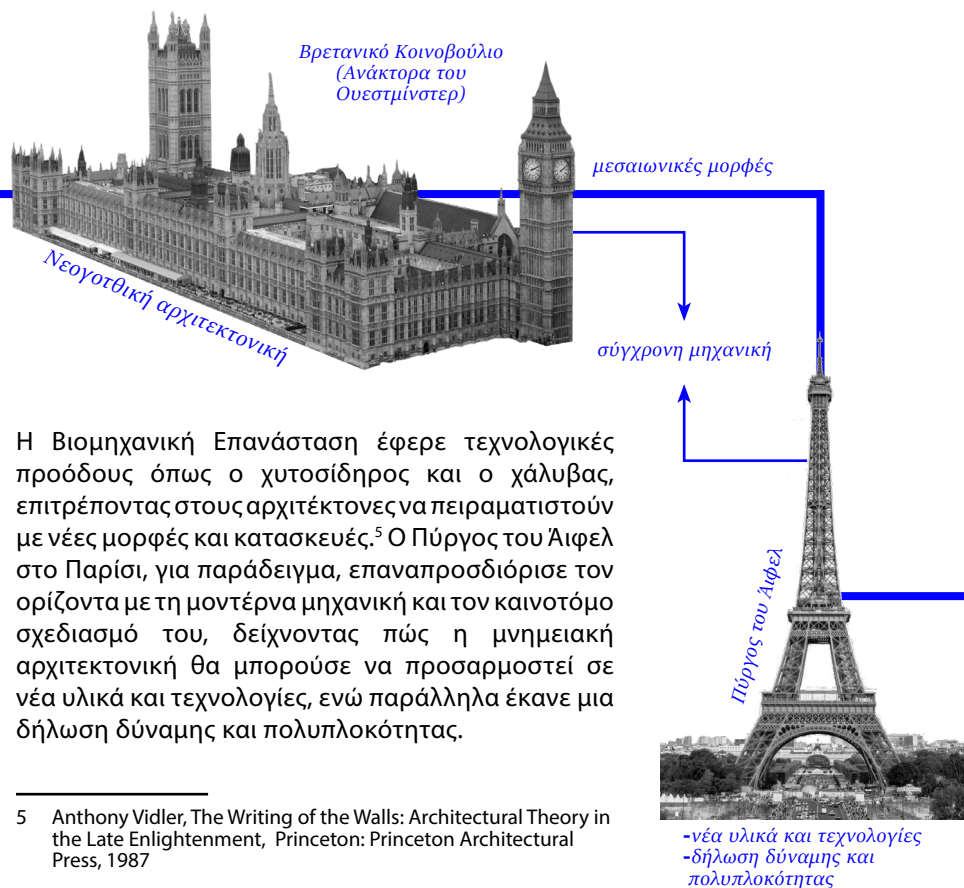
19ος αιώνας

Ο 19ος αιώνας είδε την άνοδο του ρομαντισμού, ο οποίος έφερε μια νέα συναισθηματική ένταση και μια βαθιά σύνδεση με την ιστορία και τη φύση με τη μνημειακή αρχιτεκτονική. Η νεογοτθική αρχιτεκτονική έγινε δημοφιλές στυλ, συμβολίζοντας την εθνική υπερηφάνεια και τη σύνδεση με ένα ένδοξο παρελθόν. Κτίρια, όπως το Βρετανικό Κοινοβούλιο (Ανάκτορα του Ουεστμίνστερ), συνδύασαν μεσαιωνικές μορφές με σύγχρονη μηχανική, δημιουργώντας έναν οπτικό σύνδεσμο με το παρελθόν, εκφράζοντας ταυτόχρονα τις σύγχρονες φιλοδοξίες.

Κενotáφιο του Νεύτωνα, σχέδιο του Étienne-Louis Boullée

ουτοπικά σχέδια για την έκφραση του μεγαλείου, της φιλοσοφίας, της επιστήμης, της αιωνιότητας και του Διαφωτισμού

5 Anthony Vidler, *The Writing of the Walls: Architectural Theory in the Late Enlightenment*, Princeton: Princeton Architectural Press, 1987

II.γ. Συζητήσεις περί μνημειακότητας

Αρχές του 20ου αιώνα

Ο 20ός αιώνας είδε περαιτέρω εξέλιξη καθώς ο μοντερνισμός και το διεθνές στυλ αμφισβήτησαν τις παραδοσιακές έννοιες της μνημειακότητας. Με την έλευση του μοντερνισμού στις αρχές του 20ου αιώνα, οι αρχιτέκτονες άρχισαν να απομακρύνονται από τα περίτεχνα και συμβολικά χαρακτηριστικά που χαρακτήριζαν την έως τότε μνημειακή αρχιτεκτονική. Φιγούρες όπως ο Walter Gropius, ο Le Corbusier, ο Mies van der Rohe, ο Adolf Loos και ο Louis Kahn απέρριψαν την υπερβολική διακόσμηση υπέρ της λειτουργικότητας, της απλότητας και των νέων υλικών όπως ο χάλυβας, το γυαλί και το σκυρόδεμα. Ωστόσο, η επιθυμία για επίτευξη μνημειακότητας δεν εξαφανίστηκε. Οι

σύγχρονοι αρχιτέκτονες προσπάθησαν να το επαναπροσδιορίσουν μέσω αφηρημένων μορφών, καθαρών γραμμών και εστίασης στη χωρική εμπειρία και όχι στον ιστορικό συμβολισμό.

Ενώ η μνημειακή αρχιτεκτονική εξακολουθούσε να έχει σημασία, άρχισε να προσαρμόζεται στις απαιτήσεις της αστικοποίησης, στις τεχνολογικές εξελίξεις και στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές αξίες. Κτίρια όπως η Unité d'Habitation του Le Corbusier στη Μασσαλία και η Neue Nationalgalerie του Mies van der Rohe στο Βερολίνο αντανakλούσαν μια μινιμαλιστική προσέγγιση, δίνοντας έμφαση στη λειτουργικότητα, τη χωρική καθαρότητα και τη χρήση σύγχρονων υλικών. Αυτά τα κτίρια συχνά χρησιμοποιούσαν απλές γεωμετρικές φόρμες, ανοιχτούς χώρους και βιομηχανικά υλικά για να δημιουργήσουν μια αίσθηση μνημειακότητας μέσω της κλίμακας και της παρουσίας τους και όχι μέσω διακοσμήσεων ή ιστορικών αναφορών.

Ο Adolf Loos, άλλη μια σημαντική προσωπικότητα της αρχιτεκτονικής των αρχών του 20ού αιώνα, όπως προαναφέρθηκε ήταν κατά της διακόσμησης και εστιάζοντας αρκετά στη λειτουργικότητα. Η φιλοσοφία του, που συχνά συνοψίζεται στη φράση "Ornament is a crime" και αναλύεται στο δοκίμιό του "Ornament and Crime" (1908), αρνείται τη διακόσμηση υποστηρίζοντας ότι η περιττή διακόσμηση δεν ήταν μόνο περιττή αλλά και οπισθοδρομική, εμποδίζοντας την κοινωνική πρόοδο. Η ιδέα του για τη μνημειακή αρχιτεκτονική

"ORNAMENT IS A CRIME", Adolf Loos

άρνηση της διακόσμησης
+
εστίαση στη λειτουργικότητα

επικεντρώθηκε σε ειλκρινή υλικά, σαφείς γραμμές και αποτελεσματική χωρική τάξη και όχι στη διακόσμηση. Απογυμνώνοντας την αρχιτεκτονική από το στολίδι, ο Loos πίστευε ότι τα κτίρια θα μπορούσαν να αποκτήσουν μια διαχρονική, μνημειακή ποιότητα βασισμένη στη σαφήνεια και τον σκοπό.⁶

6 Adolf Loos, Ornament and Crime, London: Penguin Books Ltd, 2019

απλότητα
μνημειακή κλίμακα
στιβαρά υλικά → διαχρονικότητα

αλληλεπίδραση
μεταξύ φωτός,
υλικού και χώρου → στοχασμός
+ προβληματισμός

Ο Louis Kahn, σε αντίθεση με τον Loos, προσέγγισε τη μνημειακότητα από μια πιο πνευματική και ποιητική οπτική. Το έργο του Kahn ξεπερνούσε τα παραδοσιακά όρια, επιδιώκοντας να εκφράσει την ουσία της ανθρώπινης ύπαρξης μέσω των αρχιτεκτονικών χώρων. Ο ίδιος πίστευε ότι η αρχιτεκτονική θα έπρεπε να είναι κάτι περισσότερο από ένα απλό καταφύγιο - θα έπρεπε να χρησιμεύει ως μαρτυρία για τις διαχρονικές αξίες του ανθρώπινου πολιτισμού. Η φιλοσοφία του σχεδιασμού του ήταν βαθιά ριζωμένη στην αλληλεπίδραση μεταξύ φωτός, υλικού και χώρου, δημιουργώντας μια αίσθηση μνημειακότητας που ήταν τόσο σωματικά επιβλητική όσο και πνευματικά ηχηρή. Το Ινστιτούτο Salk στην Καλιφόρνια και το Μουσείο Τέχνης Kimbell αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα της αφοσίωσής του στην απλότητα και το μεγαλείο. Τα έργα του Kahn χαρακτηρίζονται από τη μνημειακή τους κλίμακα, την αυστηρή γεωμετρία και τη χρήση στιβαρών υλικών όπως το σκυρόδεμα και η πέτρα, που

τους προσδίδουν μια αίσθηση διαχρονικότητας. Για τον Kahn, η μνημειακότητα δεν είχε να κάνει μόνο με το μέγεθος- είχε να κάνει με τον βαθύ αντίκτυπο που μπορεί να έχει ένα κτίριο σε όσους το συναντούν, εμπνέοντας τον στοχασμό και τον προβληματισμό. Μέσα από το έργο του, ο Kahn επαναπροσδιόρισε την έννοια της μνημειακότητας, υποστηρίζοντας την αρχιτεκτονική που έχει απήχηση τόσο στο άτομο όσο και στην κοινωνία γενικότερα.⁷

«Ένα κτίριο είναι σαν τον άνθρωπο. Ένας αρχιτέκτονας
έχει την ευκαιρία να δημιουργήσει ζωή.
Κάθε κτίριο πρέπει να έχει τη δική του ψυχή.»⁸
Louis Kahn

Εννέα σημεία για τη μνημειακότητα

Παράλληλα με τον Adolf Loos και τον Louis Kahn, οι Sigfried Giedion, Fernand Léger και Josep Luis Sert – ιστορικός, ζωγράφος-γλύπτης και αρχιτέκτονας-πολεοδόμος αντίστοιχα – το 1943 συνέταξαν τα «Εννέα σημεία για τη μνημειακότητα» (Nine Points on Monumentality). Η εργασία αυτή αποτέλεσε μέρος μιας συλλογικής προσπάθειας κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, με στόχο τον καθορισμό μιας βαθύτερης και διαρκούς ουσίας στην αρχιτεκτονική. Αν και μοιράζονται τον κοινό στόχο με τον Louis Kahn, προσεγγίζουν την έννοια της μνημειακότητας από διαφορετικές οπτικές γωνίες.

Μετά την μεγάλη καταστροφή του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, οι αρχιτέκτονες άρχισαν να αναζητούν μία «σύγχρονη μνημειακότητα», δικαιολογημένα καθώς τα ερωτήματα άρχισαν να εμφανίζονται στις αρχές της δεκαετίας 1940, με αποκορύφωμα μια σειρά από συνέδρια, βιβλία και άρθρα μεταξύ 1943 και 1947, όπως εκείνο των «Εννέα σημείων», που σταδιακά έθεσαν τις δυνατότητες όχι μόνο για μια νέα μνημειακότητα για τη σύγχρονη αρχιτεκτονική γενικά, αλλά και για μια γλώσσα μνημόνευσης καθεαυτή.⁹ Το μανιφέστο των Giedion, Léger, Sert απέρριψε τις παραδοσιακές μνημειακές μορφές που βασιζόνταν σε μεγάλο βαθμό στη διακόσμηση, υποστηρίζοντας ότι τα σύγχρονα μνημεία πρέπει να αντικατοπτρίζουν το συλλογικό πνεύμα, να ενσωματώνουν τη διαχρονικότητα και να ενσωματώνουν σύγχρονα υλικά και τεχνολογία. Πίστευαν ότι η μνημειακότητα έπρεπε να συνδυάζει τον κοινωνικό σκοπό με την αρχιτεκτονική έκφραση με έναν

7 Louis Kahn & Robert Twombly, Louis Kahn: Essential Texts, New York: W.W. Norton, 2003

8 Louis Kahn & Robert Twombly, Louis Kahn: Essential Texts, New York, W.W. Norton, 2003, σελ 14-19, ελεύθερη απόδοση

9 Anthony Vidler, Monument, Memory, and Modernism, The Irwin S. Chanin School of Architecture of the Cooper Union, 2003, archweb.cooper.edu/exhibitions/kahn/essays_02.html

τρόπο που να είναι λειτουργικό αλλά συναισθηματικά βαθύ.¹⁰

Με τα «Εννέα Σημεία» προβάλλονταν οι κοινοί τόποι της κλασικής μνημειακότητας στο πλαίσιο ενός υποτιθέμενου νέου ανθρωπισμού. Σύμφωνα με το πρωτότυπο κείμενο, τα μνημεία ήταν «σύμβολα» για τις ιδέες των κοινωνιών, μεταφράζοντας «συλλογικές δυνάμεις» στη μνήμη, ως «κληρονομιά» για τις μελλοντικές γενιές, «σύνδεσμοι μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος». Οι σύγχρονοι αρχιτέκτονες κλήθηκαν να επαναφέρουν αυτές τις εκφράσεις «χαράς, υπερηφάνειας και ενθουσιασμού», σε νέες μορφές που συμβόλιζαν ταυτόχρονα τις νέες μορφές της κοινότητας και της συνείδησης των πολιτών και χρησιμοποιούσαν νέες τεχνολογίες και υλικά με νέο τρόπο. Πρότειναν ότι «ελαφριές μεταλλικές κατασκευές, καμπύλες ξύλινες αψίδες, πάνελ διαφορετικών υφών, χρωμάτων και μεγεθών», όταν χρησιμοποιούνται με εξίσου «ελαφριά στοιχεία, όπως οροφές που μπορούν να αναρτηθούν από μεγάλες δοκούς που καλύπτουν πρακτικά απεριόριστα ανοίγματα», θα μπορούσαν να δώσουν νέα ζωή στο μνημείο. Επίσης, τα κινητά στοιχεία θα μπορούσαν να κινούνται μεταβάλλοντας συνεχώς τις όψεις των κτιρίων με σκιές και τη νύχτα με προβολές χρωμάτων και μορφών στους τοίχους τους. Για το σκοπό αυτό, αυτά τα στοιχεία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν, σημειώνουν οι συγγραφείς, τόσο για προπαγάνδα όσο και για διαφήμιση, τονίζοντας ότι τα κτίρια θα έχουν μεγάλες σχεδιασμένες επιφάνειες, επιφάνειες που δεν υπήρχαν εκείνη την εποχή. Τοποθετημένα σε σχεδιασμένα τοπία και με τη φύση να ενώνεται με την τέχνη μέσω της συνεργασίας αρχιτεκτόνων, σχεδιαστών και καλλιτεχνών, αυτές «οι συναρπαστικές μορφές θα μπορούσαν να προβληθούν από τον αέρα σε ταχεία πτήση ή από ένα αιωρούμενο ελικόπτερο». «Η μνημειακή αρχιτεκτονική θα είναι κάτι περισσότερο από αυστηρά λειτουργική. Θα έχει ανακτήσει τη λυρική της αξία», αναφέρουν οι Giedion, Léger και Sert στο μανιφέστο τους.¹¹

II.δ. Επανερμηνεύοντας το Μεγαλείο

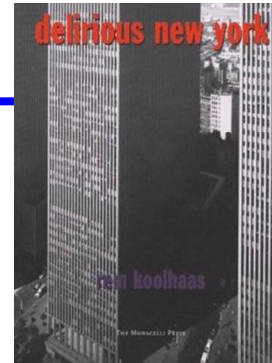
Σύγχρονες αναθεωρήσεις

Όταν το 1995 το αρχιτεκτονικό γραφείο OMA, δηλαδή ο Rem Koolhaas και ο Bruce Mau, δημοσίευσαν τον τεράστιο τόμο τους με τίτλο “S, M, L, XL”, εισήχθη ένας νέος λόγος για το «Μεγαλείο» (Bigness) και τη μνημειακότητα στη σύγχρονη αρχιτεκτονική. Το βιβλίο δεν ήταν μόνο τεράστιο σε έκταση αλλά και φιλόδοξο

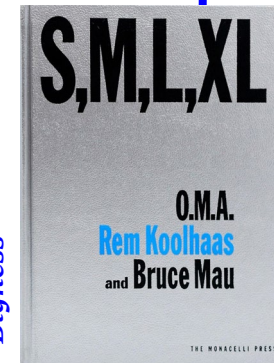
¹⁰ Sigfried Giedion, *Architecture, You and Me: the diary of a development*, Cambridge: Harvard University Press, 1958

¹¹ Sigfried Giedion, Fernand Léger & Josep Luis Sert, *Nine points on monumentality*, New York: 1943

“Manhattanism”

“Bigness”

ως προς το περιεχόμενό του.¹² Στο “S,M,L,XL”, ο Koolhaas επαναπροσδιορίζει τον όρο της μνημειακότητας στο πλαίσιο της σύγχρονης αρχιτεκτονικής. Τονίζει ότι η μνημειακότητα σήμερα δεν αφορά μόνο το μέγεθος ή το μεγαλείο, αλλά τη συνάφεια και το νόημα σε ένα αστικό και πολιτιστικό πλαίσιο. Έτσι, διατυπώθηκε ότι η παραδοσιακή έννοια της μνημειακότητας έχει αλλάξει, στρέφοντας περισσότερο την προγραμματική πολυπλοκότητα, την προσαρμοστικότητα και τον τρόπο με τον οποίο ένα κτίριο αλληλεπιδρά με το κοινό και την πόλη και όχι απλώς τη μορφή ή την αισθητική του.¹³ Στο ίδιο πλαίσιο, ο Koolhaas ήδη δύο δεκαετίες νωρίτερα είχε ασχοληθεί και εξέφρασε τον ενθουσιασμό του για τη Νέα Υόρκη και τους ουρανοξύστες, όπως το Empire State Building και το Rockefeller Center, καθώς και για τον αστικό ιστό του Μανχάταν. Στο μανιφέστο του “Delirious New York” (1978) αναφέρεται στον όρο “Manhattanism” αναλύοντας τον μνημειώδη ενθουσιασμό των ουρανοξυστών της δεκαετίας του 1930.¹⁴

¹² Nicolai Bernd, *New Monumentalism in Contemporary Architecture*, ResearchGate, 2013

¹³ OMA, Rem Koolhaas, Bruce Mau, *S,M,L,XL*, New York: The Monacelli Press, 1995

¹⁴ Rem Koolhaas, *Delirious New York: Retroactive Manifesto for Manhattan*, New York: Oxford University Press, 1978

Σύγχρονες εφαρμογές μνημειακότητας

Η μνημειακότητα στην αρχιτεκτονική της σύγχρονης εποχής έχει εξελιχθεί από τη μεγαλοπρέπεια και την κλίμακα που συχνά συνδέεται με τους προηγούμενους αιώνες σε πιο διαφοροποιημένες εκφράσεις που εμπλέκονται με το πλαίσιο, την υλικότητα και την ανθρώπινη εμπειρία. Σήμερα, η μνημειακή αρχιτεκτονική συχνά επιδιώκει να προκαλέσει μια αίσθηση μονιμότητας, πολιτιστικής σημασίας και προβληματισμού και όχι το απόλυτο μέγεθος ή τον στολισμό. Αυτή η μετατόπιση έχει επηρεαστεί από φιλοσοφικά κινήματα όπως η φαινομενολογία και ο κριτικός

τοπικισμός, τα οποία δίνουν έμφαση στην αισθητηριακή και πλαισιακή εμπειρία της αρχιτεκτονικής. Τα έργα των Peter Zumthor, Tadao Ando και David Chipperfield αποτελούν κορυφαία παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο οι σύγχρονοι αρχιτέκτονες επανερμηνεύουν τη μνημειακότητα, δημιουργώντας χώρους που συντονίζονται βαθιά με το περιβάλλον τους, την ιστορία τους και τους ανθρώπους που τους βιώνουν.

Μουσείο Kolumba, Κολωνία
-Peter Zumthor

ενσωμάτωση ερειπίων
με σύγχρονη αρχιτεκτονική

- διαχρονικότητα
- προβληματισμός
- σύνδεση με την ιστορία

Ομοίως, η Εκκλησία του Φωτός (1989) του Tadao Ando επιτυγχάνει μνημειακότητα μέσω της αλληλεπίδρασης του φωτός και του ακατέργαστου σκυροδέματος, δημιουργώντας έναν χώρο για περισυλλογή χωρίς στολίδια. Το Μουσείο Neues του David Chipperfield στο Βερολίνο συνεχίζει αυτόν τον επαναπροσδιορισμό συνδυάζοντας την ιστορική αποκατάσταση με σύγχρονα στοιχεία, αποδεικνύοντας ότι η σύγχρονη μνημειακότητα έγκειται στην ουσιαστική εμπλοκή με τον πολιτισμό, το πλαίσιο και την ανθρώπινη εμπειρία.

Το Μουσείο Kolumba του Peter Zumthor (2007) αποτελεί ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα, ενσωματώνοντας τα ερείπια μιας βομβαρδισμένης γοτθικής εκκλησίας με τη σύγχρονη αρχιτεκτονική, δημιουργώντας μια διαχρονική πρόσοψη από χειροποίητα τούβλα που ευνοεί τον προβληματισμό και τη σύνδεση με την ιστορία.

Εκκλησία του Φωτός, Ιαπωνία
-Tadao Ando

φως + ακατέργαστου σκυροδέματος

μνημειακότητα

Μουσείο Neues, Βερολίνο
-David Chipperfield

προϋπάρχοντα τμήματα
+
συμπλήρωση κατεστραμμένων
τμημάτων με σύγχρονα στοιχεία

ιστορική αποκατάσταση
με σύγχρονα στοιχεία

II.ε. Η φιλοσοφία του D. Chipperfield

Ο David Chipperfield, διάσημος Βρετανός αρχιτέκτονας, τιμήθηκε με το Βραβείο Αρχιτεκτονικής Pritzker το 2023 για την εξαιρετική του ικανότητα να δημιουργεί διαχρονική, ανθρώπινη αρχιτεκτονική που ανταποκρίνεται στοχαστικά στο πολιτιστικό και ιστορικό πλαίσιο. Το έργο του χαρακτηρίζεται από κομψή απλότητα, προσοχή στην υλικότητα και βαθιά δέσμευση στη βιωσιμότητα και την ενσωμάτωση στο περιβάλλον. Τα σχέδια του Chipperfield, όπως το Μουσείο Neues και η Γκαλερί James Simon στο Βερολίνο, καθώς και το Κοιμητήριο San Michele στη Βενετία, αντικατοπτρίζουν την ικανότητά του να συνδυάζει σύγχρονες παρεμβάσεις με ιστορικά περιβάλλοντα. Η αρχιτεκτονική του δεν ορίζεται από το μέγεθος ή το μεγαλείο, αλλά από την ικανότητά της να προάγει τον προβληματισμό και την αίσθηση συνέχειας μεταξύ του παρελθόντος και του παρόντος.

«Νομίζω ότι συχνά η σύγχρονη αρχιτεκτονική ασχολείται λίγο υπερβολικά με την προσπάθεια επίδειξης της εφεύρεσης. Αν και αυτό είναι μια απολύτως έγκυρη ενασχόληση, νομίζω ότι πρέπει να βρίσκεται σε ένα πλαίσιο που αποδέχεται τη σημασία της μνήμης και του νοήματος. Τα πράγματα πρέπει να σημαίνουν κάτι και ως εκ τούτου η εφεύρεση και η καινοτομία θα πρέπει να αναζητούν τρόπους λειτουργίας μέσα σε μια συνέχεια και όχι απλώς, σαν να λέγαμε, να ξεκινούν από το τίποτα.»¹⁵

David Chipperfield

15 Hofmeister Sandra, David Chipperfield Architects : Architektur Und Baudetails/Architecture and Construction Details, Munich: Detail, 2019, σελ 131, ελεύθερη απόδοση

Η αρχιτεκτονική φιλοσοφία του David Chipperfield χαρακτηρίζεται «πάντα από κομψότητα, αυτοσυγκράτηση, αίσθηση μονιμότητας και εκλεπτυσμένες λεπτομέρειες, σε μια εποχή υπερβολικής εμπορευματοποίησης, υπερχεδιασμού και υπερβολής, μπορεί πάντα να επιτύχει την ισορροπία», όπως αναφέρει σε μία συνέντευξή του για το The Guardian.¹⁶ Επηρεασμένος από τον ιταλικό ρασιοναλισμό και τις εμπειρίες του στις αρχές της καριέρας του από τη συνεργασία του με μεγάλους αρχιτέκτονες, όπως ο Richard Rogers και ο Norman Foster, δίνει έμφαση στη δομή, στην αναλογία και στην απλότητα. Έργα όπως το Μουσείο Neues στο Βερολίνο καταδεικνύουν την προσέγγισή του στην ενσωμάτωση σύγχρονων παρεμβάσεων σε ιστορικά πλαίσια, δημιουργώντας διακριτικούς και γεμάτους νόημα σχεδιασμούς.

Η συνεργασία του Chipperfield με τον Richard Rogers ήταν καθοριστική για τη διαμόρφωση του αρχιτεκτονικού του οράματος. Στο γραφείο του Rogers, ο Chipperfield βυθίστηκε σε ένα ήθος καινοτομίας, συνεργασίας και διερεύνησης των κοινωνικών ευθυνών της αρχιτεκτονικής. Η εστίαση του Rogers στη διαφάνεια, την προσαρμοστικότητα και τη δημιουργία χώρων με πνεύμα πολιτών επηρέασε την πίστη του Chipperfield στην αρχιτεκτονική ως δύναμη σύνδεσης και δέσμευσης. Αυτό είναι εμφανές στα δημόσια έργα του Chipperfield, τα οποία στοχεύουν στην ενίσχυση της αστικής ζωής με την προώθηση των σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων και του περιβάλλοντός τους. Στο δοκίμιό του «Simple, Ordinary, Complex», ο Chipperfield ασκεί κριτική στα άκρα τόσο του ωφελιμισμού όσο και της υπερβολικής ατομικότητας, υποστηρίζοντας αντ' αυτού την αρχιτεκτονική που είναι σεμνή αλλά και βαθιά ριζωμένη τόσο στον λειτουργικό της σκοπό όσο και στην πολιτιστική της αφήγηση.¹⁷

Επαναπροσδιορισμός της μνημειακότητας από τον D. Chipperfield

Ο Chipperfield επαναπροσδιορίζει τι σημαίνει να δημιουργείς ένα μνημειακό κτίριο στον σημερινή εποχή δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή σε πέντε έννοιες - το πλαίσιο (context), παράδοση (tradition), τη μνήμη (memory), τη μορφή (form) και τη συνέχεια (continuity), καθόλου τυχαίο καθώς αυτές οι λέξεις έχουν άμεση σχέση με το σεβασμό και την αναφορά του έργου του στα ιστορικά θεμέλια της αρχιτεκτονικής. Κάθε έργο δείχνει πώς ο Chipperfield ισορροπεί αριστοτεχνικά τη μορφή με το περιβάλλον του, ενσωματώνοντας τις κλασικές αρχές, αλλά και τις μινιμαλιστικές μορφές του

μοντερνισμού, δημιουργώντας μνημειακές δομές με την απλότητα και την απήχησή τους.

Η αρχιτεκτονική φιλοσοφία του David Chipperfield αποκαλύπτει ένα βαθύ σεβασμό και έμπνευση από προηγούμενες αρχιτεκτονικές περιόδους. Βασιζόμενος στις κλασικές αρχές της αναλογίας, της ισορροπίας και της αυθεντικότητας των υλικών που καθόρισαν την αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή αρχιτεκτονική, ο Chipperfield δίνει έμφαση στη χρήση υψηλής ποιότητας, ανθεκτικών υλικών όπως η πέτρα, το σκυρόδεμα και το ξύλο για να προκαλέσει μια αίσθηση διαχρονικότητας. Επίσης, δίνει προσοχή στην αρμονική σχέση με το περιβάλλον, το οποίο συναντάται στην περίοδο της Αναγέννησης, σχεδιάζοντας κτίρια που ενσωματώνονται άψογα στο περιβάλλον τους και ενισχύουν τον υπάρχοντα αστικό ή φυσικό ιστό, αλλά και στη συμμετρία πάλι σεβόμενος τις κλασικές αρχές. Παράλληλα, από τη νεοκλασική περίοδο, υιοθετεί την απλότητα και την αστική αξιοπρέπεια, χρησιμοποιώντας συγκρατημένες μορφές και σαφή χωρική οργάνωση για να δημιουργήσει δομές που δίνουν προτεραιότητα στη λειτουργικότητα και την ανθρώπινη εμπειρία. Ταυτόχρονα, ο Chipperfield ασχολείται με τα ιδεώδη του μοντερνισμού καταργώντας περιττές διακοσμήσεις και εστιάζοντας σε καθαρά, μινιμαλιστικά σχέδια που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις. Μέσω αυτής της σύνθεσης ιστορικών επιρροών, επιτυγχάνει μια ισορροπία μεταξύ της απόδοσης τιμής στο παρελθόν και της αντιμετώπισης του παρόντος, δημιουργώντας μια αρχιτεκτονική που είναι διαχρονική και καινοτόμα.

Η αρχιτεκτονική φιλοσοφία του David Chipperfield, όπως προαναφέρθηκε, επικεντρώνεται σε πέντε βασικές έννοιες-πυλώνες: πλαίσιο (context), παράδοση (tradition), μνήμη (memory), μορφή (form) και συνέχεια (continuity). Για τον αρχιτέκτονα, το πλαίσιο αναφέρεται στη βαθιά θεώρηση του περιβάλλοντος χώρου ενός κτιρίου, διασφαλίζοντας ότι η αρχιτεκτονική εναρμονίζεται με το περιβάλλον του αντί να κυριαρχεί σε αυτό. Η παράδοση συνεπάγεται το σεβασμό των ιστορικών και πολιτιστικών αφηγήσεων ενός τόπου, ενσωματώνοντας διαχρονικά στοιχεία χωρίς να υποκύπτουμε στη μίμηση. Η μνήμη δίνει έμφαση στο ρόλο της αρχιτεκτονικής στη διατήρηση της συλλογικής ιστορίας, επιτρέποντας στις δομές να προκαλούν και να αντανakλούν τις εμπειρίες του παρελθόντος. Η μορφή είναι η φυσική εκδήλωση αυτών των ιδεών, που διαμορφώνεται τόσο από αισθητικές όσο και από λειτουργικές ανάγκες. Τέλος, η συνέχεια διασφαλίζει ότι η νέα αρχιτεκτονική συνδέεται ουσιαστικά με το παρελθόν και το μέλλον, ενθαρρύνοντας έναν συνεχή διάλογο μεταξύ διαφορετικών εποχών και διατηρώντας την ακεραιότητα των αστικών τοπίων. Μαζί, αυτές οι αρχές αποτελούν μια ολιστική προσέγγιση που εξισορροπεί την καινοτομία με το σεβασμό για ό,τι έχει προηγηθεί.¹⁸

Το σύνολο των εργασιών του David Chipperfield καταδεικνύει ότι η μνημειακότητα

16 Συνέντευξη του David Chipperfield για το The Guardian theguardian.com/artanddesign/2023/mar/07/i-faked-it-at-the-beginning-david-chipperfield-on-his-rise-from-shop-designer-to-starchitect

17 Fulvio Irace, Simple, Ordinary, Complex, David Chipperfield Architects, 2013 davidchipperfield.com/writing/simple-ordinary-complex

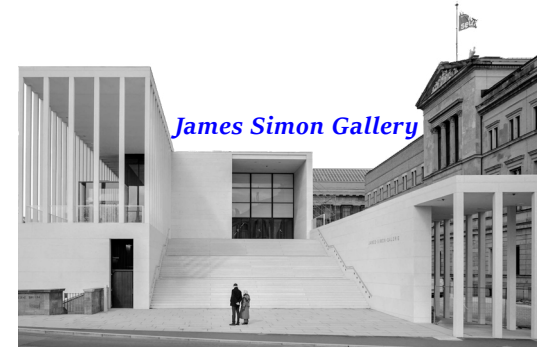
18 Rik Nys, David Chipperfield Architects: Form Matters, London: Walther König, 2010, σελ 56

στην αρχιτεκτονική μπορεί να επιτευχθεί χωρίς μεγαλείο ή θέαμα. Η αφοσίωσή του στην απλότητα, τη λειτουργικότητα, την υλική αυθεντικότητα και ο βαθύς σεβασμός για το πλαίσιο του επιτρέπει να δημιουργεί κτίρια που αισθάνονται μνημειώδη με την ήρεμη αυθεντία και τη διαρκή συνάφειά τους. Καθώς η αρχιτεκτονική συνεχίζει να εξελίσσεται, το έργο του Chipperfield αποτελεί υπενθύμιση ότι το μνημειώδες δεν βρίσκεται πάντα στις πιο τολμηρές δηλώσεις, αλλά στα κτίρια που μιλούν απαλά και αντέχουν. Είτε σχεδιάζει μια νέα γκαλερί αποκαθιστώντας ένα πολιτιστικό ορόσημο είτε δημιουργεί έναν στοχαστικό χώρο για προβληματισμό, η προσέγγιση του Chipperfield στην αρχιτεκτονική βασίζεται στην πεποίθησή του ότι τα κτίρια πρέπει να βελτιώνουν το περιβάλλον τους και να προσφέρουν διαρκές νόημα στους χρήστες τους. Αυτή η φιλοσοφία είναι ιδιαίτερα εμφανής σε τρία από τα πιο διάσημα έργα του: το Μουσείο Neues, η Γκαλερί James Simon και η επέκταση του Κοιμητηρίου San Michele.

Ένα από τα πιο εμβληματικά παραδείγματα της προσέγγισης του Chipperfield στη μνημειακότητα είναι το Μουσείο Neues στο Βερολίνο. Έχοντας ως αποστολή την αποκατάσταση και τον εκσυγχρονισμό αυτού του κατεστραμμένου από τον πόλεμο κτιρίου, ο Chipperfield αγκάλιασε την ιστορία της κατασκευής, επιτρέποντας στις ουλές του παρελθόντος να γίνουν κεντρικό μέρος του σχεδιασμού. Το αποτέλεσμα είναι ένας μνημειακός χώρος που τιμά τόσο το αρχικό μεγαλείο του κτιρίου όσο και την ταραχώδη ιστορία του, συγχωνεύοντας το παλιό με το νέο σε έναν απρόσκοπτο αλλά με σεβασμό διάλογο. Η προσεκτική χρήση των υλικών του - πέτρα, τούβλο και σκυρόδεμα - δημιουργεί μια διαχρονική ποιότητα, ενισχύοντας τη θέση του μουσείου ως ζωντανού μνημείου.

Τα πολιτικά έργα του Chipperfield υπογραμμίζουν περαιτέρω τη δέσμευσή του σε μια μορφή μνημειακότητας που εξυπηρετεί το κοινό. Τα σχέδιά του για τη Γκαλερί James Simon στο Βερολίνο δείχνουν πώς μπορεί να επιτευχθεί η σύγχρονη μνημειακότητα δημιουργώντας χώρους που εμπλέκονται με το κοινό τόσο σε φυσικό όσο και σε συναισθηματικό επίπεδο. Αυτό το κτίριο έχει σχεδιαστεί για να διαρκέσει, όχι μόνο από την άποψη των υλικών, αλλά και με τον τρόπο που ενισχύει τη συμμετοχή της κοινότητας, δημιουργώντας μνημειώδεις χώρους που αντηχούν στη σύγχρονη κοινωνία.

δημιουργώντας παράλληλα μια διακριτική αλλά ισχυρή παρουσία. Η συγκρατημένη χρήση του χώρου και των υλικών από τον Chipperfield στο νεκροταφείο San Michele επιτρέπει μια στοχαστική εμπειρία, ενισχύοντας τη μνημειακή φύση της τοποθεσίας μέσω της απλότητας και του σεβασμού για την ιστορία.

Αυτά τα τρία έργα αντιπροσωπεύουν το εύρος του έργου του Chipperfield, από την ευαίσθητη αποκατάσταση έως τις τολμηρές νέες δημιουργίες. Κάθε κτίριο προσφέρει μια μοναδική προοπτική για το πώς η αρχιτεκτονική μπορεί να συνδεθεί με την ιστορία, να ενισχύσει την πολιτιστική ική εμπειρία και να δημιουργήσει χώρους ήσυχης μνημειακότητας. Σε αυτά τα έργα, ο Chipperfield επιδεικνύει τη μαεστρία του να συνδυάζει το παλιό με το καινούργιο, δημιουργώντας κτίρια που σέβονται το περιβάλλον τους και στοχεύουν στο μέλλον. Εξετάζοντας και αναλύοντας τα, θα μπορούσαμε να δούμε πώς η ευαισθησία του Chipperfield στο πλαίσιο, η συγκρατημένη χρήση υλικών και η μινιμαλιστική αισθητική του συνδυάζονται για να δημιουργήσουν αρχιτεκτονική που είναι ταυτόχρονα μνημειώδης και προσιτή. Κάθε έργο προσφέρει μια μοναδική εικόνα της αρχιτεκτονικής του φιλοσοφίας, είτε μέσω της προσεκτικής αποκατάστασης ιστορικών κτιρίων είτε μέσω της δημιουργίας σύγχρονων πολιτιστικών χώρων.

ΜΟΥΣΕΙΟ NEUES

Ο D. Chipperfield στο
μεταπολεμικό Βερολίνο

**«Η ιδέα δεν ήταν να δημιουργηθεί ένα
νέο μουσείο αλλά να ολοκληρωθεί ένα
ήδη υπάρχον, ένα μουσείο που υπήρχε
για περισσότερα από 150 χρόνια και είχε
καταστραφεί από τον πόλεμο. Έπρεπε να
βρούμε έναν τρόπο να αφήσουμε το παρελθόν
του να συνυπάρξει με το παρόν του.»**

Συνέντευξη του David Chipperfield,
The Architectural Review, 2009 (ελεύθερη απόδοση)

Εικόνα 2: Άποψη του Μουσείου Neues από την αυλή του μουσείου, δεξιά το Alte Nationalgalerie

Το Μουσείο Neues σχεδιάστηκε από τον Friedrich August Stüler και ολοκληρώθηκε το 1859. Βρίσκεται στο Νησί των Μουσείων, στην καρδιά του πρώην ανατολικού Βερολίνου. Το κτίριο αρχικά κατασκευάστηκε ως επέκταση του Μουσείου Altes, έργο του Karl Friedrich Schinkel (καθηγητή του Stüler), το οποίο βρίσκεται νότι του Neues. Το μουσείο ήταν ένα από τα βασικά πολιτιστικά ορόσημα του Βερολίνου, φιλοξενώντας μια σημαντική συλλογή αρχαιοτήτων. Ωστόσο, υπέστη σοβαρές ζημιές κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, αφήνοντάς το ερείπιο για πάνω από πενήντα χρόνια. Το 1997 το γραφείο του αρχιτέκτονα David Chipperfield σε συνεργασία με τον αρχιτέκτονα Julian Harrap κέρδισαν τον διεθνή διαγωνισμό για την αποκατάσταση του κτιρίου, η οποία ολοκληρώθηκε το 2009.

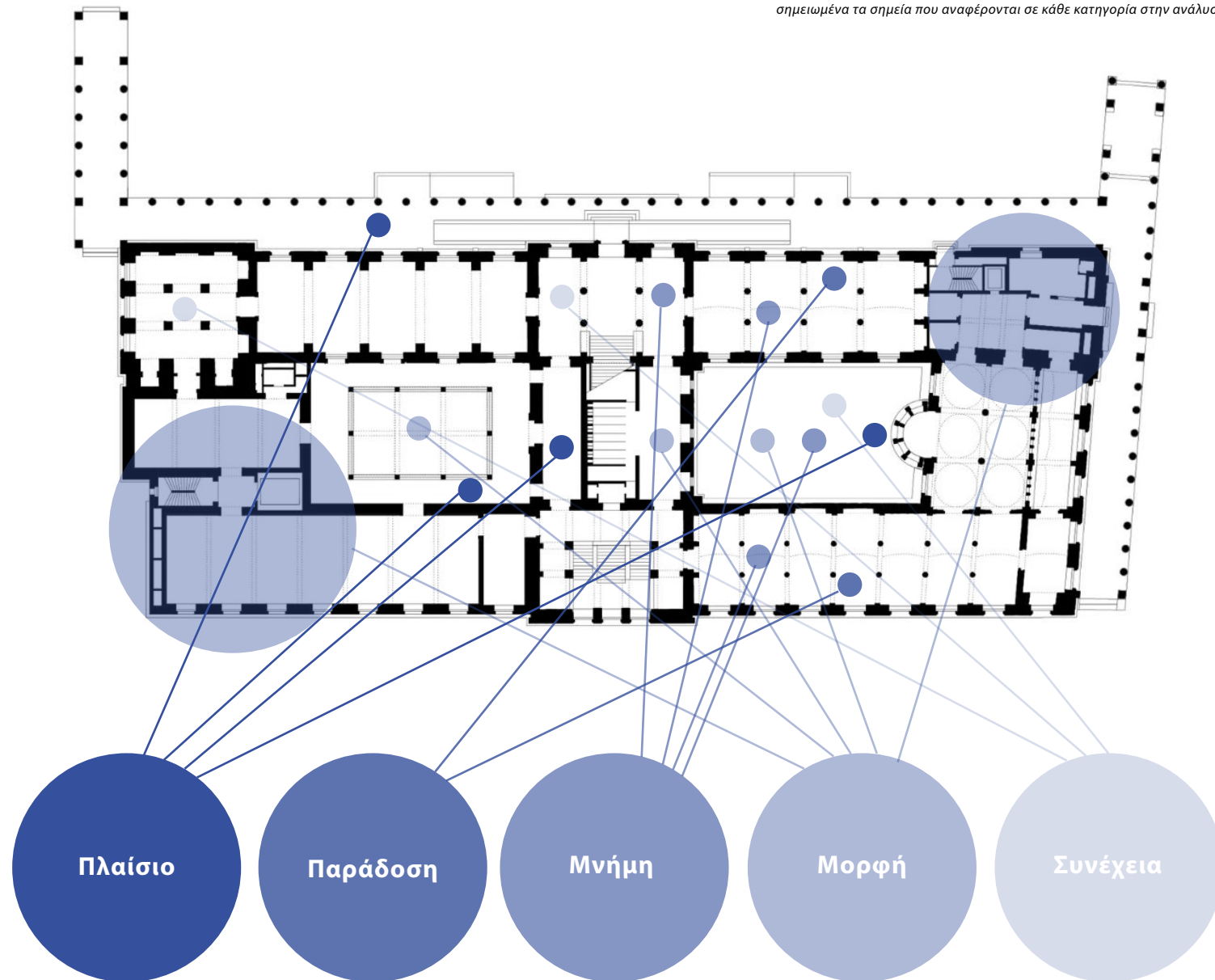
«...Με το Μουσείο Neues γίναμε μάρτυρες της συναισθηματικής στάσης μιας πόλης απέναντι στον εαυτό της και στα κτίρια με τα οποία έχει ιστορική σχέση», εξηγεί ο Chipperfield. «Αυτό ήταν πάντα μέρος της σκέψης μας, ακόμη και πριν από αυτό το έργο.»

Συνέντευξη του David Chipperfield, Port Magazine, τεύχος 24 (ελεύθερη απόδοση)

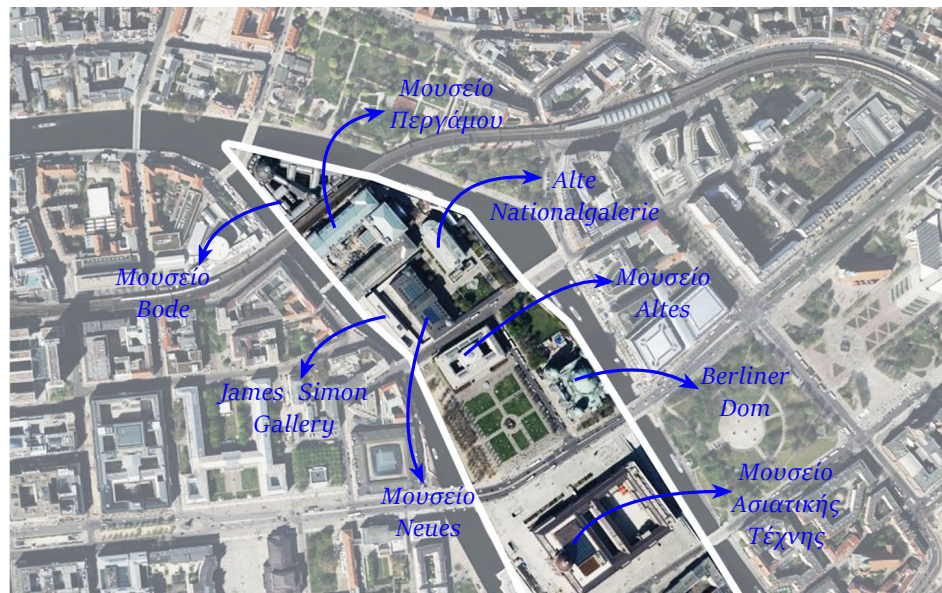
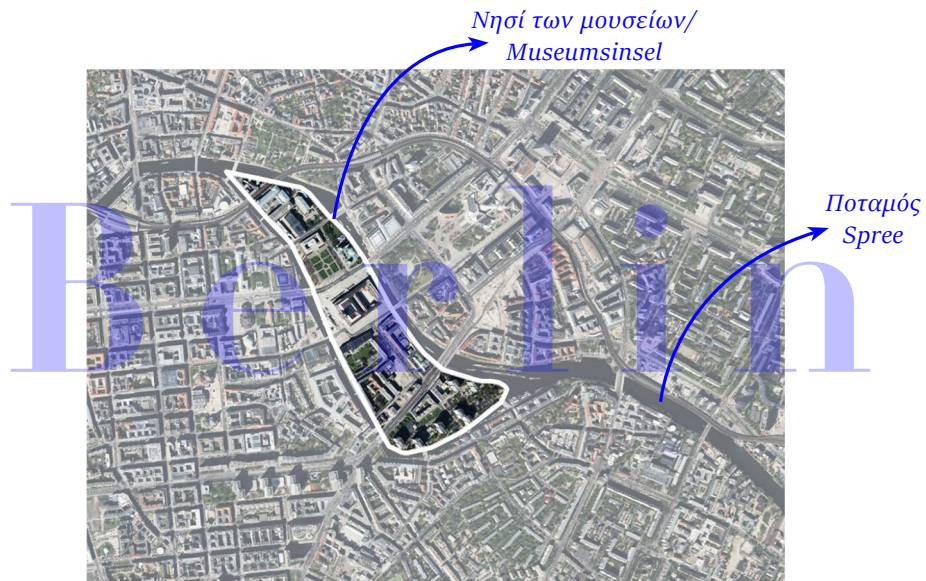
«Λόγω των τεχνικών δυσκολιών και των σχεδιαστικών ζητημάτων, αλλά κυρίως από πολιτική άποψη: Πώς αντιμετωπίζεται ένα έργο για το οποίο όλοι στο Βερολίνο έχουν άποψη; Ήταν πολύ αμφιλεγόμενο και επίσης συγκρουσιακό.»... «Έτσι, το γραφείο μας ανέπτυξε έναν συμμετοχικό τρόπο εργασίας για να τους φέρει όλους κοντά. Οι πολεοδόμοι, το γραφείο μνημείων, το Πρωσικό Ίδρυμα Πολιτιστικής Κληρονομιάς, οι επιμελητές - όλοι πρέπει να πιστεύουν στο έργο και να μας βοηθήσουν να πάρουμε τις σωστές αποφάσεις. Χωρίς αυτόν τον τρόπο εργασίας, δεν θα είχαμε καταφέρει να πετύχουμε στο έργο, γι' αυτό και είναι εξαιρετικά σημαντικός για τη νοοτροπία του γραφείου μας. Νομίζω ότι γίνεται όλο και πιο σημαντικό οι αρχιτέκτονες να εργάζονται συνεργατικά.»

Συνέντευξη του David Chipperfield, FSB North America (ελεύθερη απόδοση)

Διάγραμμα 1: Κάτοψη πρώτου ορόφου του Μουσείου Neues με σημειωμένα τα σημεία που αναφέρονται σε κάθε κατηγορία στην ανάλυση

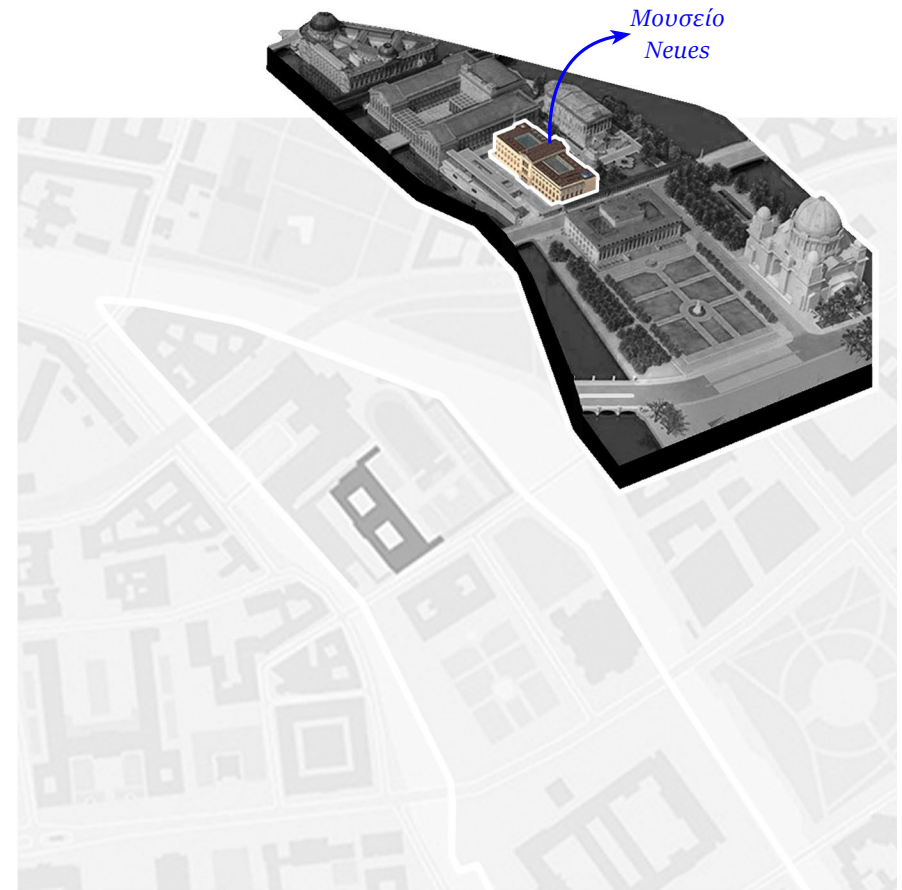

Πλαίσιο

Διάγραμμα 2α (πάνω): Νησί των Μουσείων

Διάγραμμα 2β (κάτω): Μεγέθυνση στο Νησί των Μουσείων, μουσεία του νησιού

Διάγραμμα 3: Μεγέθυνση του Νησιού των Μουσείων και αξονομετρικό του νησιού τονίζοντας το Μουσείο Neues

Η αποκατάσταση του Μουσείου Neues στο Βερολίνο από τον David Chipperfield είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα για την αρχιτεκτονική ευαισθησία στο πλαίσιο (context). Αντιμέτωπος με τις προκλήσεις της αποκατάστασης ενός νεοκλασικού κτιρίου του 19ου αιώνα που είχε υποστεί σοβαρές ζημιές, ο Chipperfield αγκάλιασε το περίπλοκο ιστορικό, πολιτιστικό και αστικό πλαίσιο του μουσείου. Η ανταπόκριση του αρχιτέκτονα στο πλαίσιο χαρακτηρίστηκε από την προσέγγισή του «όπως βρέθηκε», η οποία περιελάμβανε τη διατήρηση όσο το δυνατόν μεγαλύτερου μέρους της αρχικής δομής με την εισαγωγή νέων παρεμβάσεων όπου ήταν απαραίτητο, διασφαλίζοντας ότι το κτίριο αντανάκλα την πολυεπίπεδη ιστορία του ενώ παραμένει λειτουργικό για σύγχρονη χρήση.

Monumental it is

Αστικό και Πολιτιστικό Πλαίσιο:

Το πλαίσιο της αποκατάστασης του Μουσείου Neues από τον Chipperfield είναι βαθιά ριζωμένο στη θέση του κτιρίου στο Νησί των Μουσείων του Βερολίνου, ένα μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO που φιλοξενεί μερικά από τα πιο σημαντικά πολιτιστικά ορόσημα της Γερμανίας, καθώς και στην πολυτάραχη ιστορία που διαμόρφωσε τόσο το μουσείο όσο και την πόλη. Ο Chipperfield διατήρησε την οπτική και χωρική σχέση μεταξύ του Μουσείου Neues και άλλων κτιρίων στο νησί των μουσείων.

Before

After

Διάγραμμα 4: Είσοδος του Μουσείου Neues πριν και μετά την αποκατάστασή του, συνέχεια και αποκατάσταση της πρωτότυπης κιονοστοιχίας

Οι παρεμβάσεις του διατήρησαν προσεκτικά την αξονική ευθυγράμμιση του μουσείου με το Μουσείο Altes και σεβάστηκαν τη γύρω νεοκλασική αρχιτεκτονική. Συγκεκριμένα, η νέα είσοδος (ανατολική όψη) σχεδιάστηκε για να ταιριάζει άψογα στην αρχική κλασική σχεδίαση του κτιρίου, διασφαλίζοντας ότι το μουσείο θα συνεχίσει να εναρμονίζεται με το περιβάλλον του. Έτσι, αποκαθιστώντας την επί το πλείστον διατηρημένη κιονοστοιχία στη ανατολική αλλά και στην νότια όψη του κτιρίου και ολοκληρώνοντας την, αποκαταστάθηκε η αστική κατάσταση που υπήρχε στο Βερολίνο πριν το χτύπημα του πολέμου.

Διάγραμμα 5: Αυλή του Μουσείου Neues μετά την αποκατάστασή του, συνέχεια και αποκατάσταση της πρωτότυπης κιονοστοιχίας

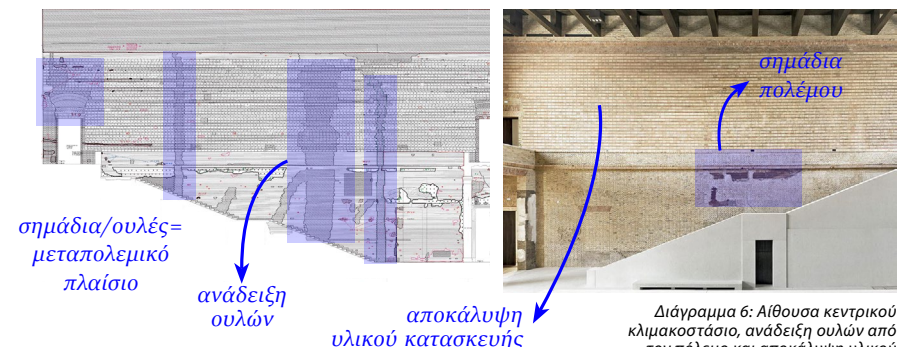
Μεταπολεμικό Βερολίνο:

Το μουσείο, που στεκόταν ως ερείπιο για περισσότερα από 50 χρόνια, έγινε σύμβολο της καταστροφής του Βερολίνου στον καιρό του πολέμου. Έτσι, ο Chipperfield αντί να επιχειρήσει μια πλήρη ανακατασκευή ή διαγραφή του παρελθόντος του κτιρίου, επέλεξε να διατηρήσει τα ορατά σημάδια του πολέμου. Αυτή η απόφαση τιμά το ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο της μεταπολεμικής ανάκαμψης του Βερολίνου, χρησιμοποιώντας το ίδιο το κτίριο ως αφήγηση ανθεκτικότητας και ανάμνησης.

Εικόνες 3α-3β-3γ: Φωτογραφίες του Μουσείου Neues μετά τον βομβαρδισμό με κατεστραμμένα τμήματα

Σε διάφορα σημεία του κτιρίου, ιδιαίτερα στους εσωτερικούς τοίχους, ο Chipperfield άφησε εκτεθειμένη πλινθοδομή, δείχνοντας τα κατάγματα και τα ελλείποντα τμήματα που προκλήθηκαν από τους βομβαρδισμούς. Οι τοίχοι έχουν απογυμνωθεί αφήνοντας το υλικό της πρωτότυπης κατασκευής, δηλαδή το τούβλο, και το θρυμματισμένο σοβά φανερά. Η αποκατάσταση των τοιχογραφιών, σε χώρους όπως στην αίθουσα του κεντρικού κλιμακοστασίου, θα έρχοταν αντίθετη με την αρχική ιδέα του αρχιτέκτονα, καθώς θα αντιπροσώπευε μόνο ένα κομμάτι της ιστορίας του κτιρίου, αυτό πριν τον βομβαρδισμό. Έτσι, ο διάκοσμος που υπήρχε σε πολλά τμήματα του κτιρίου αφαιρέθηκε από τον Chipperfield ακολουθώντας αυτή τη πεποίθηση. Ωστόσο, σε σημεία, όπως στην αίθουσα αφιερωμένη στον αιγυπτιακό πολιτισμό, διατηρήθηκαν οι πρωτότυπες τοιχογραφίες με φανερά κομμάτια να λείπουν λόγω της καταστροφής.

Διάγραμμα 6: Αίθουσα κεντρικού κλιμακοστασίου, ανάδειξη ουλών από τον πόλεμο και αποκάλυψη υλικού κατασκευής

κατεστραμμένα τμήματα
των τοιχογραφιών
+
σημάδια πολέμου
=
μεταπολεμικό πλαίσιο

Εικόνα 4: Τοιχογραφίας του εσωτερικού του Μουσείου Neues

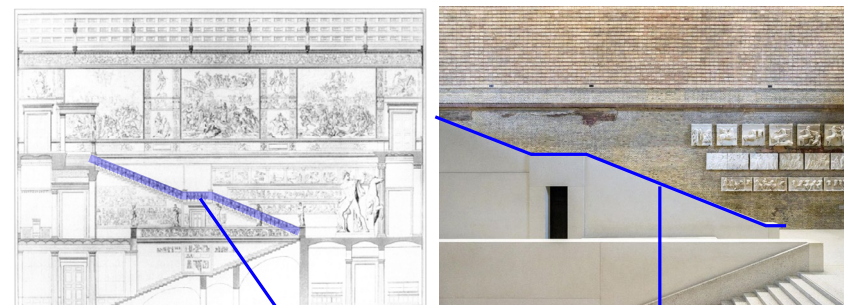
Ισορροπία μεταξύ παλαιού και νέου:
Μία από τις πιο απαιτητικές πτυχές της αποκατάστασης ήταν ο τρόπος εξισορρόπησης της διατήρησης της αρχικής νεοκλασικής αρχιτεκτονικής με την ανάγκη για σύγχρονες παρεμβάσεις. Η λύση του Chipperfield ήταν να κάνει ξεκάθαρη διάκριση μεταξύ παλαιών και νέων στοιχείων, επιτρέποντας στην ιστορία του κτιρίου να είναι ορατή, ενώ εισάγει σύγχρονα υλικά και κατασκευές όπου χρειάζεται. Αυτή η λεπτή αλληλεπίδραση μεταξύ παλιού και νέου, και μεταξύ μνήμης και ανανέωσης, καθορίζει την αντιμετώπιση του πλαισίου της αποκατάστασης από τον Chipperfield, επιτρέποντας στο Μουσείο Neues να λειτουργήσει τόσο ως πολιτιστικός θεσμός όσο και ως μνημείο του ταραχώδους παρελθόντος του Βερολίνου.

απόσταση από
την πρωτότυπη
κατασκευή

ισορροπία μεταξύ
παλιού και νέου

Εικόνα 5: Εσωτερικός διάδρομος του Μουσείου Neues, η κανούρια δομή σε απόσταση από τη πρωτότυπη

Σε όλο το μουσείο, ο Chipperfield εισήγαγε μοντέρνα στοιχεία που ξεχωρίζουν σαφώς από την αρχική νεοκλασική αρχιτεκτονική. Για παράδειγμα, η νέα σκάλα από σκυρόδεμα στην κεντρική αίθουσα είναι μια σύγχρονη παρέμβαση που έρχεται σε αντίθεση με το περίτεχνο σχέδιο της αρχικής κατασκευής του 19ου αιώνα. Αυτή η έντονη, μινιμαλιστική μορφή χρησιμεύει ως σαφής δείκτης της σύγχρονης ανακατασκευής του κτιρίου, διατηρώντας παράλληλα τη χωρική λειτουργία και τη μνημειακή παρουσία της αρχικής σκάλας.

αφαίρεση περίτεχνου
διάκοσμου στο κιγκλίδωμα

λεπτές μινιμαλιστικές
γραμμές

Διάγραμμα 8: Αίθουσα κεντρικού κλιμακοστασίου, στρατηγικές κινήσεις σχεδιασμού

Μεγάλα τμήματα του κτιρίου που χάθηκαν από ζημιές πολέμου ξαναχτήκαν χρησιμοποιώντας σύγχρονα υλικά όπως σκυρόδεμα, χάλυβα και γυαλί. Αυτές οι νέες προσθήκες είναι σκόπιμα μινιμαλιστικές και γεωμετρικές, σε αντίθεση με την κλασική διακόσμηση του αρχικού κτιρίου. Τα νέα και τα παλιά μέρη διακρίνονται φανερά, αλλά τα νέα στοιχεία έχουν σχεδιαστεί προσεκτικά για να συμπληρώνουν την αρχική δομή όσον αφορά την κλίμακα, την αναλογία και τη λειτουργία. Αυτή η προσέγγιση διατηρεί την ακεραιότητα του αρχικού σχεδίου, ενώ αναγνωρίζει τη διακεκομμένη ιστορία του μουσείου.

Εικόνα 6: Κινοστοιχία σε αίθουσα εκθέσεων

Εικόνα 7: Κεντρική αίθουσα κλιμακοστασίου

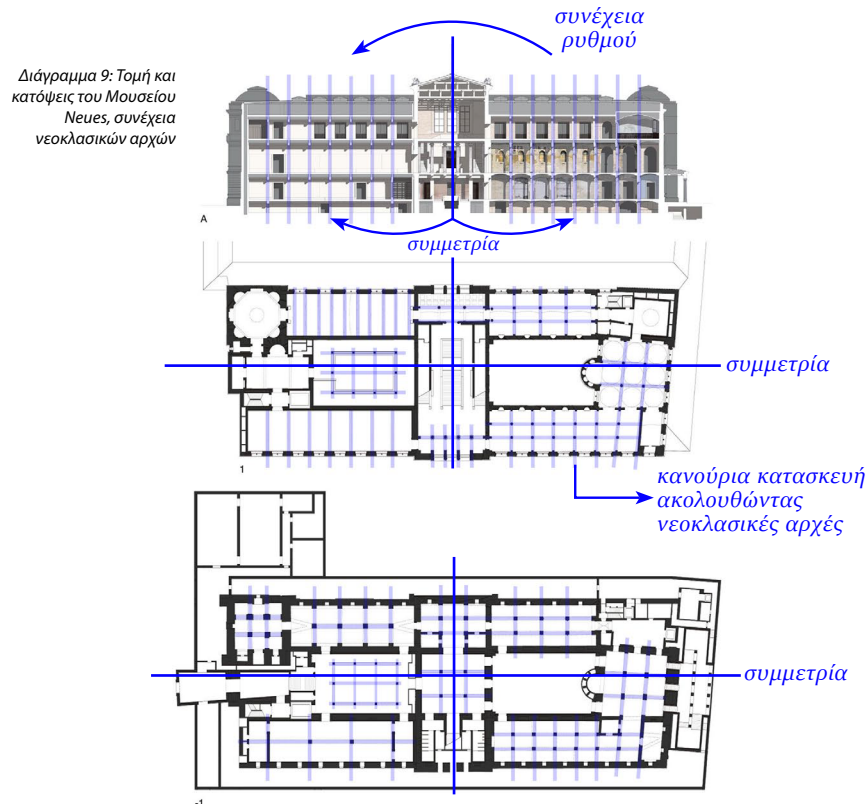
Εικόνα 8: Ελληνική αυλή (Greek courtyard)

Παράδοση

Η αποκατάσταση του Μουσείου Neues από τον David Chipperfield καταδεικνύει μια διαφοροποιημένη προσέγγιση στην παράδοση (tradition), όπου εξισορρόπησε προσεκτικά τη διατήρηση της νεοκλασικής κληρονομιάς του κτιρίου με τις ανάγκες ενός σύγχρονου μουσείου. Αντί να ανακατασκευάσει το μουσείο στην προπολεμική του κατάσταση, ο Chipperfield ασχολήθηκε με την παράδοση με τρόπο που σεβόταν τον αρχικό σχεδιασμό του κτιρίου, ενώ αναγνώρισε το πέρασμα του χρόνου και τα αποτελέσματα της ιστορίας.

Σεβασμός των αρχών του κλασικού νεοκλασικού σχεδιασμού:

Το Μουσείο Neues σχεδιάστηκε αρχικά από τον Stüler τον 19ο αιώνα σε νεοκλασικό στυλ, δίνοντας έμφαση στη συμμετρία, το μεγαλείο και τις κλασικές αναλογίες. Ο Chipperfield σεβάστηκε αυτές τις αρχές του νεοκλασικού σχεδιασμού, ιδιαίτερα στην αντιμετώπιση της διάταξης, των αναλογιών και της χωρικής ιεραρχίας του κτιρίου. Οι παρεμβάσεις του σχεδιάστηκαν για να ταιριάζουν άψογα στην υπάρχουσα δομή χωρίς να την επισκιάζουν, διασφαλίζοντας ότι οι κλασικές αρχές που καθόριζαν το αρχικό μουσείο παρέμειναν ανέπαφες.

Ένα από τα πιο σημαντικά παραδείγματα του σεβασμού του Chipperfield για την παράδοση είναι η προσεκτική αντιμετώπιση της πρόσοψης του κτιρίου. Η αρχική νεοκλασική πρόσοψη, σχεδιασμένη από τον Friedrich August Stüler, περιείχε καθαρές γραμμές, συμμετρικά παράθυρα και μια ρυθμική διάταξη παραστάδων και κιόνων, χαρακτηριστική της νεοκλασικής έμφασης στην τάξη και την αρμονία. Η αποκατάσταση του Chipperfield διατήρησε μεγάλο μέρος αυτής της πρόσοψης, συμπεριλαμβανομένων των κλασικών αναλογιών και του ρυθμού των παραθύρων. Όπου τμήματα της αρχικής δομής ήταν πολύ κατεστραμμένα για να αποκατασταθούν, χρησιμοποίησε σύγχρονα υλικά, όπως τούβλο, αλλά με τρόπο που διατηρούσε τη συνολική συμμετρία και την κλίμακα του αρχικού σχεδίου. Αυτή η προσέγγιση επέτρεψε στην πρόσοψη να παραμείνει ευανάγνωστη ως νεοκλασική κατασκευή, ενώ φιλοξενούσε τις απαραίτητες σύγχρονες επεμβάσεις, διασφαλίζοντας ότι ο ιστορικός χαρακτήρας του κτιρίου παρέμεινε άθικτος και σε ισορροπία με τη γύρω αρχιτεκτονική στο νησί των μουσείων.

1. Συνέχεια ρυθμού ανοιγμάτων
2. Συνέχεια καθαρών γραμμών

Διάγραμμα 10: Δυτική όψη του Μουσείου Neues, συνέχεια ρυθμού ανοιγμάτων και καθαρών γραμμών

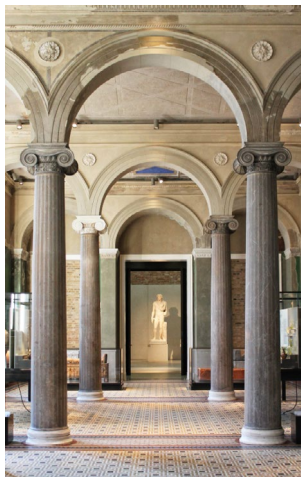
Διατήρηση Κλασικών Αρχιτεκτονικών Στοιχείων:

Ο αρχιτέκτονας επέλεξε να διατηρήσει σημαντικά τμήματα της αρχικής νεοκλασικής αρχιτεκτονικής όπου ήταν δυνατόν. Πολλές από τις αρχικές κολόνες, τοίχους και διακοσμητικές λεπτομέρειες είτε αποκαταστάθηκαν είτε διατηρήθηκαν στην κατεστραμμένη τους κατάσταση, αναγνωρίζοντας τη σημασία αυτών των παραδοσιακών στοιχείων για τη διατήρηση του ιστορικού χαρακτήρα του μουσείου.

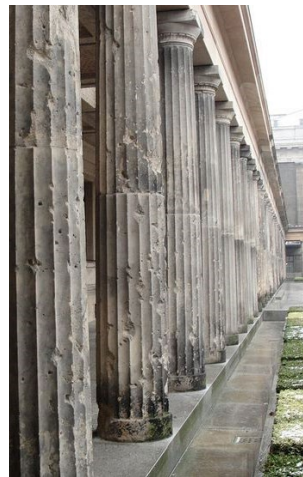
Στους ανακαινισμένους εκθεσιακούς χώρους του μουσείου αλλά και στις στοές του εξωτερικού χώρου, ο Chipperfield αποκατέστησε προσεκτικά τους προυφιστάμενους νεοκλασικούς κίονες που επέζησαν από τον πόλεμο. Σε ορισμένες περιοχές, άφησε μερικώς εκτεθειμένους κατεστραμμένους κίονες, καθιστώντας σαφές πού είχε καταστραφεί η αρχική κατασκευή. Αυτή η προσέγγιση επέτρεψε στα παραδοσιακά κλασικά χαρακτηριστικά του κτιρίου, όπως οι κολόνες, που είναι βασικά σύμβολα της νεοκλασικής αρχιτεκτονικής - να παραμείνουν παρόντα αφηγούμενος την ιστορία του παρελθόντος του κτιρίου. Με το να μην ανακατασκευάζει πλήρως τις κατεστραμμένες κολόνες, ο Chipperfield σέβεται την παράδοση της κλασικής αρχιτεκτονικής ενώ παράλληλα ασχολείται με την πραγματικότητα της ιστορίας.

Εικόνα 9: Αίθουσα του Μουσείου Neues ως ερείπιο πολέμου

Εικόνα 10: Αίθουσα του Μουσείου Neues μετά την αποκατάσταση

Εικόνα 11: Κίονοστοιχία της ανατολικής όψης του Μουσείου Neues

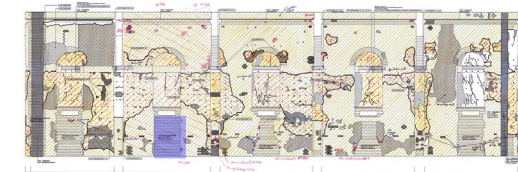
Παραδοσιακά Υλικά και Τεχνικές:

Ο Chipperfield ασχολήθηκε επίσης με την παράδοση ενσωματώνοντας πρωτότυπα υλικά στην αποκατάσταση όπου ήταν δυνατόν. Όπου χρειαζόταν η ανακατασκευή, χρησιμοποίησε παραδοσιακά υλικά όπως τούβλο και πέτρα, συνδυάζοντάς τα με την υπάρχουσα μορφή του κτιρίου. Ωστόσο, δεν προσπάθησε να αναδημιουργήσει ιστορικές λεπτομέρειες που χάθηκαν. Ο Chipperfield χρησιμοποίησε χειροποίητα

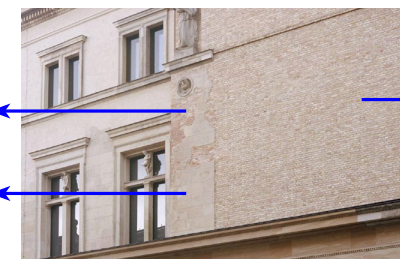
τούβλα που κατασκευάστηκαν για να ταιριάζουν με τα αρχικά σε μέγεθος, υφή και χρώμα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτά τα τούβλα χρησιμοποιήθηκαν για την ανοικοδόμηση κατεστραμμένων τμημάτων του μουσείου, ενώ σε άλλες περιοχές, αναμιγνύονταν προσεκτικά με την παλιά πλινθοδομή, διατηρώντας μια οπτική και δομική συνέχεια. Για παράδειγμα, στα κατεστραμμένα τμήματα του μουσείου τα οποία ανακατασκευάστηκαν (βόρειο και νότιο τμήμα) χρησιμοποιήθηκαν υλικά, όπως τούβλο, ώστε να θυμίζει το πρωτότυπο υλικό κατασκευής του μουσείου διασφαλίζοντας μία μετάβαση υλικού στις «ραφές» των νέων με των παλαιών τμημάτων. Αυτή η προσοχή στη λεπτομέρεια στη χρήση αυθεντικών υλικών ενισχύει τη σύνδεση του μουσείου με τις παραδοσιακές μεθόδους κατασκευής του, διασφαλίζοντας ότι η αποκατάσταση διατηρεί την αρχιτεκτονική ακεραιότητα του κτιρίου.

Διάγραμμα 11: Σχέδια και αποτύπωση καταστροφών και επεμβάσεις συμπλήρωσεις υλικού

χρήση παραδοσιακών υλικών για την ανοικοδόμηση κατεστραμμένων τμημάτων

gradient
μεταβατική «απογύμνωση» του πρωτότυπου υλικού

χρήση σύγχρονων υλικών για την όψη παρόμοιο με το πρωτότυπο υλικό κατασκευής

Διάγραμμα 12: Ανάδειξη υλικού καινούριων δομών

Μνήμη

Η αποκατάσταση του Μουσείου Neues από τον David Chipperfield επηρεάστηκε βαθιά από την έννοια της μνήμης (memory), καθώς προσπάθησε να διατηρήσει τα ιστορικά και πολιτιστικά στρώματα του κτιρίου, ενώ αναγνώρισε το τραυματικό παρελθόν του. Η προσέγγισή του επικεντρώθηκε στο να επιτρέψει στο μουσείο να χρησιμεύσει ως απόδειξη της δικής του ιστορίας, αντί να σβήσει ή να αποκαταστήσει πλήρως τα σημάδια του χρόνου και του πολέμου. Η ευαισθησία του Chipperfield σε σχέση με τη μνήμη διαμόρφωσε πολλές από τις αποφάσεις του, διασφαλίζοντας ότι το μουσείο παραμένει ένα ζωντανό μνημείο τόσο για το αρχιτεκτονικό παρελθόν του όσο και για την ευρύτερη ιστορία του Βερολίνου.

Εικόνες 12α-12β: Απόψεις ανάμεσα στην κίονοστοιχία στην αίθουσα του κεντρικού κλιμακοστασίου

Διατήρηση ουλών πολέμου ως ιστορικοί δείκτες: Ένας από τους βαθύτερους τρόπους με τους οποίους ο Chipperfield προσέγγισε την έννοια της μνήμης ήταν επιλέγοντας να διατηρήσει τα φυσικά σημάδια που άφησαν οι βομβαρδισμοί του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Αντί να αποκαταστήσει πλήρως τα κατεστραμμένα τμήματα, τα σταθεροποίησε αφήνοντας ανέπαφα τις ορατές ρωγμές, τις τρύπες από σφαίρες και τους κατεστραμμένους τοίχους, μετατρέποντας αυτά τα χαρακτηριστικά σε στοιχεία που ξυπνούν την ιστορική μνήμη του μουσείου. Αυτό δημιουργεί μια ισχυρή αντιπαράθεση μεταξύ των ανακαινισμένων τμημάτων και των θραυσμάτων της καταστροφής, υπενθυμίζοντας στους επισκέπτες την τραγική ιστορία του μουσείου και την ανθεκτικότητα του κτιρίου. Για παράδειγμα, οι κολόνες απέναντι από το κεντρικό κλιμακοστάσιο έχουν διατηρηθεί οι πρωτότυπες πάνω στις οποίες έχουν μείνει σημάδια από το βομβαρδισμό. Επίσης, τα κουφώματα των παραθύρων και των θυρών, στοιχεία όπως τούβλινες κορνίζες και μπορντούρες στους τοίχους έχουν παραμείνει τα ίδια.

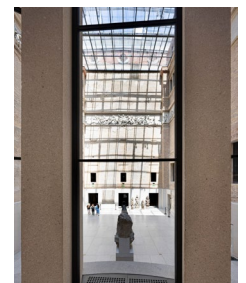
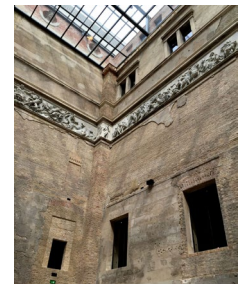
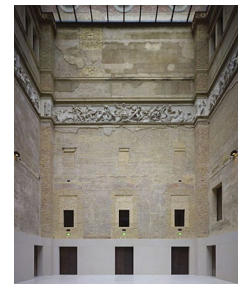
Μνήμη του αρχικού σχεδίου:

Ο Chipperfield τίμησε, επίσης, τη μνήμη του αρχικού σχεδίου του 19ου αιώνα από τον Friedrich August Stüler, ενώ αναγνώρισε την ημιτελή και κατακερματισμένη κατάσταση του κτιρίου μετά τον πόλεμο. Επιδίωξε να αποκαταστήσει βασικά στοιχεία του νεοκλασικού οράματος του Stüler χωρίς να προσπαθήσει να αναδημιουργήσει ολόκληρη τη δομή όπως ήταν πριν.

Η οροφή στην εσωτερική αυλή ή αλλιώς ελληνική αυλή (Greek Courtyard) και στην αίθουσα αιγυπτιακού πολιτισμού ανακατασκευάστηκαν προσεκτικά για να τιμήσουν το αρχικό σχέδιο του Stüler, αλλά ο Chipperfield εξασφάλισε ότι οι νέες προσθήκες ήταν σαφώς σύγχρονες με μοντέρνα υλικά όπως σκυρόδεμα και γυαλί. Τα πρόσφατα ανακατασκευασμένα τμήματα, ο Chipperfield τοποθέτησε έναν φεγγίτη στη θέση της οροφής, καθώς η πρωτότυπη οροφή είχε καταρρεύσει από τον βομβαρδισμό. Αυτή η αλλαγή ήταν μέρος της στρατηγικής του για τον εκσυγχρονισμό του χώρου σεβόμενος την ιστορική του σημασία αναγνωρίζοντας τη μνήμη του σχεδίου του Stüler, ενώ καθιστά σαφές ότι το μουσείο έχει υποστεί μεταμόρφωση. Η προσθήκη του φεγγίτη διευκόλυνε το φυσικό φως στις γύρω γκαλερί, καθιστώντας το βασικό στοιχείο στη διάταξη του μουσείου.

Διάγραμμα 13: Ανάδειξη άνοιγμα οροφών σε σχέδια τομών και κατόψεων

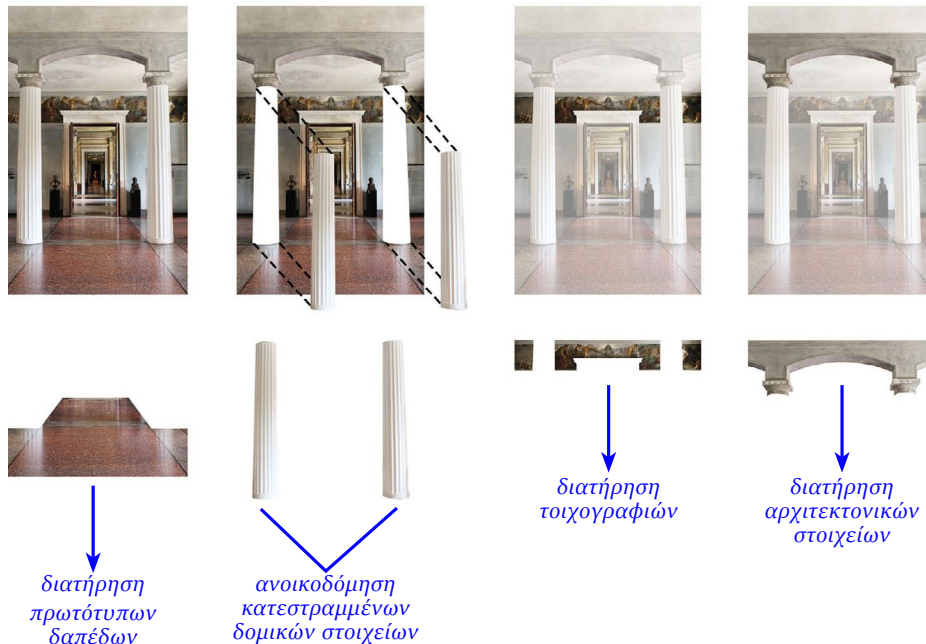
Εικόνες 13α-13β-13γ: Απόψεις της Αυλής ελληνικού πολιτισμού του Μουσείου Neues

Monumental it is

Αναγνωρίζοντας την Ιστορική Εξέλιξη του Μουσείου:

Η προσέγγιση του Chipperfield εξέτασε επίσης τη μνήμη του εξελισσόμενου ρόλου του μουσείου σε όλη την ιστορία, από την αρχική του λειτουργία έως την εγκατάλειψη και την τελική αναστήλωσή του μετά τον πόλεμο. Ενσωμάτωσε σχεδιαστικές επιλογές που αντικατοπτρίζουν την ιστορική συνέχεια του μουσείου, επιτρέποντας την πολυεπίπεδη ιστορία του να παραμείνει ευανάγνωστη.

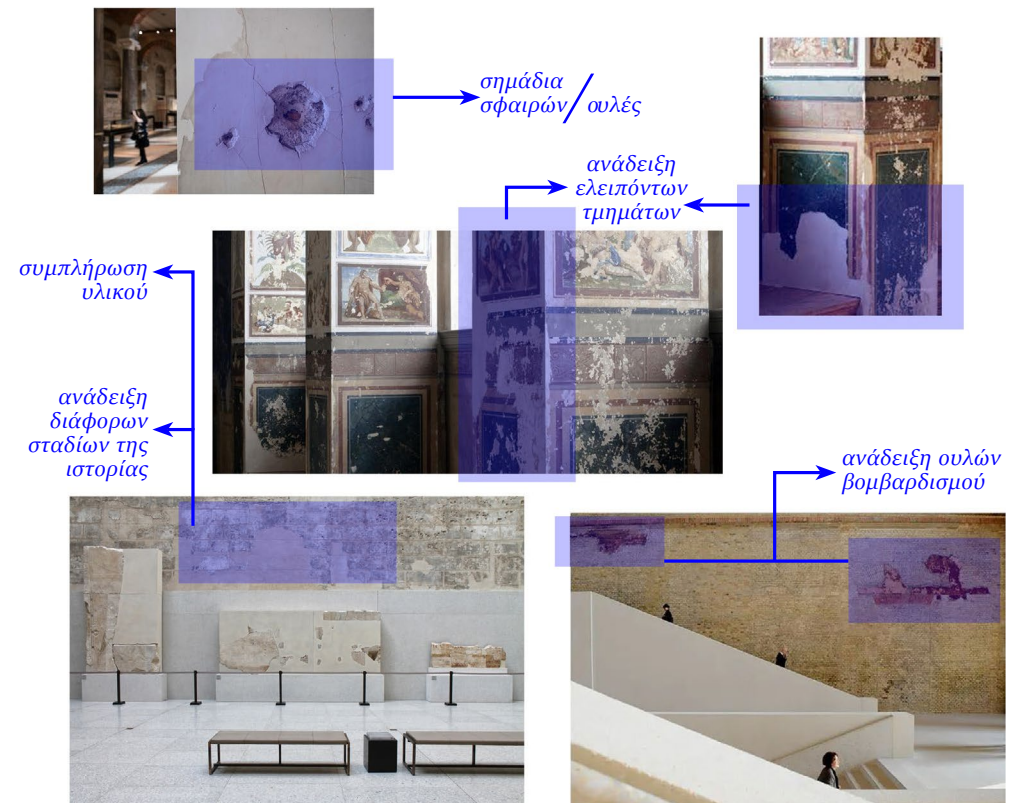
Σε ορισμένες περιοχές, ο Chipperfield επέτρεψε στα αρχιτεκτονικά στρώματα του μουσείου να συνυπάρχουν, κάνοντας τα νεοκλασικά στοιχεία του 19ου αιώνα, τις καταστροφές του πολέμου και τις σύγχρονες παρεμβάσεις όλα ορατά στον ίδιο χώρο. Αυτή η διαστρωμάτωση δημιουργεί μια φυσική εκδήλωση της εξελισσόμενης μνήμης του μουσείου, επιτρέποντας στους επισκέπτες να βιώσουν το ταξίδι του κτιρίου στο χρόνο, από το μεγαλείο του, στην καταστροφή του, στην ανανέωσή του. Αυτή η μέθοδος διαστρωμάτωσης της αρχιτεκτονικής μνήμης διασφαλίζει ότι κάθε περίοδος της ιστορίας του μουσείου τιμάται και απομνημονεύεται, αντί να διαγράφεται από μια ενιαία, ομοιόμορφη αποκατάσταση.

Διάγραμμα 14: Απομόνωση τμημάτων και επεμβάσεων στον εσωτερικό χώρο

Το Μουσείο ως Μνημείο:

Η προσέγγιση του Chipperfield στη μνήμη υπερβαίνει την αρχιτεκτονική διατήρηση. τοποθετεί το ίδιο το μουσείο ως μνημείο της ταραχώδους ιστορίας του Βερολίνου του 20ου αιώνα. Διατηρώντας τις ουλές του κτιρίου και αντιπαραβάλλοντάς τις με σύγχρονες παρεμβάσεις, ο Chipperfield δημιουργεί έναν χώρο που όχι μόνο στεγάζει ιστορικά αντικείμενα, αλλά και ενσαρκώνει τη μνήμη του πολέμου, της απώλειας και της ανάκαμψης. Η απόφαση να παραμείνουν τμήματα του μουσείου ημιτελή ή εμφανώς κατεστραμμένα του επιτρέπει να λειτουργήσει ως μνημείο για την καταστροφή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Οι εκτεθειμένες ζημιές αντικατοπτρίζουν την ευρύτερη καταστροφή που αντιμετώπισε το Βερολίνο κατά τη διάρκεια του πολέμου, καθιστώντας το Μουσείο Neues όχι μόνο ένα κτίριο αλλά και ένα μνημείο ανθεκτικότητας και του χρόνου.

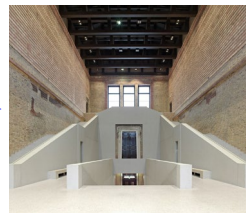
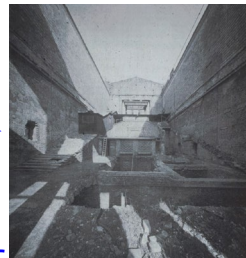
Διάγραμμα 15: Πίνακας κατεστραμμένων τμημάτων και συμπλήρωση τμημάτων

Μορφή

Η προσέγγιση του David Chipperfield για τη μορφή (form) κατά την αποκατάσταση του Μουσείου Neues ήταν μια προσεκτική ισορροπία μεταξύ της διατήρησης της αρχικής δομής και της εισαγωγής νέων στοιχείων που σέβονταν τη νεοκλασική κληρονομιά του κτιρίου. Οι σχεδιαστικές επιλογές του Chipperfield αναδεικνύουν τη δέσμευσή του να διατηρήσει την ακεραιότητα της αρχικής μορφής ενώ διακρίνει ξεκάθαρα τις σύγχρονες παρεμβάσεις, δημιουργώντας έναν διάλογο μεταξύ του παλιού και του νέου.

Τηρώντας την αρχική μορφή:

Το Μουσείο Neues σχεδιάστηκε σε νεοκλασικό στυλ από τον Friedrich August Stüler και ο Chipperfield προσπάθησε να σεβαστεί αυτήν την αρχική μορφή καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας αποκατάστασης. Η προσέγγισή του δεν ήταν να ξαναχτίσει το μουσείο ακριβώς όπως ήταν πριν τον πόλεμο, αλλά να διατηρήσει την αρχιτεκτονική του ουσία. Επομένως, η κλίμακα του έργου ήταν σημαντική, περιλαμβάνοντας λεπτομερείς εργασίες συντήρησης στη νεοκλασική αρχιτεκτονική, καθώς και τον επανασχεδιασμό των εσωτερικών χώρων για εκθέσεις.

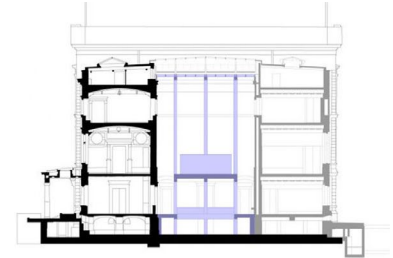
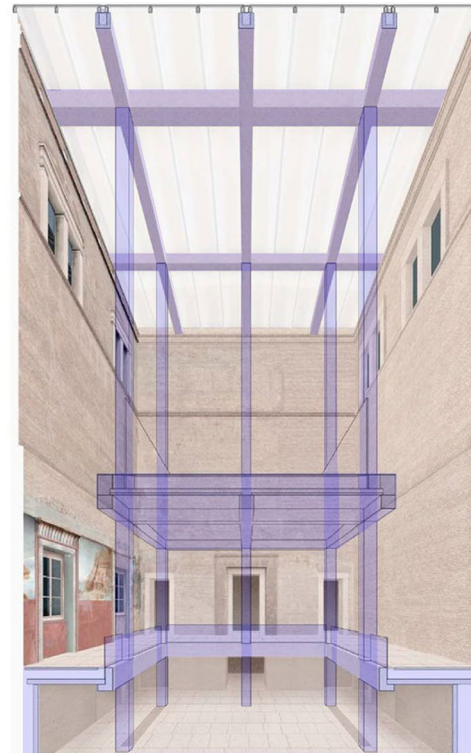
Εικόνες 13α-13β-13γ-13δ: Η αίθουσα του κεντρικού κλιμακοστασίου, πριν την καταστροφή, μετά τον βομβαρδισμό, ως ερείπιο και μετά την ανοικοδόμηση αυτοίσιχα

μίμηση της πρωτότυπης δομής αλλά με σύγχρονη διάσταση

Η κεντρική αίθουσα του Μουσείου Neues, ένας από τους βασικούς αρχιτεκτονικούς χώρους, είχε καταστραφεί κατά τη διάρκεια του πολέμου. Ο Chipperfield ανακατασκεύασε τη μεγάλη σκάλα που κάποτε καταλάμβανε αυτόν τον χώρο, αλλά αντί να την αναπαράγει ακριβώς, τη σχεδίασε σε ένα σύγχρονο μινιμαλιστικό στυλ χρησιμοποιώντας λείο σκυρόδεμα. Η νέα σκάλα αντικατοπτρίζει τη μνημειακή κλίμακα και τη διάταξη του πρωτότυπου, αλλά χρησιμοποιεί σύγχρονα υλικά και μια πιο αφηρημένη μορφή. Αυτή η αντίθεση αναδεικνύει τη συνέχεια της μορφής ενώ αναγνωρίζει τις αλλαγές που έχει υποστεί το κτίριο, επιτρέποντας στο αρχικό χωρικό μεγαλείο να παραμείνει ανέπαφο.

Διάκριση παλαιών και νέων μορφών:

Η αποκατάσταση του Chipperfield εισήγαγε νέα στοιχεία που είναι ξεκάθαρα μοντέρνα αλλά ενσωματωμένα αρμονικά με την αρχική νεοκλασική αρχιτεκτονική. Η προσέγγισή του ήταν να αντιπαραβάλει τις νέες επεμβάσεις με τις παλιές, καθιστώντας σαφές ποια μέρη του κτιρίου είναι πρωτότυπα και ποια σύγχρονα. Ένα παράδειγμα τέτοιων παρεμβάσεων είναι οι σύγχρονες κολόνες τετράγωνης διατομής που βρίσκονται σε αίθουσες όπως εκείνη του αιγυπτιακού πολιτισμού καθ'όλο το ύψος του κτιρίου.

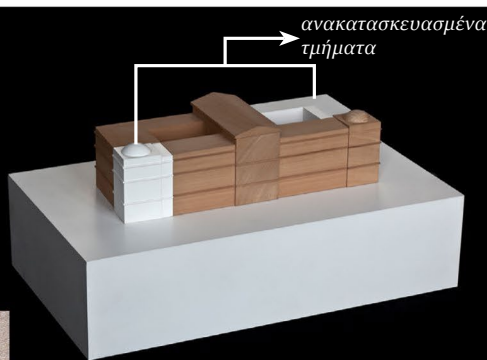
Διάγραμμα 16: Διάκριση νέας μορφής ανάμεσα στην παλαιά

Αυτές οι μινιμαλιστικές, γεωμετρικές στήλες, κατασκευασμένες από λείο σκυρόδεμα, βρίσκονται σε σκόπιμη αντίθεση με τις αυθεντικές κλασικές στρογγυλές στήλες του κτιρίου, δίνοντας έμφαση στη σαφή διάκριση μεταξύ του παλιού και του νέου. Η μοντέρνα, χωρίς διακόσμηση μορφή τους αντανακλά τη δέσμευση του αρχιτέκτονα για ειλικρίνεια στα υλικά και το σχεδιασμό, δημιουργώντας μια λεπτή αλλά ισχυρή δήλωση στους ανακαινισμένους χώρους. Ενώ οι κίονες είναι σαφώς σύγχρονοι, ενσωματώνονται προσεκτικά στη χωρική σύνθεση του μουσείου, ακολουθώντας το δομικό ρυθμό του αρχικού σχεδίου.

Σε ένα άλλο σημείο στο οποίο ο Chipperfield έπρεπε να επέμβει ήταν στο βόρειο και στο νότιο τμήμα του Μουσείου Neues, καθώς αυτές οι περιοχές υπέστησαν εκτεταμένες ζημιές κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, αφήνοντας το κτίριο σε ερείπια για δεκαετίες. Αυτά τα μέρη, που σχεδιάστηκαν αρχικά από τον Stüler, δεν επισκευάστηκαν και απαιτούσαν σημαντική ανακατασκευή για την αποκατάσταση της λειτουργικότητας και της αισθητικής ακεραιότητας του μουσείου. Ο Chipperfield αντιμετώπισε την πρόκληση όχι μόνο να ανακατασκευάσει αυτά τα τμήματα αλλά και να διασφαλίσει ότι το νέο σχέδιο θα συνδυαζόταν αρμονικά με την υπόλοιπη ιστορική δομή. Η προσέγγισή του περιελάμβανε την εισαγωγή μινιμαλιστικών, μοντέρνων μορφών διατηρώντας τις αυθεντικές νεοκλασικές αναλογίες και τη συμμετρία του κτιρίου, διατηρώντας την ιστορική ταυτότητα του μουσείου, καλύπτοντας ταυτόχρονα τις σύγχρονες ανάγκες.

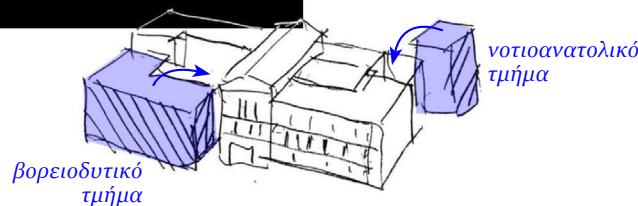
το νοτιοανατολικό
τμήμα μετά τον
βομβαρδισμό

ανακατασκευασμένα
τμήματα

βόρεια
όψη

βορειοδυτικό
τμήμα

νοτιοανατολικό
τμήμα

Διάγραμμα 17: Πίνακας κατεστραμμένων τμημάτων, επεμβάσεων, σχεδίων, εικόνων και μακετών της μορφής του Μουσείου Neues

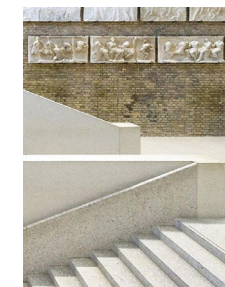

νότια
όψη

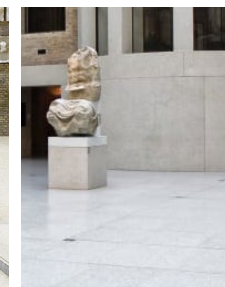
Στη βόρεια πλευρά, απέναντι από τη Γκαλερί James Simon, ο αρχιτέκτονας χρησιμοποίησε καθαρές γραμμές και γεωμετρικά σχήματα για να ευθυγραμμιστεί με τον αρχικό αρχιτεκτονικό ρυθμό, δημιουργώντας μια απρόσκοπτη μετάβαση μεταξύ του παλιού και του νέου. Η νότια πλευρά, που βλέπει στην Alte Nationalgalerie, αντιμετωπίστηκε με παρόμοια απλές, ευθύγραμμες μορφές που παρείχαν δομική σαφήνεια και νεωτερικότητα χωρίς να ανταγωνίζονται τα πιο περίτεχνα ιστορικά στοιχεία. Αυτές οι σύγχρονες επεμβάσεις, απαραίτητες για την ανοικοδόμηση και τον εκσυγχρονισμό του κτιρίου, σεβάστηκαν την ιστορική αφήγηση του μουσείου, ενώ εισήγαγαν μια σύγχρονη αρχιτεκτονική γλώσσα. Η προσεκτική ισορροπία του παλιού και του νέου του Chipperfield εξασφάλισε ότι το Μουσείο Neues θα μπορούσε να λειτουργήσει ως σύγχρονος πολιτιστικός θεσμός, παραμένοντας ένα ισχυρό σύμβολο της ιστορικής του κληρονομιάς.

Ενίσχυση της δομικής ακεραιότητας του κτιρίου:

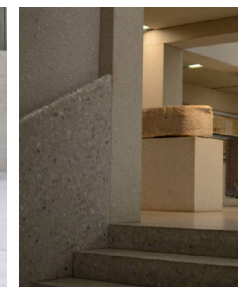
Η μορφή δεν ήταν μόνο μια αισθητική ανησυχία για τον Chipperfield αλλά και ένα θέμα δομικής ακεραιότητας. Κατά την αποκατάσταση, εισήχθησαν νέες μορφές για την ενίσχυση του κτιρίου και τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης επιβίωσής του, παραμένοντας συμπαθής στον αρχικό σχεδιασμό.

Εικόνα 14: Λεπτομέρεια υλικού σκάλας

Εικόνα 15: Λεπτομέρεια υλικού δαπέδου

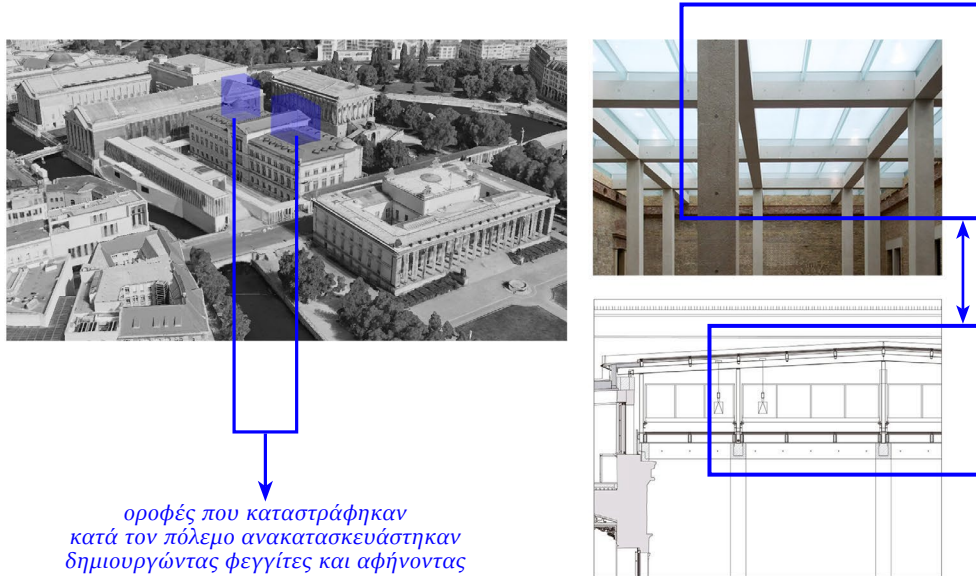

Εικόνα 16: Λεπτομέρεια υλικού σκάλας

Όπου ήταν απαραίτητο, ο Chipperfield εισήγαγε τσιμεντένια στηρίγματα και νέα υλικά για να σταθεροποιήσει τα υπόλοιπα μέρη της δομής του μουσείου. Αυτές οι νέες μορφές είναι συχνά διακριτικές, αναμειγνύονται στο παρασκήνιο διασφαλίζοντας παράλληλα την ασφάλεια του κτιρίου. Για

Monumental it is

παράδειγμα, η χρήση οπλισμένου σκυροδέματος, όπως σε δάπεδα, και γυαλιού, όπως σε μοντέρνες οροφές, δεν μειώνουν τον αρχικό σχεδιασμό, αλλά μάλλον τον συμπληρώνουν διασφαλίζοντας ότι η μορφή παραμένει λειτουργική και πιστή στην ιστορική αρχιτεκτονική του μουσείου. Η γυάλινη οροφή έχει σχεδιαστεί για να είναι ελαφριά και διακριτική, διασφαλίζοντας ότι συμπληρώνει αντί να ανταγωνίζεται την αρχική δομή.

οροφές που καταστράφηκαν
κατά τον πόλεμο ανακατασκευάστηκαν
δημιουργώντας φεγγίτες και αφήνοντας
φυσικό φως μέσα στο κτίριο

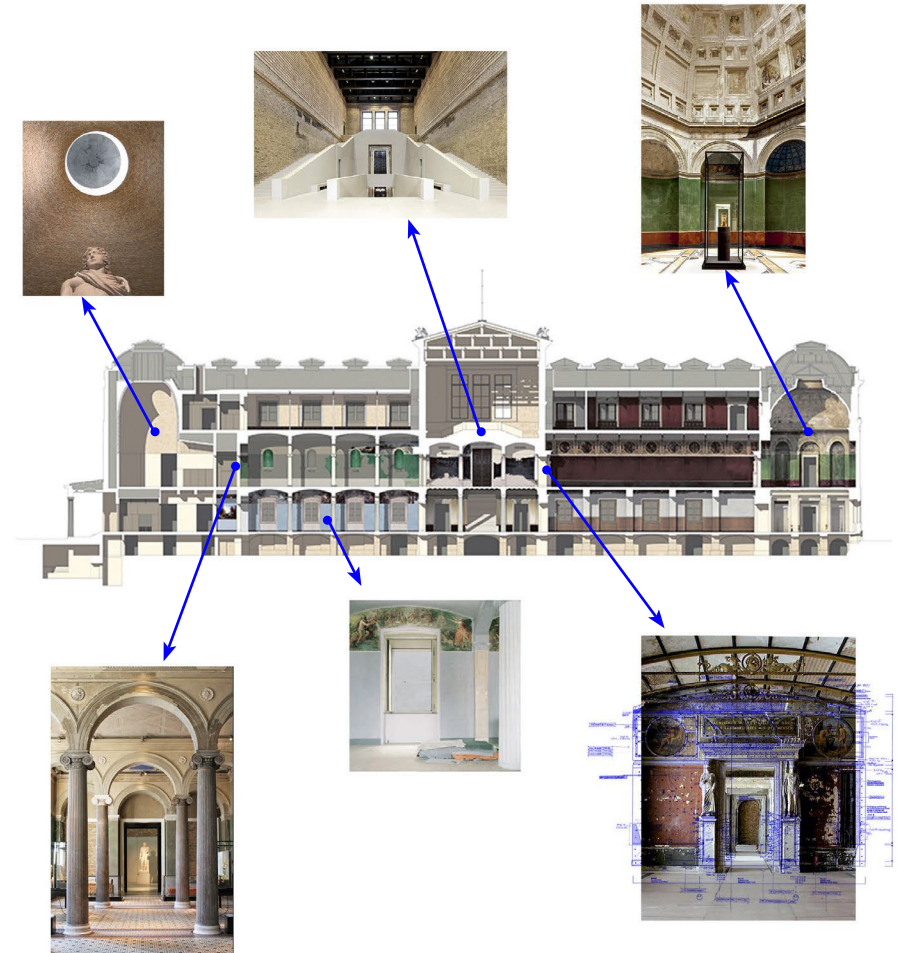
Διάγραμμα 18: Ανάδειξη γυάλινων οροφών

κατεδάφιση οροφής → κενό → φεγγίτης → φυσικό φως

Διατήρηση της Χωρικής Ιεραρχίας:

Ο Chipperfield διατήρησε την αρχική χωρική ιεραρχία του μουσείου, με τον σαφή διαχωρισμό των γκαλερί και των εκθεσιακών χώρων, ενώ προσαρμόσε την εσωτερική του μορφή στα σύγχρονα πρότυπα λειτουργικότητας του μουσείου. Οι παρεμβάσεις του σχεδιάστηκαν για να ενισχύσουν τη ροή των επισκεπτών μέσα από το μουσείο, βελτιώνοντας την προσβασιμότητα και τη χρηστικότητα χωρίς να διαταράσσεται η αρχική διάταξη. Στους χώρους του μουσείου, ο Chipperfield διατήρησε τις αρχικές αναλογίες και τις διαμορφώσεις των δωματίων του Stüler, αλλά χρησιμοποίησε σύγχρονα υλικά για να ενισχύσει τα κατεστραμμένα τμήματα και να εισαγάγει νέα συστήματα φωτισμού. Ένα δυνατό παράδειγμα είναι οι αίθουσες με διαφορετικά

θέματα που είχε σχεδιάσει ο Stüler, κάτι το οποίο ακολούθησε και διατήρησε ο Chipperfield. Συνεπώς, οι χώροι αφιερωμένοι σε συγκεκριμένους πολιτισμούς, όπως εκείνους του ρωμαϊκού και του ελληνικού, είχαν ανάγλυφα και τοιχογραφίες στοιχεία τα οποία διατηρήθηκαν και αναδείχθηκαν. Αυτή η διατήρηση της μορφής επιτρέπει στους επισκέπτες να βιώσουν το μουσείο όπως είχε αρχικά προβλεφθεί ενώ επωφελούνται από τις σύγχρονες βελτιώσεις.

Διάγραμμα 19: Αντιστοίχιση τμημάτων του κτιρίου
από τη τομή με φωτογραφικό υλικό

Συνέχεια

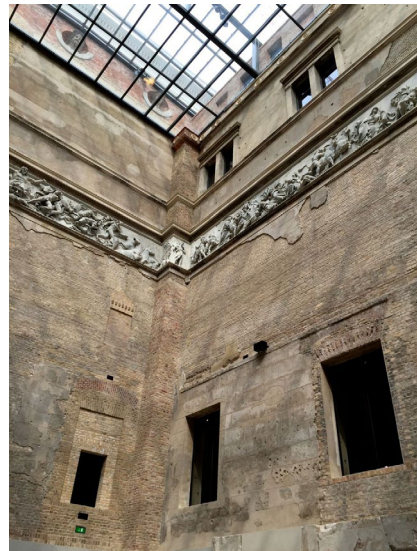
Η αποκατάσταση του Μουσείου Neues είναι ένα αριστοτεχνικό παράδειγμα επίτευξης της συνέχειας (continuity) μεταξύ του ιστορικού και του σύγχρονου κόσμου. Μέσω προσεκτικής διατήρησης αυθεντικών στοιχείων, στοχαστικής ενσωμάτωσης σύγχρονων υλικών και τεχνολογιών και εστίασης στη χωρική και αφηγηματική συνοχή, ο Chipperfield εξασφάλισε ότι το μουσείο παραμένει ζωντανή απόδειξη της πλούσιας ιστορίας του, εξυπηρετώντας αποτελεσματικά τις ανάγκες των σημερινών επισκεπτών. Η προσέγγισή του όχι μόνο τιμά το παρελθόν αλλά προετοιμάζει επίσης το μουσείο για τις μελλοντικές γενιές, δημιουργώντας μια διαρκή σύνδεση μεταξύ ιστορίας και νεωτερικότητας.

Διατήρηση αυθεντικών αρχιτεκτονικών στοιχείων:

Ο Chipperfield φρόντισε να διατηρήσει σημαντικά αυθεντικά αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά, διασφαλίζοντας ότι η ιστορική ταυτότητα του μουσείου παραμένει ανέπαφη. Διατηρώντας την ουσία του κτιρίου, ενίσχυσε τη συνέχεια του μέσα στο χρόνο.

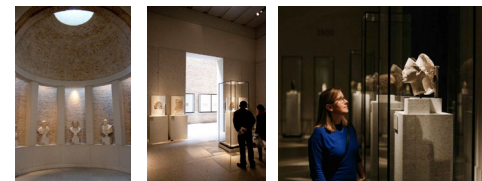
Πολλά από τα αρχικά διακοσμητικά στοιχεία, όπως μπορντούρες, γείσα και επεξεργασίες τοίχων, αποκαταστάθηκαν προσεκτικά. Τοιχογραφίες και γύψινα διακοσμητικά έργα καθαρίστηκαν και επισκευάστηκαν, επιτρέποντας στο μουσείο να διατηρήσει το νεοκλασικό του μεγαλείο. Αυτή η αποκατάσταση όχι μόνο τιμά την αρχική δεξιότητα αλλά επιτρέπει επίσης στους επισκέπτες να γνωρίσουν το μουσείο όπως είχε αρχικά σχεδιαστεί, ενισχύοντας την αίσθηση της συνέχειας με το παρελθόν.

Εικόνα 17α(αριστερά): Γύψινα έργα σε τοίχο στην κεντρική αίθουσα της σκάλας
Εικόνα 17β(δεξιά): Γείσα, τμήμα της αίθουσας ελληνικού πολιτισμού

Ενσωμάτωση της Νέας Τεχνολογίας:

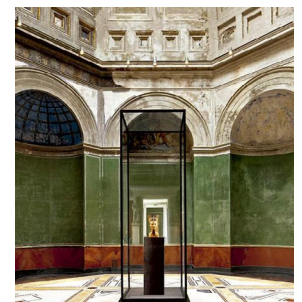
Ο Chipperfield ενσωμάτωσε σύγχρονες τεχνολογίες με τρόπο που σέβεται το ιστορικό πλαίσιο του κτιρίου, διασφαλίζοντας ότι το μουσείο μπορεί να εξυπηρετήσει αποτελεσματικά το σύγχρονο κοινό, διατηρώντας παράλληλα τη συνέχειά του. Οι επανασχεδιασμένοι εκθεσιακοί χώροι διαθέτουν σύγχρονα συστήματα φωτισμού και κλιματισμού που ενσωματώνονται διακριτικά στην αρχιτεκτονική. Για παράδειγμα, ο φωτισμός της οροφής είναι έξυπνα ενσωματωμένος στη δομή, επιτρέποντας ευέλικτες εκθέσεις, διατηρώντας παράλληλα ορατές τις αρχικές αρχιτεκτονικές μορφές. Αυτός ο συνδυασμός παλαιών και νέων τεχνολογιών διασφαλίζει ότι το μουσείο λειτουργεί αποτελεσματικά στο παρόν διατηρώντας παράλληλα την ιστορική του σημασία.

Εικόνες 18α-18β-18γ: Κρυφός φωτισμός στις αίθουσες φωτίζοντας εκθέματα και χώρους

Αφηγηματική Συνέχεια:

Ο Chipperfield εστίασε, επίσης, στην αφηγηματική συνέχεια του μουσείου, διασφαλίζοντας ότι η ιστορία της αρχιτεκτονικής του εξελίχθηκε και της ιστορικής του σημασίας παραμένει σαφής και συνεκτική. Ένα τέτοιο παράδειγμα αφηγηματικής συνέχειας είναι η τοποθέτηση της προτομής της Νεφερτίτης μέσα στο ιστορικό της πλαίσιο. Η εμβληματική προτομή εκτίθεται σε ένα δωμάτιο ειδικά σχεδιασμένο για να τονίζει τη σημασία του, τοποθετημένο κεντρικά στο δωμάτιο με τον τρούλο στο βόρειο τμήμα του μουσείου, το οποίο είχε υποστεί μεγάλες ζημιές κατά τη διάρκεια του πολέμου. Η απόφαση του Chipperfield να αποκαταστήσει αυτό το δωμάτιο αφήνοντας ορατά ορισμένα στοιχεία, όπως ο κατεστραμμένος σοβάς και το εκτεθειμένο τούβλο, δημιουργεί μια άμεση σύνδεση μεταξύ του τεχνουργήματος και της πολυτάραχης ιστορίας του κτιρίου. Τοποθετώντας την προτομή της Νεφερτίτης σε έναν μερικώς ανακαινισμένο χώρο, επιτρέπει στους επισκέπτες να βιώσουν τόσο τις αρχαίες συλλογές του μουσείου όσο και τις ουλές του παρελθόντος σε ένα ενιαίο αφηγηματικό νήμα. Αυτή η προσέγγιση υπογραμμίζει τη συνέχεια μεταξύ της πολιτιστικής ιστορίας που διατηρεί το μουσείο και της αρχιτεκτονικής ιστορίας που ενσωματώνει, καθιστώντας το ίδιο το κτίριο μέρος της διαδικασίας αφήγησης.

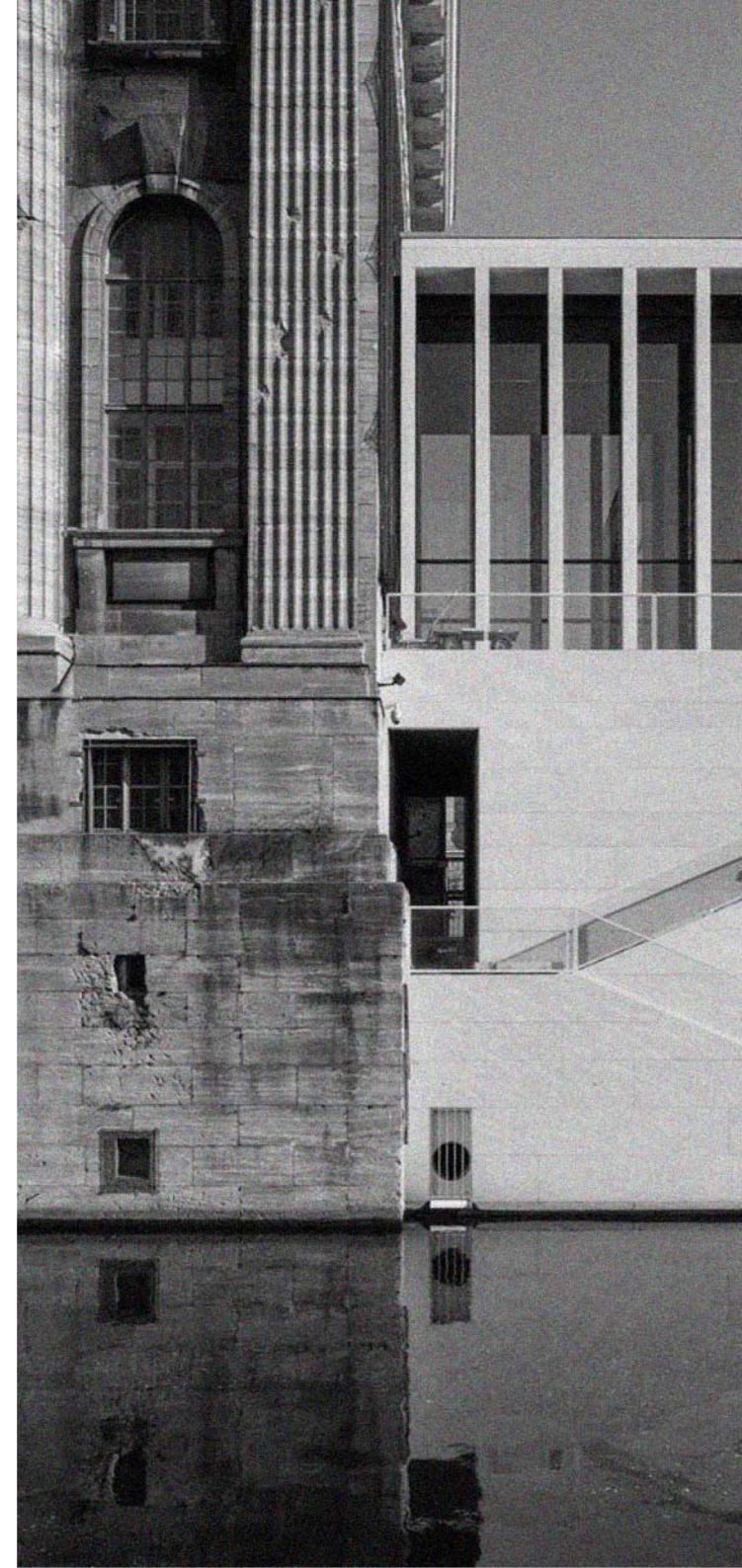
Εικόνες 19α-19β: Η προτομή της Νεφερτίτης το δωμάτιο με τον τρούλο στο βόρειο τμήμα του Μουσείου Neues

ΓΚΑΛΕΡΙ JAMES SIMON

Η προσθήκη του D. Chipperfield στο
ιστορικό κέντρο του Βερολίνου

**«Πώς αντιμετωπίζεται ένα έργο που
ο καθένας έχει μια γνώμη για αυτό;»**

Συνέντευξη του David Chipperfield,
FSB North America, 2019 (ελεύθερη απόδοση)

Εικόνα 21: Άποψη της Γκαλερί James Simon από την γέφυρα Eiserne Brücke

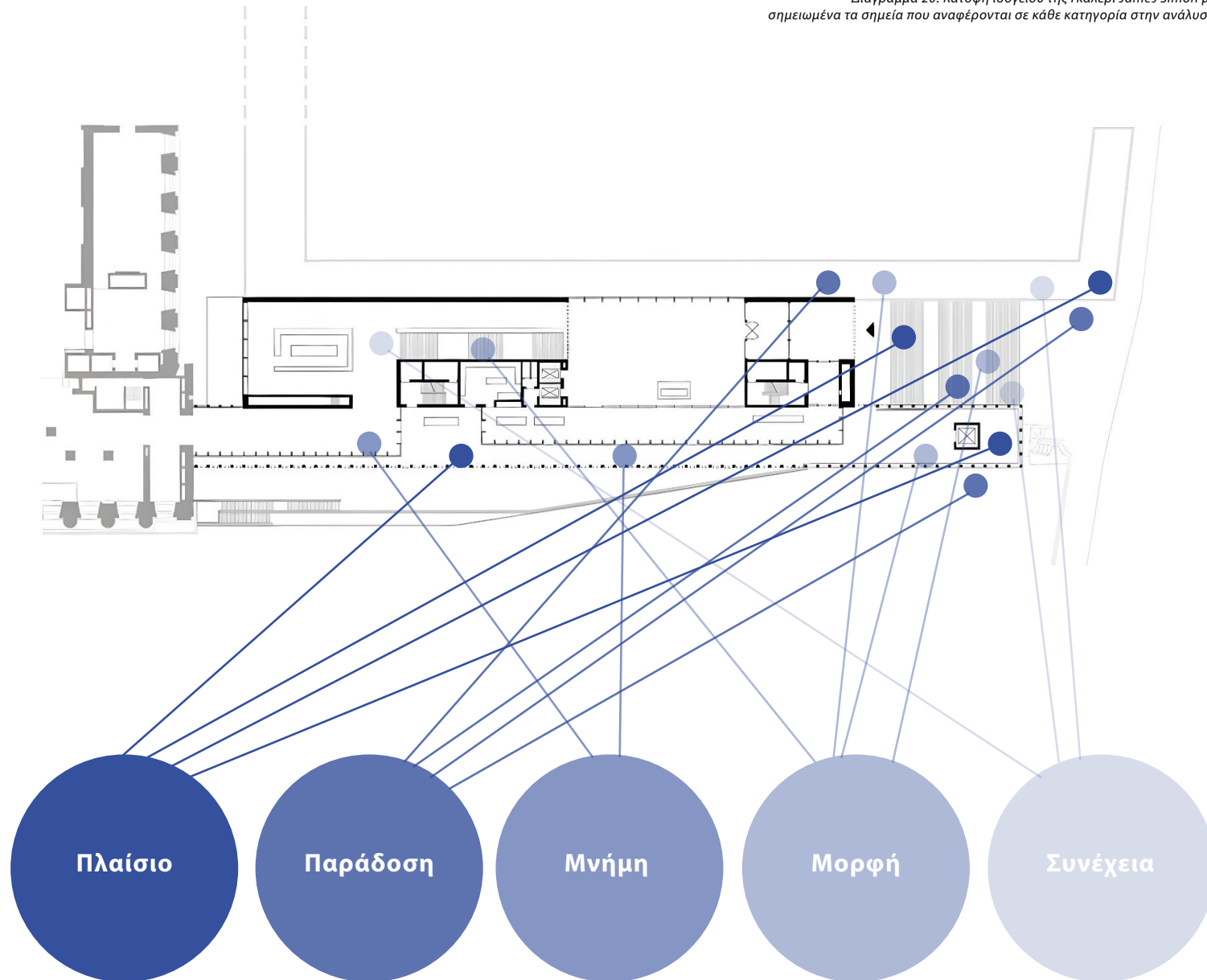
Η Γκαλερί James Simon, που βρίσκεται στο νησί των μουσείων στο Βερολίνο, λειτουργεί ως η σύγχρονη είσοδος και μια κομβική σύνδεση με τα διάσημα μουσεία του νησιού, συμπεριλαμβανομένου του Μουσείου της Περγάμου και του Μουσείου Neues. Σχεδιάστηκε από τον αρχιτέκτονα David Chipperfield, ο οποίος κέρδισε έναν διεθνή διαγωνισμό για τη δημιουργία αυτής της σύγχρονης πύλης. Το έργο ξεκίνησε το 2009, με την κατασκευή να ξεκινά επίσης το 2013 και ολοκληρώθηκε το 2018, ανοίγοντας στο κοινό το 2019. Ο διαγωνισμός αναζητούσε ένα σχέδιο που θα ενσωματωνόταν άψογα με τη νεοκλασική αρχιτεκτονική του νησιού παρέχοντας παράλληλα σύγχρονες ανέσεις στους επισκέπτες. Έχοντας πάρει το όνομα της από τον φιλόanthρωπο James Simon, ο οποίος δώρισε σημαντικές συλλογές τέχνης στα μουσεία του Βερολίνου, η γκαλερί λειτουργεί ως πολιτιστικός κόμβος, ενσωματώνοντας απρόσκοπτα το σύγχρονο design με την ιστορική σημασία του περιβάλλοντός της.

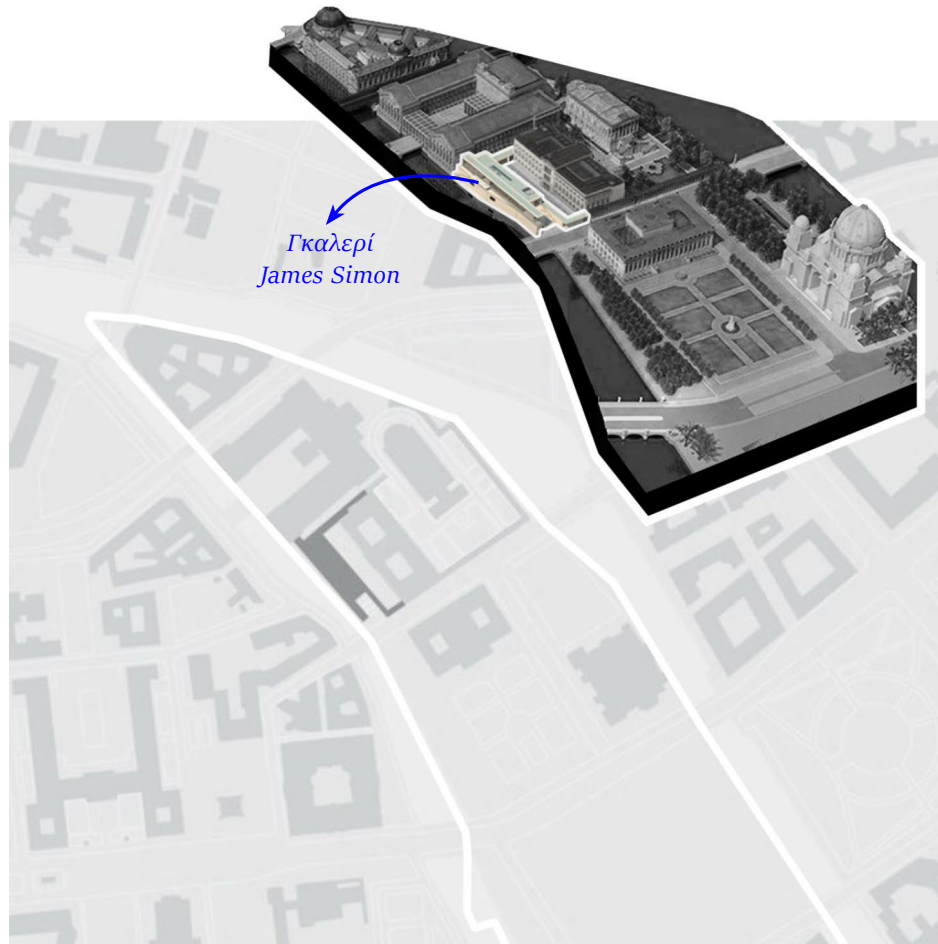
«Νομίζω ότι ένα από τα συναρπαστικά και ταυτόχρονα δύσκολα πράγματα σχετικά με το έργο ήταν να καταλάβουμε τι ήταν. Δεν είναι άλλο ένα μουσείο. Είναι μια συλλογή διαφορετικών ανησυχιών και απαιτήσεων που χρειάζεται το Νησί των Μουσείων... Νομίζω ότι το έργο και το κτίριο είναι μια γέφυρα προς την πόλη. Οι μεγάλες μόνιμες συλλογές λειτουργούν πολύ καλά για τους τουρίστες, αλλά δεν απευθύνονται πάντα στους πολίτες... Το κτίριο περιέχει μεταβαλλόμενο εκθεσιακό χώρο για πρώτη φορά στο Νησί των Μουσείων, έχουμε πραγματικά ένα κτίριο με σκοπό και φυσικά απευθύνεται στους ντόπιους, επειδή πρόκειται για μια εναλλασσόμενη έκθεση. ...ήταν ένας περιοριστικός χώρος. Φυσικά περιοριστικός από την άποψη ότι περιοριζόταν από το κανάλι. Φυσικά δύσκολη λόγω του νερού, οι συνθήκες του εδάφους εκεί είναι απολύτως απαράδεκτες... Αλλά και οι ιστορικοί περιορισμοί και η σημασία των γύρω κτιρίων. Ερχόμασταν σε ένα πολύ προκαθορισμένο στάδιο. Η απίστευτη σκηνογραφία των μουσείων του 19ου αιώνα ήταν σαφώς κάτι που έπρεπε να σκεφτούμε πολύ σοβαρά και επομένως η ένταξη σε αυτή την προϋπάρχουσα αρχιτεκτονική ήταν σαφώς ένα από τα μεγαλύτερα καθήκοντα.»

Συνέντευξη του David Chipperfield, Deutsche Welle, 2019 (ελεύθερη απόδοση)

Διάγραμμα 20: Κάτοψη ισόγειου της Γκαλερί James Simon με σημειωμένα τα σημεία που αναφέρονται σε κάθε κατηγορία στην ανάλυση

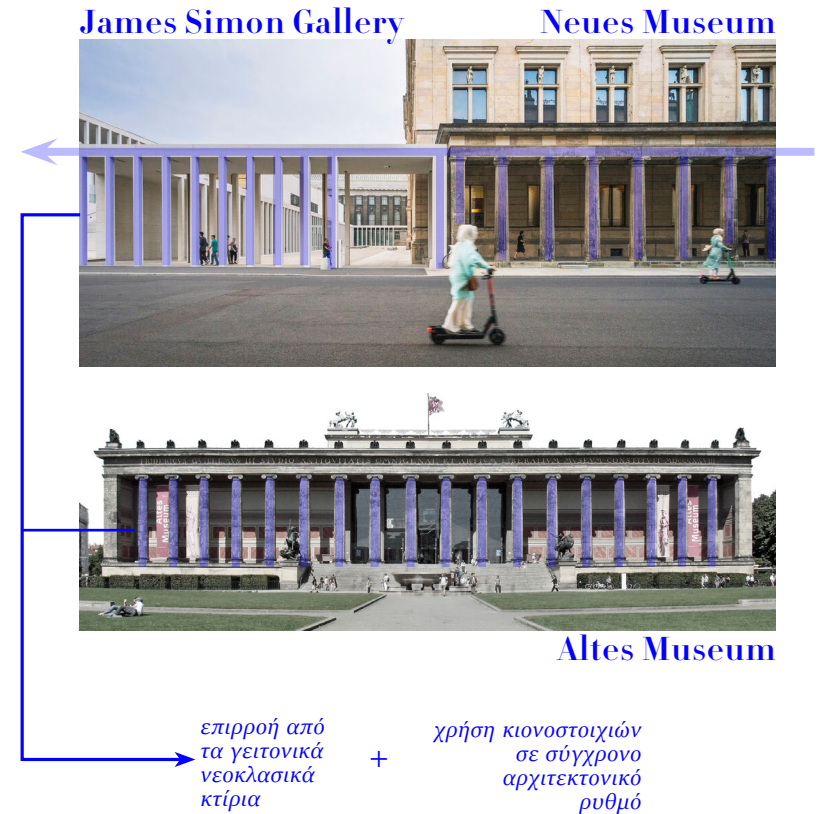

Πλαίσιο

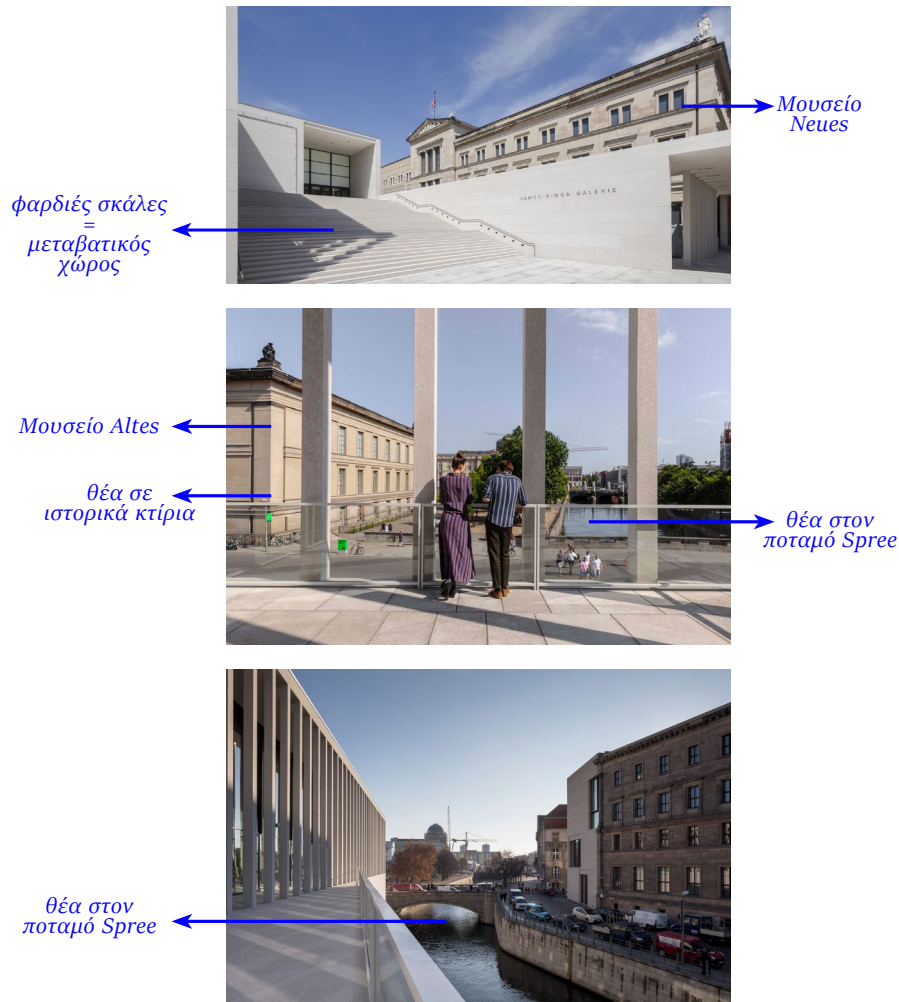
Διάγραμμα 21: Μεγέθυνση του Νησιού των Μουσείων και αξονομετρικό του νησιού τονίζοντας τη Γκαλερί James Simon

Ο Chipperfield προσέγγισε το έργο της γκαλερί James Simon με βαθύ σεβασμό για το ιστορικό πλαίσιο (context) του νησιού των μουσείων του Βερολίνου, εισάγοντας παράλληλα μια σύγχρονη αρχιτεκτονικό ρυθμό. Για να εναρμονίσει τη νέα δομή με το νεοκλασικό περιβάλλον, ο Chipperfield ενσωμάτωσε αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά που θυμίζουν τα κτίρια του 19ου αιώνα του νησιού. Για παράδειγμα, η χρήση κιονοστοιχιών από τη γκαλερί απηχεί τις μεγάλες στήλες του Μουσείου Altes και του Neues, δημιουργώντας μια οπτική συνέχεια σε όλη την τοποθεσία. Ο μινιμαλιστικός σχεδιασμός, με καθαρές γραμμές και μια ελαφριά, συγκρατημένη παλέτα υλικών, κυρίως σκυρόδεμα, γυαλί και πέτρα, συμπληρώνει αντί να συναγωνίζεται τις περίτεχνες λεπτομέρειες των γειτονικών μουσείων.

Διάγραμμα 22: Συνέχεια κιονοστοιχίας στη Γκαλερί James Simon

Ο Chipperfield εξέτασε επίσης προσεκτικά το ρόλο της γκαλερί ως μεταβατικού χώρου, χρησιμοποιώντας τις φαρδιές σκάλες και τις ανοιχτούς χώρους για να καθοδηγήσει τους επισκέπτες ανάμεσα στις ιστορικές δομές του μουσείου, ενώ προσφέρει θέα στον ποταμό Spree και την πόλη. Αυτή η ευαίσθητη ισορροπία μεταξύ παλιού και νέου επέτρεψε στην γκαλερί James Simon να ενσωματωθεί απρόσκοπτα στο σκηνικό της κληρονομιάς της, προσθέτοντας παράλληλα μια σύγχρονη λειτουργικότητα στο νησί των μουσείων.

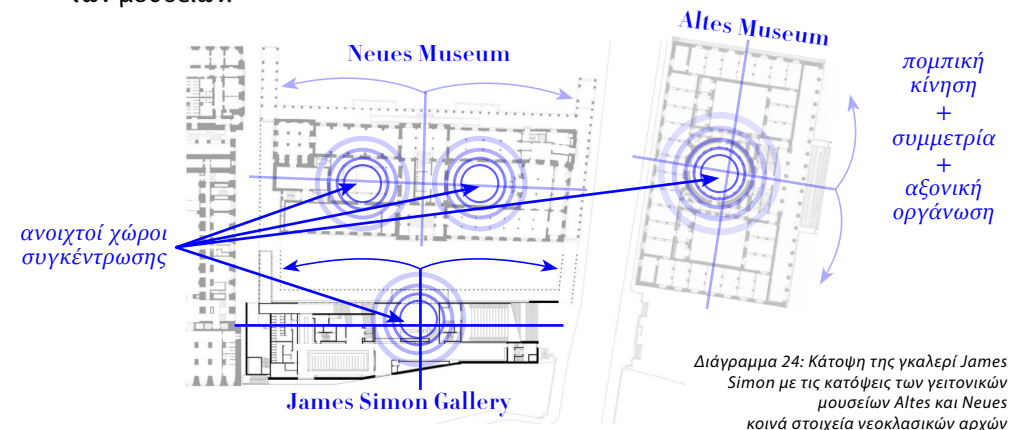

Διάγραμμα 23: Μεταβατικοί και ανοιχτοί χώροι που ανοίγονται σε ιστορικές δομές και στον ποταμό Spree

Παράδοση

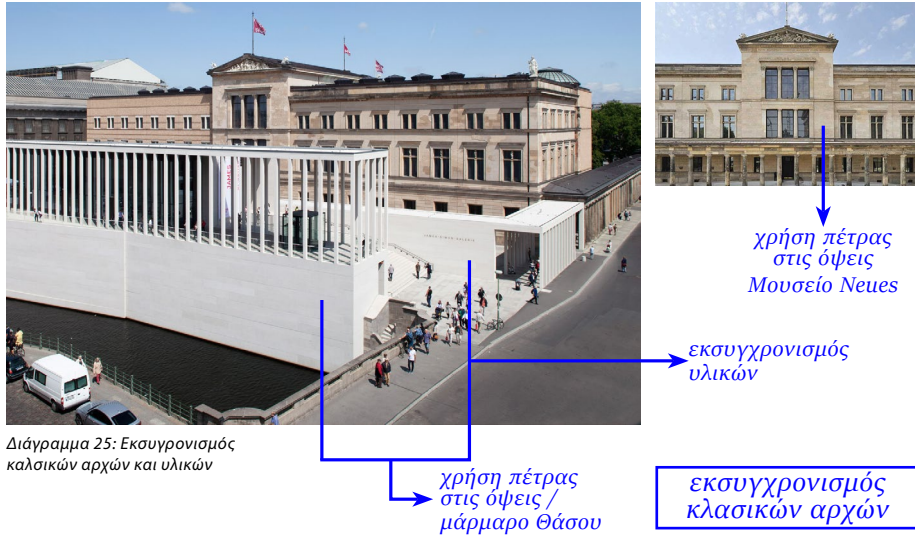
Ο Chipperfield προσέγγισε το σχεδιασμό της γκαλερί James Simon με μια βαθιά ευαισθησία στις αρχιτεκτονικές παραδόσεις (traditions) του νησιού των μουσείων του Βερολίνου, επιτυγχάνοντας μια ισορροπία μεταξύ της νεωτερικότητας και της κλασικής κληρονομιάς του χώρου. Αντί να επιβάλει ένα ριζικά νέο σχέδιο, ο Chipperfield επέλεξε να ασχοληθεί με τη νεοκλασική παράδοση του νησιού με σεβασμό και μετρημένο τρόπο. Με την επανερμηνεία των κλασικών μορφών και υλικών σε ένα συγκρατημένο, μοντερνιστικό ύφος, ο Chipperfield τίμησε την αρχιτεκτονική παράδοση του νησιού των μουσείων, δίνοντας παράλληλα στην γκαλερί μια ξεχωριστή σύγχρονη ταυτότητα.

Ο David Chipperfield οργανώνει την κάτοψη της γκαλερί αντλώντας έμπνευση από τις κλασικές αρχές σχεδιασμού και την παραδοσιακή διάταξη των μουσείων στο Νησί των Μουσείων. Χρησιμοποιεί μια συμμετρική, αξονική οργάνωση, η οποία απηχεί την ισορροπημένη, τελετουργική διάταξη των κοντινών ιδρυμάτων, όπως το Μουσείο Άλτες. Ένας ισχυρός κεντρικός άξονας διατρέχει την γκαλερί, ευθυγραμμισμένος με βασικά σημεία εισόδου και καθιερώνει μια επίσημη ακολουθία που καθοδηγεί τους επισκέπτες διαισθητικά από την είσοδο της γκαλερί μέσα από ανοιχτούς χώρους συγκέντρωσης και στα συνδεδεμένα μονοπάτια που οδηγούν σε άλλα μουσεία του νησιού. Αυτή η διάταξη αντικατοπτρίζει την ιστορική έμφαση του νησιού στην τάξη και την πομπική κίνηση, δίνοντας στην γκαλερί μια αίσθηση βαρύτητας που ταιριάζει στον ρόλο της ως κεντρικής πύλης. Η σαφήνεια και η συμμετρία στο σχέδιο δημιουργούν μια αρμονική εμπειρία για τους επισκέπτες, μεταφέροντάς τους ελεύθερα από τη σύγχρονη γκαλερί στο κλασικό περιβάλλον του Νησιού των Μουσείων, διατηρώντας τη χωρική συνέχεια του ιστορικού συγκροτήματος ενώ καθιερώνουν την γκαλερί ως αναπόσπαστο μέρος της αρχιτεκτονικής της παράδοσης. Αυτή η αξονική έμφαση υπογραμμίζει τη συνέχεια της παράδοσης, συνδέοντας τη νέα δομή άψογα με την ιστορική αρχιτεκτονική γλώσσα του νησιού των μουσείων.

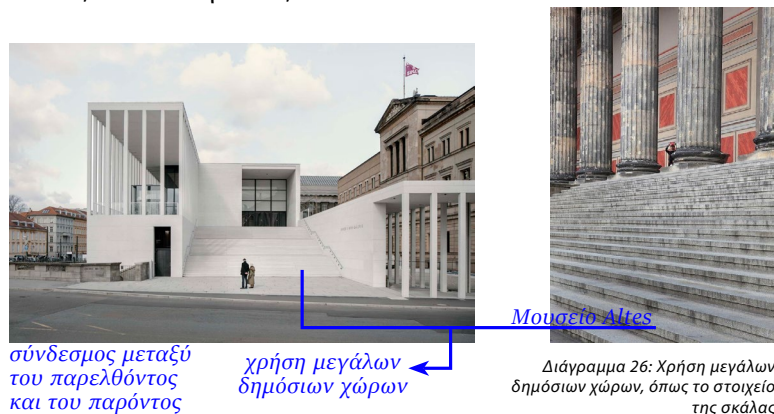
Διάγραμμα 24: Κάτοψη της γκαλερί James Simon με τις κατόψεις των γειτονικών μουσείων Altes και Neues κοινά στοιχεία νεοκλασικών αρχών

Επίσης, η χρήση υλικών στο κτίριο, ιδιαίτερα πέτρας και σκυροδέματος, είναι ένα άλλο εμφανές παράδειγμα εκσυγχρονισμού των κλασικών αρχών. Η ανοιχτού χρώματος πέτρινη πρόσοψη θυμίζει την παλέτα υλικών των ιστορικών μουσείων, ωστόσο οι λείες επιφάνειές του και ο μινιμαλιστικός σχεδιασμός εκσυγχρονίζουν αυτό το παραδοσιακό υλικό για ένα σύγχρονο πλαίσιο.

Διάγραμμα 25: Εκσυγχρονισμός κλασικών αρχών και υλικών

Ο Chipperfield υποστήριξε επίσης την παράδοση της μνημειακής, αστικής αρχιτεκτονικής δημιουργώντας μεγάλους δημόσιους χώρους, όπως οι μεγάλες σκάλες, που χρησιμεύουν ως λειτουργικός και συμβολικός σύνδεσμος μεταξύ του παρελθόντος και του παρόντος.

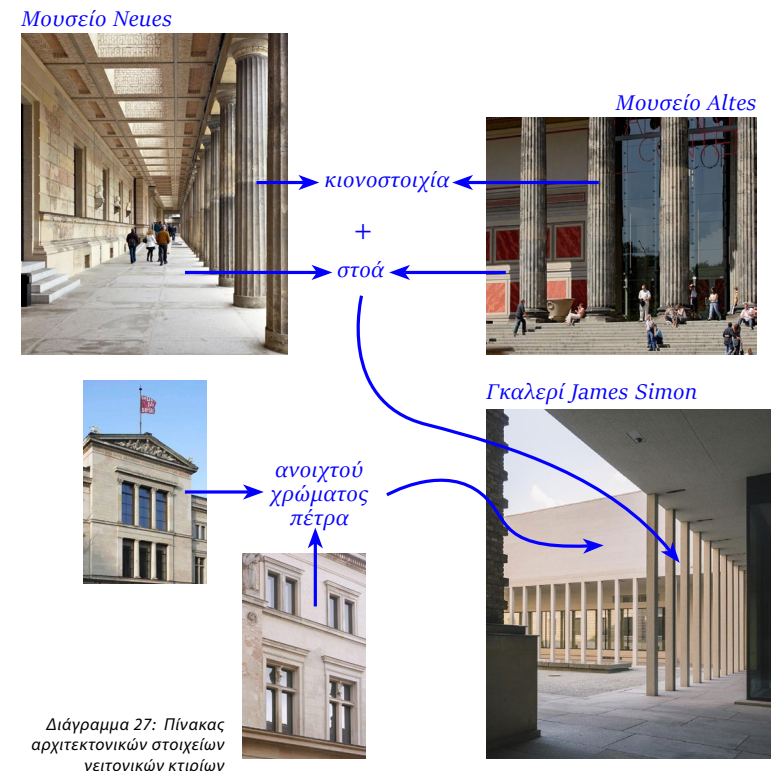

Διάγραμμα 26: Χρήση μεγάλων δημόσιων χώρων, όπως το στοιχείο της σκάλας

Μνήμη

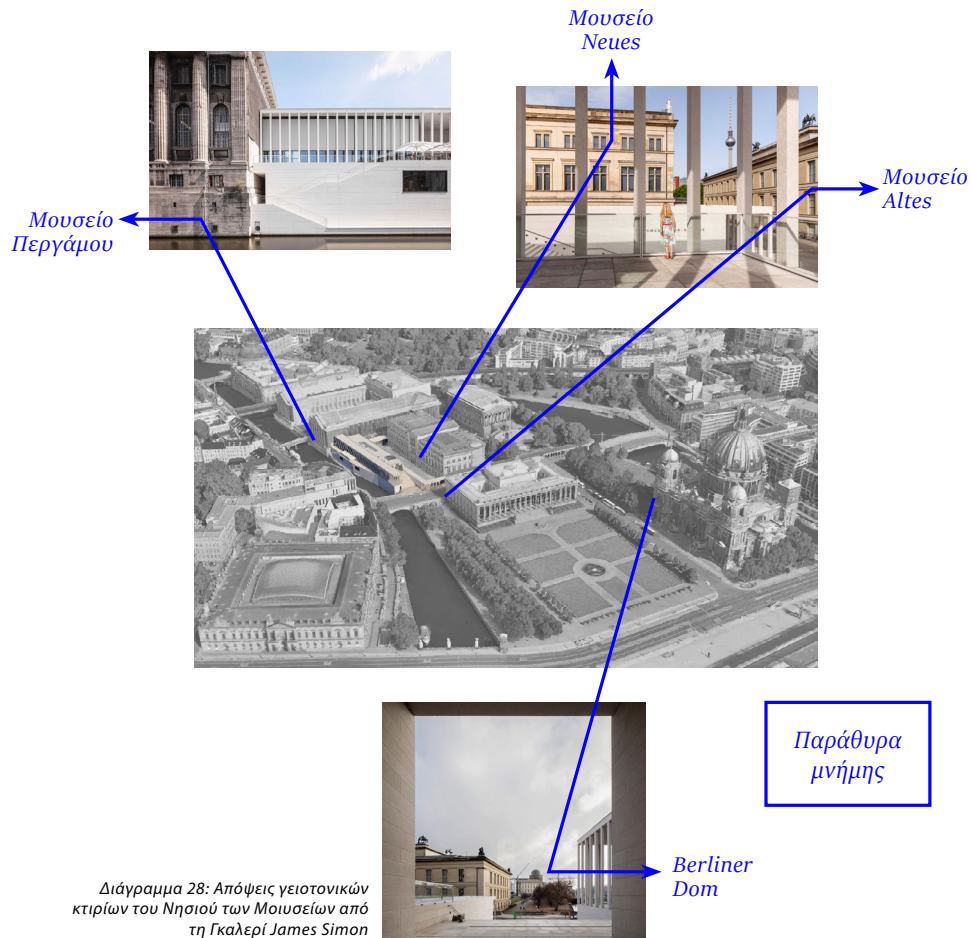
Το σχέδιο του David Chipperfield για την γκαλερί James Simon εμπλέκεται σημαντικά με την έννοια της μνήμης (memory), ιδιαίτερα στη σχέση της με την πολιτιστική και αρχιτεκτονική ιστορία του Βερολίνου. Το νησί των μουσείων, όπου βρίσκεται το κτίριο, είναι γεμάτη μνήμη, τόσο ως κέντρο πολιτιστικής κληρονομιάς όσο και ως τόπος γεμάτος από τα σημάδια του πολέμου και της ανοικοδόμησης. Η προσέγγιση του Chipperfield στη μνήμη σε αυτό το έργο περιλαμβάνει το σεβασμό των ιστορικών στρωμάτων της τοποθεσίας ενώ ενσωματώνει μια σύγχρονη αφήγηση.

Ένας τρόπος με τον οποίο ο Chipperfield απευθύνεται στη μνήμη είναι μέσω της προσεκτικής παρατήρησης της κλασικής αρχιτεκτονικής και των υλικών των γύρω μουσείων. Ενσωματώνοντας στοιχεία όπως κιονοστοιχίες, στοές και υλικά όπως ανοιχτού χρώματος πέτρα, ο Chipperfield υπενθυμίζει τον νεοκλασικό σχεδιασμό των γειτονικών μουσείων, διασφαλίζοντας ότι η γκαλερί βρίσκεται σε διάλογο με την αρχιτεκτονική μνήμη του χώρου. Ωστόσο, αυτές οι παραδοσιακές μορφές και υλικά μεταφράζονται σε μια μινιμαλιστική, μοντέρνα εκδοχή, αναγνωρίζοντας το παρελθόν χωρίς να το αναπαράγουν ή να το μιμούνται.

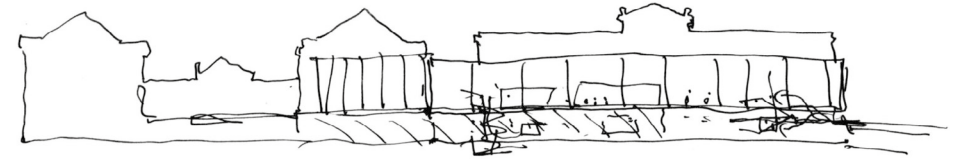
Διάγραμμα 27: Πίνακας αρχιτεκτονικών στοιχείων γειτονικών κτιρίων

Ο Chipperfield απευθύνεται στη μνήμη στην γκαλερί James Simon δημιουργώντας διαδρόμους θέας που πλαισιώνουν σημαντικά αξιοθέατα γύρω από το νησί των μουσείων, όπως το Berliner Dom και τα γύρω ιστορικά μουσεία. Αυτά τα μεγάλα παράθυρα και οι ανοιχτές βεράντες προσφέρουν στους επισκέπτες προσεκτικά επιμελημένη θέα στα πολιτιστικά ορόσημα του Βερολίνου, συνδέοντας τη γκαλερί με τον ιστορικό ιστό της πόλης. Λειτουργώντας ως «παράθυρα στη μνήμη», αυτές οι απόψεις επιτρέπουν στους επισκέπτες να βιώσουν την αρχιτεκτονική κληρονομιά και την πολιτιστική ανθεκτικότητα του Βερολίνου απευθείας μέσα από τη σύγχρονη γκαλερί. Μέσω αυτού του πλαισίου, ο Chipperfield συνδέει τη νέα δομή με την κληρονομιά του Βερολίνου, επιτρέποντας στην γκαλερί να ασχοληθεί και να τιμήσει τη μνήμη που είναι ενσωματωμένη στο περιβάλλον της.

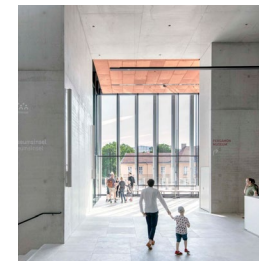
Μορφή

Οι λέξεις απλότητα, λειτουργικότητα και διάλογος είναι λέξεις κλειδιά της προσέγγισης του Chipperfield για τη μορφή (form) στο έργο της γκαλερί James Simon. Η μορφή της γκαλερί έχει τις ρίζες της σε μοντερνιστικές αρχές, με καθαρές γραμμές και γεωμετρικά σχήματα, ωστόσο αναφέρεται επίσης σε κλασικά αρχιτεκτονικά στοιχεία για να δημιουργήσει μια αρμονική σύνδεση με το πλαίσιο της. Ο χειρισμός της μορφής από τον Chipperfield στο συγκεκριμένο κτίριο αποτελεί παράδειγμα της ικανότητάς του να συνδυάζει το μινιμαλιστικό, μοντέρνο design με λεπτές αναφορές σε κλασικές φόρμες, δημιουργώντας ένα κτίριο που σέβεται το ιστορικό του πλαίσιο ενώ ταυτόχρονα επιβεβαιώνει μια σύγχρονη ταυτότητα.

Εικόνα 22: Γκαλερί James Simon Galerie, σκίτσο του David Chipperfield

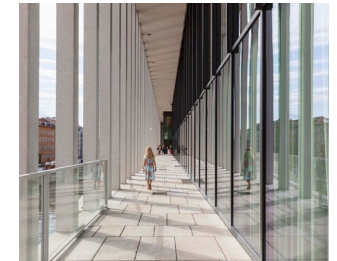
Στο εσωτερικό, η χρήση ανοιχτών, εκτεταμένων χώρων και μεγάλων παραθύρων χωρίς πλαίσιο από τον Chipperfield τονίζει τη διαφάνεια και το φως. Αυτές οι σχεδιαστικές επιλογές επιτρέπουν στη μορφή του κτιρίου να αλληλεπιδρά με το περιβάλλον του, προσφέροντας στους επισκέπτες θέα τόσο στον ποταμό Spree όσο και στα ιστορικά κτίρια του νησιού των Μουσείων. Αυτό το άνοιγμα έρχεται σε αντίθεση με τις πιο κλειστές, βαριές μορφές των παλαιότερων μουσείων, δημιουργώντας έναν διάλογο μεταξύ της καινούριας δομής και των παλιών κτιρίων.

Εικόνα 23: Χώρος του φουαγιέ της Γκαλερί James Simon

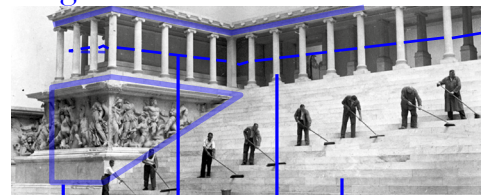
Εικόνα 24: Εσωτερικός χώρος της Γκαλερί James Simon

Εικόνα 25: Στόα της Γκαλερί James Simon

Το συνολικό σχήμα της γκαλερί καθορίζεται από έντονες οριζόντιες γραμμές, με ορθογώνια, καθαρά σχήματα χαμηλά επίπεδα που αντικατοπτρίζει τη γραμμικότητα των υπαρχόντων μουσειακών κτιρίων του νησιού. Αυτή η οριζόντια έμφαση ενισχύεται από τη μεγάλη σκάλα στο μπροστινό μέρος, η οποία όχι μόνο χρησιμεύει ως ένας ελκυστικός δημόσιος χώρος αλλά θυμίζει επίσης τις μνημειακές σκάλες της κλασικής αρχιτεκτονικής, όπως αυτές στο Μουσείο της Περγάμου. Οι επιρροή από το συγκεκριμένο μουσείο είναι φανερή όχι μόνο μέσω της ένταξης του στοιχείου της σκάλας - εισόδου - αλλά και μέσω του βάθρου με τη κιονοστοιχία από πάνω και το στοιχείο της στοάς που είναι βασικό στοιχείο στη νεοκλασική αρχιτεκτονική.

Pergamon Museum

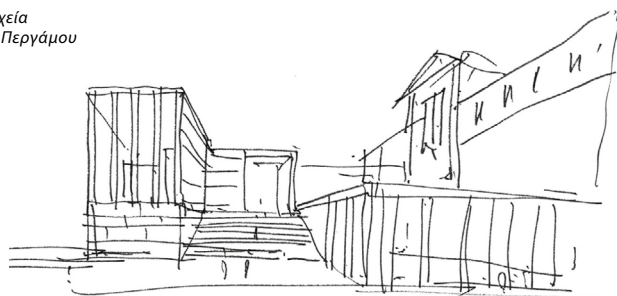
James Simon Gallery

βάθρο + κιονοστοιχία + μνημειακές σκάλες + στοά

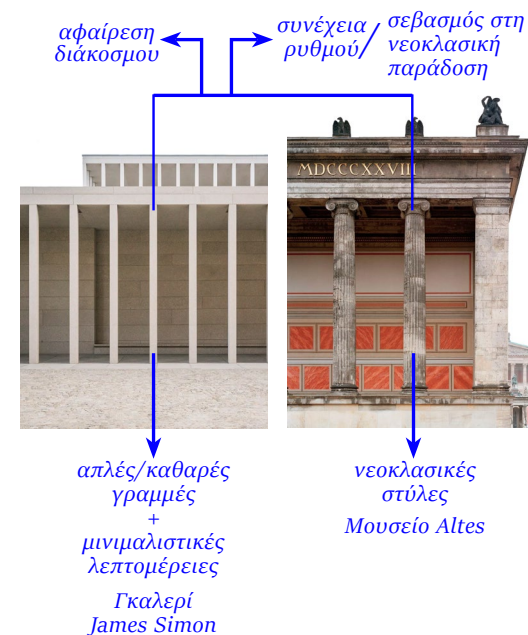

Διάγραμμα 29: Αρχιτεκτονικά στοιχεία επηρεασμένα από το Μουσείο της Περγάμου

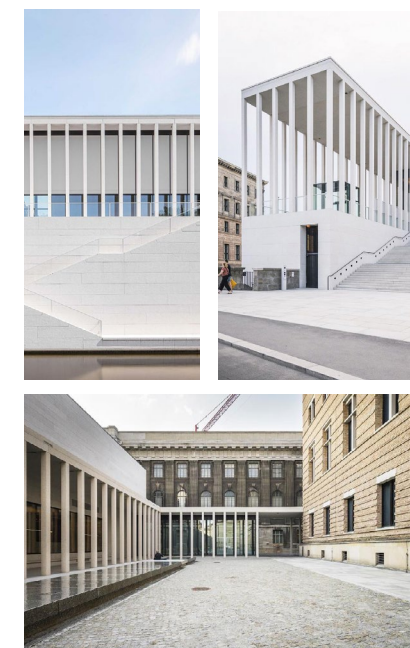

Εικόνα 26: Γκαλερί James Simon, προοπτικό σκίτσο του David Chipperfield

Ένα άλλο σημαντικό παράδειγμα είναι η χρήση μιας μεγάλης στοάς με κιονοστοιχίες επηρεασμένο από την κλασική αρχιτεκτονική παράδοση, ενσωματώνοντας τη γκαλερί στο ιστορικό πλαίσιο του Νησιού των Μουσείων. Αυτή η στοά απηχεί τις μνημειακές εισόδους γειτονικών νεοκλασικών κατασκευών, κυρίως του Μουσείου Altes, του οποίου η εμβληματική κιονοστοιχία συμβολίζει την πολιτιστική βαρύτητα και την προσβασιμότητα. Ενσωματώνοντας αυτό το στοιχείο, ο Chipperfield ευθυγραμμίζει την γκαλερί με μια παραδοσιακή αρχιτεκτονική γλώσσα που οι επισκέπτες συνδέουν με τους πολιτιστικούς φορείς του νησιού. Ωστόσο, η ερμηνεία του είναι ξεκάθαρα μοντέρνα: οι κολώνες είναι λεπτές, ομοιόμορφα τοποθετημένες και απογυμνωμένες από διακοσμητικά κιονόκρανα ή στολίδια, ενσωματώνοντας μια μινιμαλιστική αισθητική που σέβεται την αρχιτεκτονική κληρονομιά του νησιού χωρίς να την αναπαράγει άμεσα. Αυτή η συγκρατημένη προσέγγιση διατηρεί την αίσθηση της σύγχρονης ταυτότητας της γκαλερί ενώ ενισχύει τη συνέχεια της με τις γύρω ιστορικές μορφές, κάνοντας το κτίριο να αισθάνεται τόσο διαχρονικό όσο και της εποχής του.

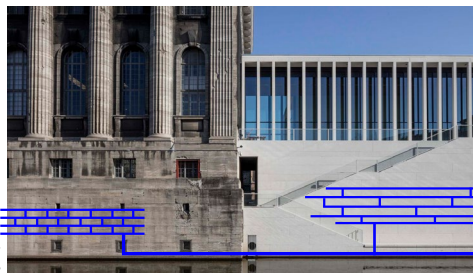
Διάγραμμα 30: Συνέχεια ρυθμού με καθαρές και μινιμαλιστικές γραμμές, σεβασμός στη νεοκλασική παράδοση

Εικόνες 27α-27β-27γ: Απόψεις της κιονοστοιχίας και από τις τρεις πλευρές του κτιρίου

Συνέχεια

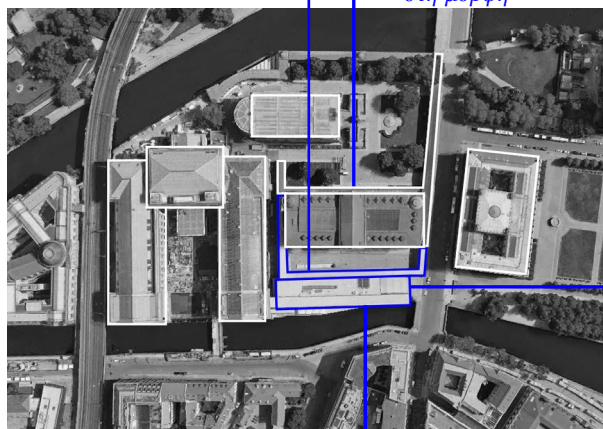
Ο David Chipperfield αντιμετώπισε με μαεστρία την έννοια της συνέχειας (continuity) στο έργο της γκαλερί James Simon δημιουργώντας μια δομή που γεφυρώνει τις ιστορικές και σύγχρονες αρχιτεκτονικές αφηγήσεις του νησιού των Μουσείων. Η συνέχεια ήταν κρίσιμη για να διασφαλιστεί ότι η γκαλερί θα φαινόταν ως ένα αναπόσπαστο μέρος του νησιού των μουσείων, παρά ως μια απομονωμένη σύγχρονη παρέμβαση. Ένας τέτοιος τρόπος με τον οποίο διατηρήθηκε η συνέχεια είναι μέσω της προσεκτικής χρήσης υλικών, με σκοπό να συνδυάζεται οπτικά με τα ιστορικά κτίρια του νησιού, διατηρώντας μια συνεπή αρχιτεκτονική γλώσσα. Η συνέχεια εκφράζεται επίσης με στοιχεία στη μορφή και στη χωρική οργάνωση της γκαλερί, όπως με το στοιχείο της κιονοστοιχίας στη πρόσοψη. Η οριζόντια δομή, ευθυγραμμισμένη με τις μακριές, χαμηλές μορφές των παρακείμενων μουσείων, ενισχύει περαιτέρω αυτή την οπτική συνέχεια σε όλο το νησί.

Διάγραμμα 31 (πάνω):
Συνέχεια στη χρήση υλικών

συνέχεια
στη χρήση
υλικών

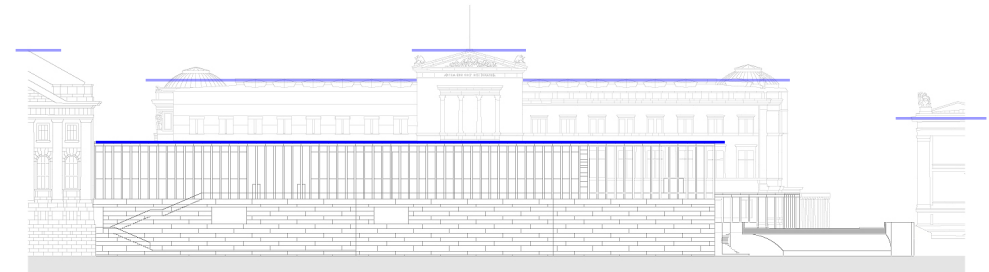
Διάγραμμα 32 (κάτω):
Συνέχεια στη χωρική
οργάνωση και στη μορφή

συνέχεια με
στοιχεία
στη μορφή
= κιονοστοιχία

συνέχεια στη
χωρική
οργάνωση

συνέχεια στη μορφή
επανάληψη σχημάτων
στη μορφή

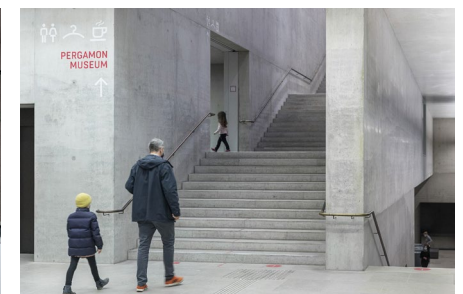

Εικόνα 28α (πάνω): Σχέδιο δυτικής όψης της James Simon Galerie
Εικόνα 28β (κάτω): Φωτορεαλιστική απεικόνιση της James Simon Galerie

Επιπλέον, ο Chipperfield εξασφάλισε τη λειτουργική συνέχεια τοποθετώντας την γκαλερί ως το κύριο σημείο εισόδου για το νησί των μουσείων. Ο ρόλος του ως συνδετικού κόμβου-παρέχοντας πρόσβαση στο Μουσείο της Περγάμου και στο Μουσείο Neues μέσω διαδρόμων και σκαλοπατιών-δημιουργεί μια φυσική συνέχεια μεταξύ των μουσείων. Οι ανοιχτοί δημόσιοι χώροι και οι μεγάλες σκάλες της γκαλερί λειτουργούν ως μεταβατικοί χώροι, καθοδηγώντας τους επισκέπτες ομαλά μεταξύ των κτιρίων, ενισχύοντας τόσο την κυκλοφορία όσο και την εμπειρία του επισκέπτη, δημιουργώντας έναν περίπατο ανάμεσα στα μουσεία.

Εικόνα 29: Σκάλα που οδηγεί στο Μουσείο Neues μέσα από τη Γκαλερί James Simon

Εικόνα 30: Σκάλα που οδηγεί στο Μουσείο της Περγάμου μέσα από τη Γκαλερί James Simon

Κοιμητήριο San Michele

Η «αιώνια» επέκταση του
D. Chipperfield

**«...δεν χρειάζεται να είσαι λάτρης της
αρχιτεκτονικής ή οτιδήποτε άλλο για να
καταλάβεις ότι το να ψάχνεις τη γιαγιά σου
σε μια βιβλιοθήκη είναι διαφορετικό από
το να ψάχνεις τη γιαγιά σου σε μια αυλή.»**

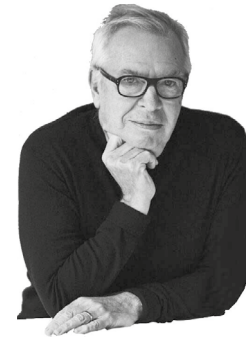
Συνέντευξη του David Chipperfield,
ARCHlab, 2016 (ελεύθερη απόδοση)

Εικόνα 32: Είσοδος στην επέκταση του Κοιμητηρίου San Michele του David Chipperfield

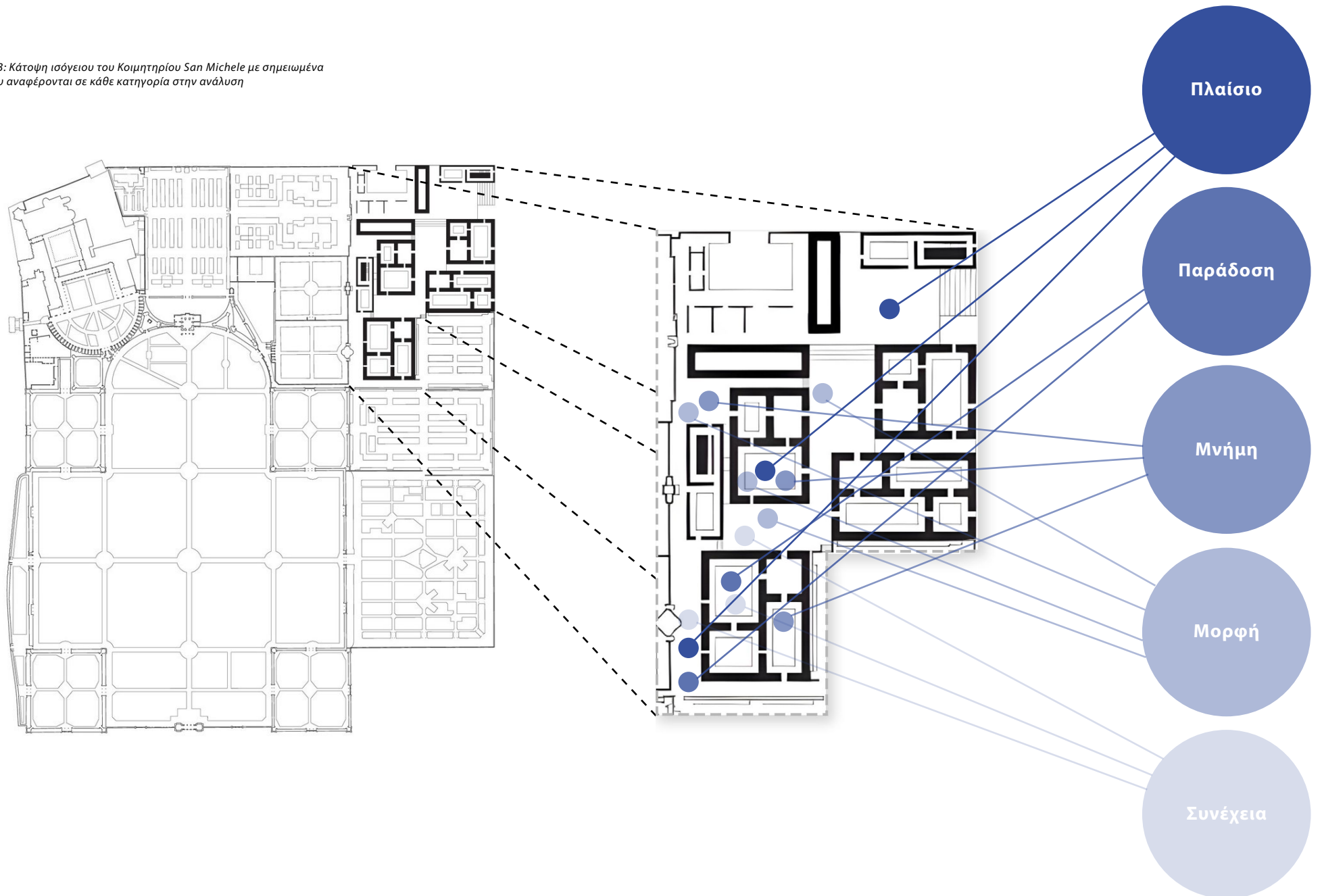
Ο σχεδιασμός του David Chipperfield για το νεκροταφείο San Michele, που βρίσκεται στο εμβληματικό Βενετικό νησί San Michele, αντικατοπτρίζει ένα ευαίσθητο μείγμα μοντέρνας αρχιτεκτονικής μέσα σε ένα ιστορικό πλαίσιο. Αυτό το έργο προέκυψε από έναν διεθνή διαγωνισμό, προσκαλώντας αρχιτέκτονες να επεκτείνουν το υπάρχον συγκρότημα νεκροταφείων για να φιλοξενήσει τον αυξανόμενο πληθυσμό της Βενετίας διατηρώντας παράλληλα την πολιτιστική της κληρονομιά. Το έργο ξεκίνησε το 1998 με τον διαγωνισμό και ολοκληρώθηκε το 2017, σχεδόν δύο δεκαετίες μετά την έναρξή του. Η πρόταση του Chipperfield ξεχωρίζει για τον μινιμαλιστικό, στοχαστικό σχεδιασμό της, εμπνευσμένο από την αρχιτεκτονική της Βενετίας και την γαλήνια αύρα του χώρου. Το νεκροταφείο, που συχνά αποκαλείται «Νησί των Νεκρών» (Island of the Dead) της Βενετίας, κατέχει μια μοναδική θέση ως τόπος ανάπαυσης και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Ο σχεδιασμός του Chipperfield όχι μόνο σέβεται τον ιστορικό χαρακτήρα του νησιού San Michele, αλλά τονίζει επίσης την αρμονία μεταξύ των νέων δομών και του υπάρχοντος τοπίου, ενσωματώνοντας έναν σεβασμό για το παρελθόν και μια σύγχρονη προσέγγιση της μνήμης.

«...νομίζω ότι η ποιότητα αυτού του έργου δεν εντοπίζεται απαραίτητα στη γλώσσα της αρχιτεκτονικής ή οτιδήποτε άλλο, αλλά στη συνοχή του έργου... Είχαμε την ευκαιρία να εργαστούμε εδώ πάνω για να χτίσουμε μια νέα γωνιά. Και είπα, αντί να χτίσετε τους τοίχους στο χρόνο, όπου είναι σαν βιβλιοθήκη, γιατί δεν παίρνετε αυτό το στοιχείο και να χτίσετε τον τοίχο; Γιατί δεν μπορείτε να τα χτίσετε έτσι; Και μετά μπορείτε να βάλετε έναν κήπο στη μέση. Και ίσως μπορείτε να βάλετε μια αυλή γύρω... Έτσι, αυτοί θα μπορούσαν να είναι κήποι, και αυτοί να είναι τάφοι. Έτσι, παίρνετε τις βενετσιάνικες τυπολογίες των μονοπατιών και των αυλών και τις τοποθετείτε στην «Πόλη των Νεκρών», κατά κάποιον τρόπο.»

Συνέντευξη του David Chipperfield, ARCHlab, 2016 (ελεύθερη απόδοση)

Διάγραμμα 33: Κάτοψη ισόγειου του Κοιμητηρίου San Michele με σημειωμένα τα σημεία που αναφέρονται σε κάθε κατηγορία στην ανάλυση

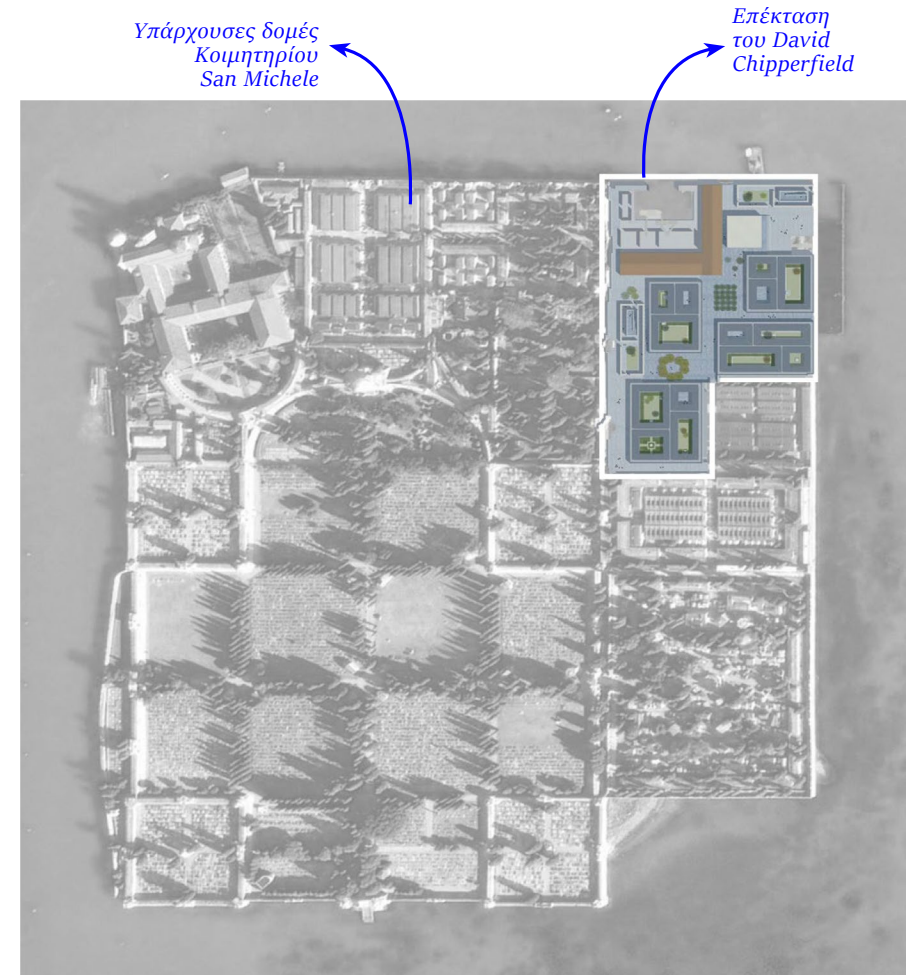

Monumental it is

Πλαίσιο

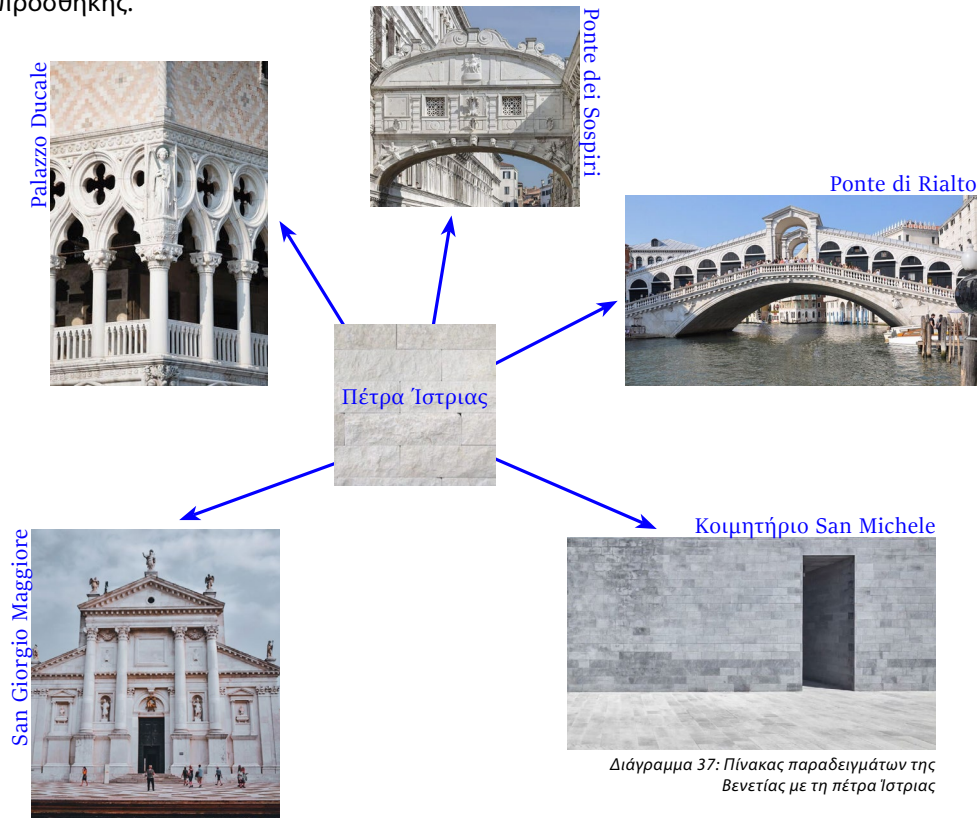
Διάγραμμα 34(πάνω): Αεροφωτογραφία του συμπλέγματος των νησιών της Βενετίας
Διάγραμμα 35(κάτω): Μεγέθυνση στο Νησί του San Michele

Διάγραμμα 36: Μεγέθυνση στο Νησί του San Michele, εστίαση στην επέκταση του David Chipperfield

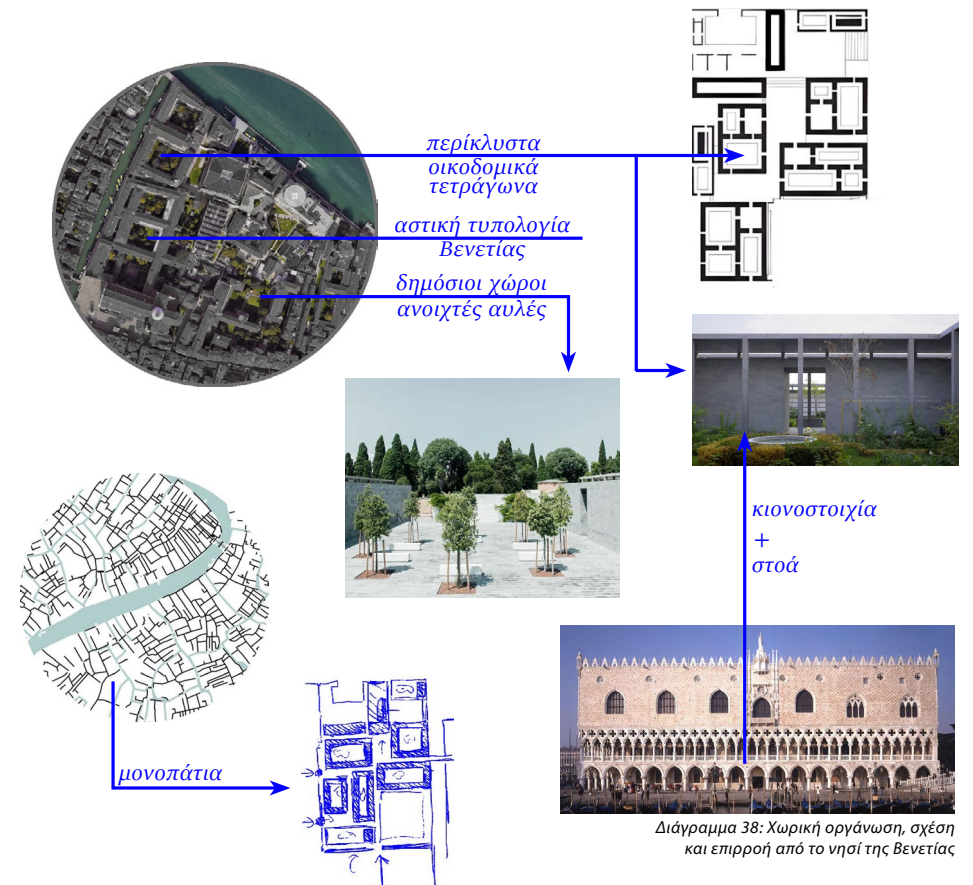
Η προσέγγιση του David Chipperfield στο έργο του Κοιμητηρίου San Michele αποτελεί παράδειγμα της ευαισθησίας του στο πλαίσιο (context), ειδικά σε ένα ιστορικά φορτισμένο περιβάλλον όπως η Βενετία. Για να συνδέσει τις νέες δομές με την υπάρχουσα αρχιτεκτονική του κοιμητηρίου, ο Chipperfield άντλησε έμπνευση από τις παραδοσιακές βενετσιάνικες δομικές μορφές, υλικά και χρώματα, δημιουργώντας ένα σχέδιο που αισθάνεται διαχρονικό και σύγχρονο.

Ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα είναι η χρήση της πέτρας της Ίστριας, ενός χλωμού, ανθεκτικού ασβεστόλιθου που χρησιμοποιήθηκε ιστορικά στη βενετσιάνικη αρχιτεκτονική, σε εκκλησίες, γέφυρες, σε εμβληματικά κτίρια της Βενετίας, την οποία ενσωμάτωσε στην πρόσοψη και στα μονοπάτια της επέκτασης του νεκροταφείου. Αυτή η επιλογή υλικού όχι μόνο αντικατοπτρίζει τον χαρακτήρα της Βενετίας αλλά ενισχύει επίσης τη συνέχεια μεταξύ του αρχικού νεκροταφείου και της νέας προσθήκης.

Διάγραμμα 37: Πίνακας παραδειγμάτων της Βενετίας με τη πέτρα Ίστριας

Ο Chipperfield έδωσε επίσης μεγάλη προσοχή στη χωρική οργάνωση του νεκροταφείου, τακτοποιώντας προσεκτικά μονοπάτια, κιονοστοιχίες και ανοιχτές αυλές με τρόπο που αντικατοπτρίζει το ρυθμό και την κλίμακα των βενετσιάνικων δημόσιων χώρων. Για παράδειγμα, συμπεριέλαβε μια σειρά από στοές και μονοπάτια με κιονοστοιχίες που απηχούν τα μοναστήρια της Βενετίας, παρέχοντας σκιασμένες περιοχές για περισυλλογή και καταφύγιο, ενώ σεβόταν την πεζή κλίμακα της τοποθεσίας.

Διάγραμμα 38: Χωρική οργάνωση, σχέση και επιρροή από το νησί της Βενετίας

Επιπλέον, σχεδίασε χαμηλές, απλές φόρμες που επιτρέπουν στο τοπίο να παραμένει κυρίαρχο χαρακτηριστικό, δίνοντας προτεραιότητα στη φυσική ηρεμία του νησιού. Διατηρώντας τη στοχαστική ατμόσφαιρα του νεκροταφείου και σεβόμενο τη βενετική αρχιτεκτονική γλώσσα, ο σχεδιασμός του Chipperfield ενσωματώνεται άψογα με το ιστορικό του περιβάλλον, υπογραμμίζοντας τον βαθύ σεβασμό για το πολιτιστικό πλαίσιο του χώρου.

Εικόνα 33α-33β: δημόσιοι ανοιχτοί χώροι της επέκτασης του Κοιμητηρίου San Michele

Παράδοση

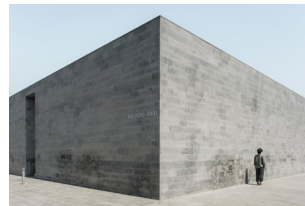
Η προσέγγιση του David Chipperfield στην παράδοση (tradition) στο έργο του San Michele Cemetery αντικατοπτρίζει τον βαθύ σεβασμό για την ενετική πολιτιστική και αρχιτεκτονική κληρονομιά, ενσωματώνοντας ιστορικές αναφορές με τρόπους που ενισχύουν τον στοχαστικό χαρακτήρα του νεκροταφείου. Ένα βασικό παράδειγμα είναι η χρήση παραδοσιακών υλικών, και συγκεκριμένα της Ίστριας πέτρας, η οποία αποτελεί βασικό στοιχείο της βενετσιάνικης αρχιτεκτονικής για αιώνες. Με την ενσωμάτωση αυτής της πέτρας, ο Chipperfield συνδέει τη νέα επέκταση με το αρχικό νεκροταφείο και την ευρύτερη βενετσιάνικη αρχιτεκτονική γλώσσα. Η συγκεκριμένη πέτρα όχι μόνο ενοποιεί τις παλιές και τις νέες δομές, αλλά επίσης προσδίδει μια αίσθηση συνέχειας και σεβασμού στα υλικά που καθορίζουν τον αισθητικό χαρακτήρα της Βενετίας.

Εικόνα 34: San Michele

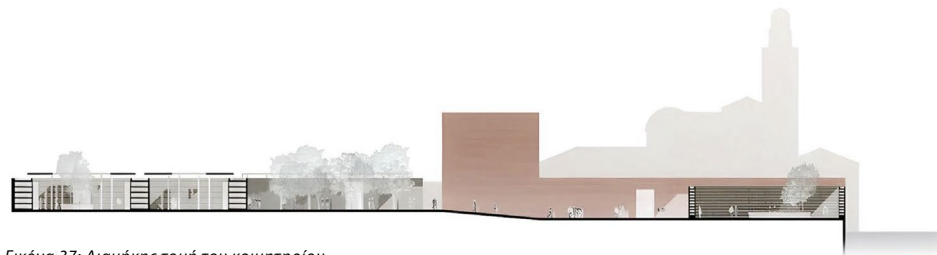

Εικόνα 35: Santa Maria della Salute

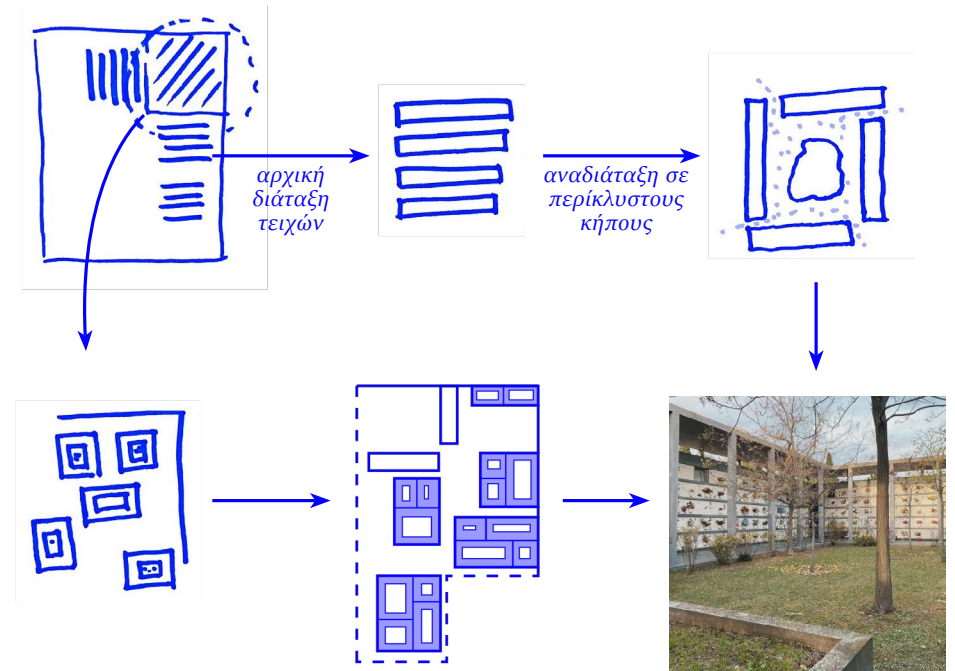
Εικόνα 36: Κοιμητήριο San Michele

Επιπλέον, η συγκρατημένη αρχιτεκτονική γλώσσα του Chipperfield επιτρέπει στο σχεδιασμό να σέβεται τόσο τις υπάρχουσες δομές όσο και το φυσικό τοπίο. Αντί να επιβάλει μια κυρίαρχη μοντέρνα αισθητική, έδωσε έμφαση στις χαμηλές, καθαρές γραμμές και την απλή γεωμετρία, που αντικατοπτρίζουν τη λεπτή, διαχρονική αρχιτεκτονική της Βενετίας. Μέσω αυτής της ισορροπίας, το σχέδιο του Chipperfield για το San Michele τιμά τη βενετική παράδοση, ενώ επεκτείνει με ευαισθησία το νεκροταφείο για να καλύψει τις σύγχρονες ανάγκες, ενσωματώνοντας έναν διάλογο μεταξύ παρελθόντος και παρόντος.

Εικόνα 37: Διαμήκης τομή του κοιμητηρίου

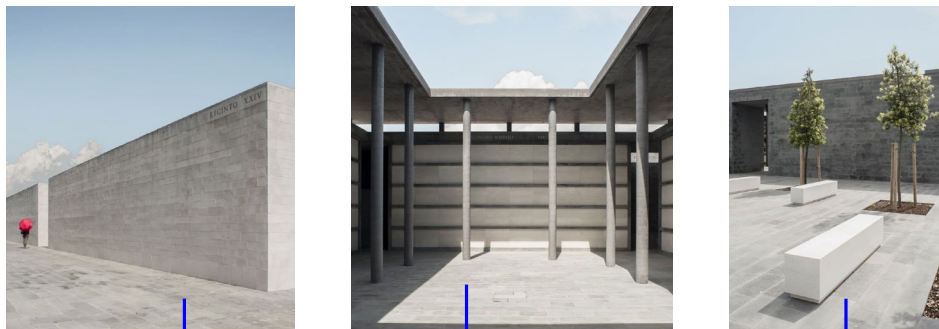
Εκτός από τη μορφή και το υλικό, ο Chipperfield προσέγγισε τη διάταξη του νεκροταφείου με μια ευαισθησία στις παραδοσιακές πρακτικές ταφής. Η διάταξη των τάφων και των χώρων μνήμης ακολουθεί ένα δομημένο, τακτοποιημένο μοτίβο, που ευθυγραμμίζεται με την αρχική διάταξη του νεκροταφείου. Διατηρώντας αυτές τις παραδοσιακές χωροταξικές ρυθμίσεις, σέβεται την ιερή λειτουργία του νεκροταφείου καθώς και τις πολιτιστικές τελετουργίες γύρω από την ταφή στη Βενετία. Αυτή η προσκόλληση στην παραδοσιακή οργάνωση βοηθά στη δημιουργία ενός συνεκτικού, ενοποιημένου περιβάλλοντος που αντηχεί με την ιστορική ταυτότητα της πόλης, καλύπτοντας ταυτόχρονα τις σύγχρονες ανάγκες. Ωστόσο, ο Chipperfield στο σχεδιασμό του για το κοιμητήριο πρότεινε μία διαφορετική διάταξη των ταφικών τειχών έχοντας ως αρχή την κλασική υπάρχουσα διάταξη που συναντάται στο νεκροταφείο. Έτσι, πρότεινε αυτοί οι τοίχοι να δημιουργήσουν περικλειστούς χώρους με αυλή στη μέση ώστε ο χώρος να εναρμονίζεται με τη φύση και το περιβάλλον συμβάλλοντας στην ήρεμη και στοχαστική αισθητική του χώρου.

Διάγραμμα 39: Αναδιάταξη του χώρου του νεκροταφείου

Μνήμη

Ο σχεδιασμός του David Chipperfield για το Κοιμητήριο San Michele είναι βαθιά ριζωμένο στο θέμα της μνήμης (memory), το οποίο προσέγγισε με μια λεπτή αρχιτεκτονική γλώσσα που προκαλεί σεβασμό. Για να τιμήσει τόσο τη συλλογική όσο και την ατομική μνήμη, ο Chipperfield εστίασε στην απλότητα και τον περιορισμό, επιτρέποντας στην αρχιτεκτονική να σβήσει διακριτικά στο βάθος, έτσι ώστε η εμπειρία της ανάμνησης να βρίσκεται στο επίκεντρο. Για παράδειγμα, σχεδίασε καθαρές, μινιμαλιστικές φόρμες και απέφυγε την περίτεχνη διακόσμηση, προτιμώντας υλικά και γεωμετρίες που μιλούν ήσυχα για το σοβαρό σκοπό του νεκροταφείου. Αυτός ο περιορισμός βοηθά στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που αισθάνεται διαχρονικό και στοχαστικό, επιτρέποντας στους επισκέπτες να επικεντρωθούν στον προσωπικό προβληματισμό και όχι στο αρχιτεκτονικό θέαμα. Αυτό το στοιχείο ενσωματώνει τις δομές στο σύνολο του νησιού χωρίς να ξεχωρίζουν επιδεικτικά.

καθαρά «ήσυχα» υλικά + αποφυγή της περίτεχνης διακόσμησης + απλές, καθαρές και μινιμαλιστικές φόρμες - γεωμετρίες

→ προσωπικό προβληματισμό + διαχρονικό/στοχαστικό περιβάλλον

Διάγραμμα 40: Στρατηγικές κινήσεις μνημειακότητας

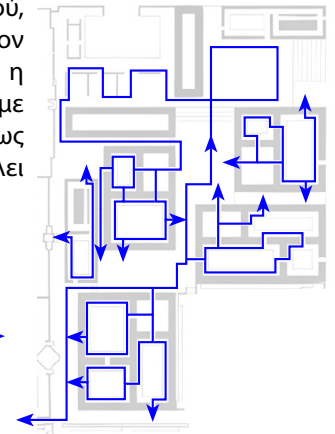
Ο David Chipperfield ενσωμάτωσε τη μνήμη στο έργο του Κοιμητηρίου San Michele είναι μέσω του προσεκτικού σχεδιασμού των μονοπατιών και της κυκλοφορίας, εμπνευσμένα από τα μονοπάτια στενά μονοπάτια της Βενετίας, που καθοδηγούν τους επισκέπτες σε ένα στοχαστικό ταξίδι στο χώρο. Τα ελικοειδή μονοπάτια οριοθετούνται από διακριτικές κιονοστοιχίες και απλό τοπίο, ενθαρρύνοντας έναν αργό ρυθμό που αντικατοπτρίζει την ήσυχη πράξη της ανάμνησης. Προσκαλώντας τους επισκέπτες να κινηθούν απαλά και στοχαστικά μέσα στο νεκροταφείο, αυτά τα

μονοπάτια δημιουργούν έναν ρυθμό προβληματισμού, επιτρέποντας σε κάθε άτομο να ασχοληθεί με τον χώρο και τις αναμνήσεις του με οικείο τρόπο. Αυτή η προσέγγιση ενθαρρύνει μια διαλογιστική σύνδεση με το περιβάλλον, δίνοντας έμφαση στη μνήμη όχι μόνο ως θέμα του σχεδιασμού αλλά ως εμπειρία που συμβάλλει στο ταξίδι του επισκέπτη.

κιονοστοιχίες + στενά μονοπάτια

→ περιπλάνηση ανάμεσα στις δομές

Διάγραμμα 41: Περιπλανήσεις ανάμεσα στις δομές

Επιπλέον, η ευαίσθητη προσέγγιση του Chipperfield στο τοπίο συμβάλλει στην εμπειρία της μνήμης μέσα στο νεκροταφείο. Δημιουργώντας κτίρια χαμηλού προφίλ που συνδυάζονται με το φυσικό περιβάλλον, διατηρεί τα αξιοθέατα της γύρω λιμνοθάλασσας και του ορίζοντα, υπενθυμίζοντας διακριτικά στους επισκέπτες τη σύνδεση της Βενετίας με το νερό και την ιστορική της σημασία. Αυτό το άνοιγμα στο φυσικό τοπίο ενισχύει την αίσθηση της διαχρονικότητας, συμβολίζοντας τη διαρκή παρουσία όσων αναπαύονται εκεί και συνδέοντας τη μνήμη με τους ευρύτερους κύκλους της φύσης και της ιστορίας. Μέσω αυτών των προσεγγισμένων σχεδιαστικών επιλογών, το έργο του Chipperfield στο San Michele ενθαρρύνει ένα περιβάλλον όπου η μνήμη σέβεται, διατηρείται και συνδέεται στενά τόσο με τον τόπο όσο και με την παράδοση.

skyline/ νοτιοανατολική όψη του νησιού San Michele + χαμηλές μορφές → ενσωμάτωση στο φυσικό τοπίο

επέκταση του Κοιμητηρίου San Michele

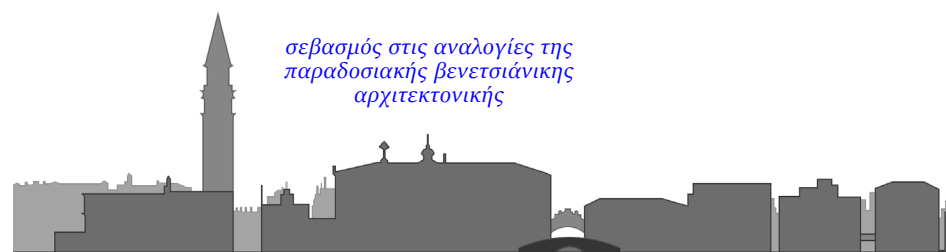

Διάγραμμα 42: Χαμηλές μορφές, ενσωμάτωση στο τοπίο

Μορφή

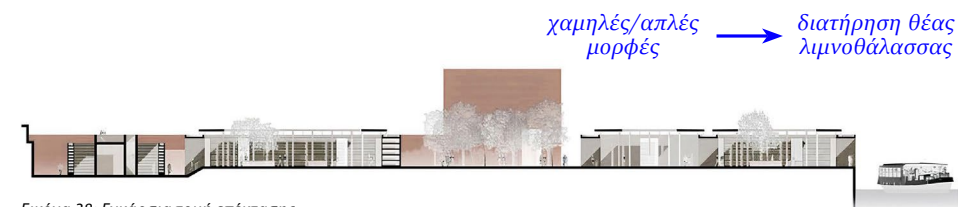
Η προσέγγιση του David Chipperfield για τη μορφή (form) στο έργο του San Michele Cemetery αποτελεί παράδειγμα της δέσμευσής του στη δημιουργία αρχιτεκτονικής που είναι συγχρόνως συγκρατημένη και βαθιά συνεπής με το σκηνικό της. Οι μορφές που επέλεξε για την επέκταση του νεκροταφείου είναι απλές, χαμηλές κατασκευές, που επιτρέπουν στο φυσικό τοπίο και την ιστορική αρχιτεκτονική να παραμείνουν τα σημεία εστίασης. Αντί να επιβάλλει τολμηρά σχήματα ή κάθετες δομές, το σχέδιο του Chipperfield χρησιμοποιεί ευθύγραμμες φόρμες με καθαρές γραμμές και συγκρατημένες γεωμετρίες, συμβάλλοντας σε μια αίσθηση ηρεμίας και περισυλλογής. Αυτή η απλότητα επιτρέπει στο νεκροταφείο να αισθάνεται προσγειωμένο, αποφεύγοντας οποιαδήποτε αναστάτωση στο ήρεμο, ανακλαστικό περιβάλλον. Εστιάζοντας σε αυτές τις ήσυχες, αδιάκοσμες φόρμες, ο σχεδιασμός του Chipperfield σέβεται τη γαλήνη της τοποθεσίας και επιτυγχάνει μια λεπτή ισορροπία μεταξύ της νέας αρχιτεκτονικής και του ιστορικού περιβάλλοντος. Μέσω αυτής της συγκρατημένης προσέγγισης, δημιουργεί έναν τόπο που τιμά τόσο τους νεκρούς όσο και τους ζωντανούς, παρέχοντας ένα διαχρονικό σκηνικό ανάμνησης.

Έτσι, χρησιμοποιεί χαμηλά, οριζόντια γραμμικά δώματα που συνδυάζονται άψογα με το γύρω τοπίο. Αντί να επιλέξει ψηλές ή επιβλητικές κατασκευές, ο Chipperfield σχεδίασε τις επεκτάσεις του νεκροταφείου με μια μέτρια, οριζόντια έμφαση που ευθυγραμμίζεται με τον χαμηλό ορίζοντα της Βενετίας και διατηρεί τη θέα στη λιμνοθάλασσα. Αυτές οι χαμηλές γραμμές οροφής συμβάλλουν σε μια μορφή που αισθάνεται γειωμένη και ενσωματωμένη στο νησιωτικό περιβάλλον, αντικατοπτρίζοντας το ύψος και την αναλογία της παραδοσιακής βενετσιάνικης αρχιτεκτονικής.

skyline Βενετίας

Διάγραμμα 43: Σεβασμός στις αναλογίες της Βενετίας

Εικόνα 38: Εγκάρσια τομή επέκτασης Κοιμητηρίου San Michele

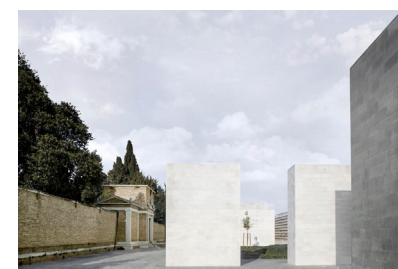
Αυτή η προσέγγιση επιτρέπει στην αρχιτεκτονική να απηχεί διακριτικά τις χαμηλές μορφές των βενετσιάνικων κτιρίων, καλλιεργώντας μια ήρεμη, αρμονική ατμόσφαιρα. Διατηρώντας τις δομές κοντά στη γη, ο Chipperfield σέβεται το ιστορικό και φυσικό πλαίσιο του νησιού, διασφαλίζοντας ότι οι νέες μορφές ενισχύουν αντί να υπερισχύουν του στοχαστικού περιβάλλοντος του νεκροταφείου. Αυτή η συγκράτηση στο ύψος υπογραμμίζει την ευαισθησία του Chipperfield στη μορφή, δημιουργώντας έναν γαλήνιο χώρο που τιμά τόσο την παράδοση όσο και τον τόπο.

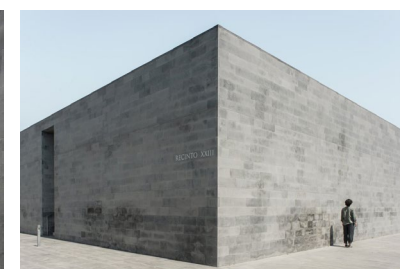
Εικόνα 39: Κήπος ανάμεσα σε ταφικά τείχη, Κοιμητήριο San Michele

Εικόνα 40: Μεταβατικός χώρος της επέκτασης, Κοιμητήριο San Michele

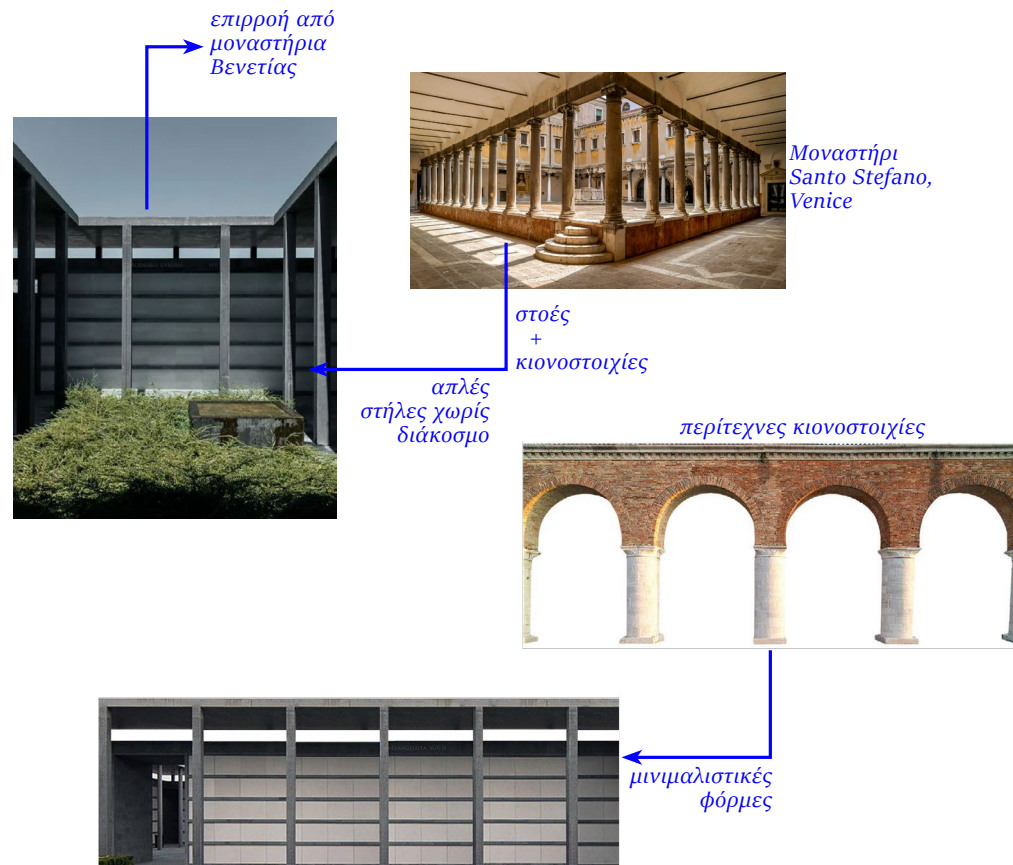

Εικόνα 41: Μεταβατικός χώρος της επέκτασης, Κοιμητήριο San Michele

Εικόνα 42: Χώρος εισόδου της επέκτασης, Κοιμητήριο San Michele

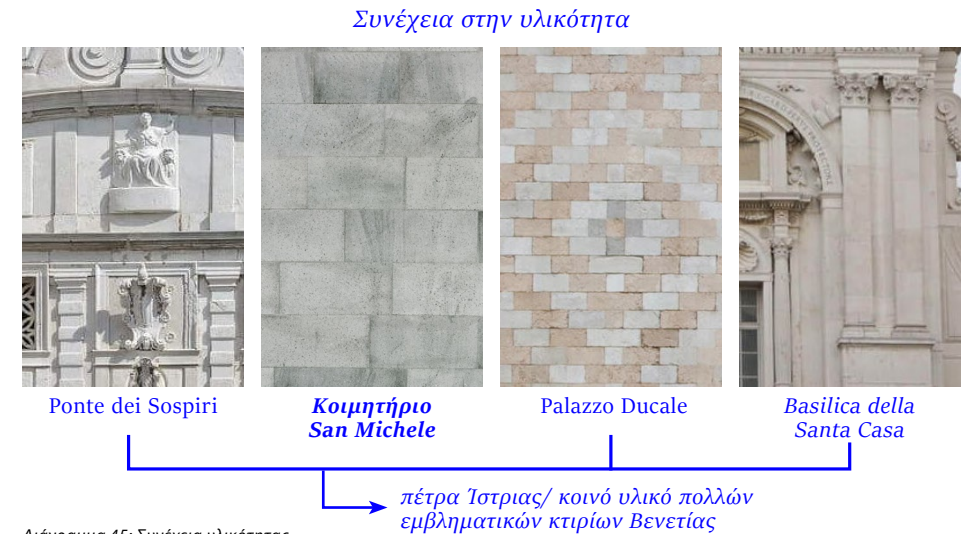
Ένα άλλο παράδειγμα της χρήσης της φόρμας φαίνεται στους διαδρόμους με κιονοστοιχίες, οι οποίοι ορίζονται από επαναλαμβανόμενες, ομοιόμορφα τοποθετημένες απλές μινιμαλιστικές στήλες που δημιουργούν μια ρυθμική οπτική εμπειρία. Αυτός ο δομικός ρυθμός δίνει στην αρχιτεκτονική μια αίσθηση ήσυχης τάξης, παραπέμποντας διακριτικά σε βενετσιάνικα μοναστήρια και στοές, ενώ δημιουργεί σκιασμένους χώρους για τους επισκέπτες. Ένα άλλο παράδειγμα είναι η διευθέτηση ανοιχτών αυλών που περιβάλλονται από αυτούς τους διαδρόμους, οι οποίοι σημαδεύουν το νεκροταφείο με στιγμές ανοίγματος και φωτός, προσφέροντας στους επισκέπτες χώρους για παύση και προβληματισμό.

Διάγραμμα 44: Επιρροές κιονοστοιχίας

Συνέχεια

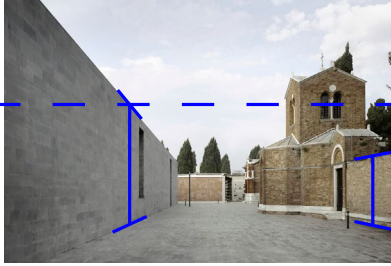
Στο έργο του Κοιμητηρίου San Michele, ο David Chipperfield ασχολήθηκε προσεκτικά με τη συνέχεια (continuity) διασφαλίζοντας ότι οι νέες επεκτάσεις ενσωματώνονται άψογα με το ιστορικό πλαίσιο της Βενετίας και το υπάρχον νεκροταφείο. Ένας βασικός τρόπος που το πέτυχε αυτό ήταν μέσω της επιλογής των υλικών. Χρησιμοποιώντας της πέτρας της Ίστριας, ο Chipperfield δημιούργησε μια οπτική συνέχεια μεταξύ παλαιών και νέων κατασκευών. Αυτή η πέτρα, με το απαλό χρώμα και την αντοχή της, όχι μόνο συνδέει την επέκταση με την αρχιτεκτονική κληρονομιά της Βενετίας, αλλά δημιουργεί επίσης μια συνεκτική παλέτα υλικών που σέβεται την ιστορική αισθητική του νεκροταφείου.

Διάγραμμα 45: Συνέχεια υλικότητας

Ο Chipperfield εξασφάλισε περαιτέρω τη συνέχεια αντικατοπτρίζοντας την κλίμακα και το ρυθμό των υπάρχοντων αρχιτεκτονικών στοιχείων. Για παράδειγμα, χρησιμοποίησε χαμηλές φόρμες και οριζόντιες γραμμές στις νέες δομές, εναρμονίζοντας με το συνολικό προφίλ χαμηλού ύψους του νησιού και διατηρώντας τα αξιοθέατα στη λιμνοθάλασσα και τη Βενετία πέρα από αυτό. Η προσθήκη διαδρόμων με κιονοστοιχία αντικατοπτρίζει την αρχιτεκτονική γλώσσα των βενετσιάνικων μοναστηριών, διατηρώντας τον ίδιο ήρεμο ρυθμό και ανθρώπινη κλίμακα που παρατηρείται στους παραδοσιακούς βενετσιάνους δημόσιους χώρους. Αυτοί οι καλυμμένοι διάδρομοι συνδέουν διάφορα τμήματα του νεκροταφείου, δημιουργώντας μια ρευστή αίσθηση κίνησης που σέβεται την αρχική χωρική οργάνωση.

Συνέχεια στη κλίμακα
και στα αρχιτεκτονικά στοιχεία

Διάγραμμα 46: Συνέχεια στη κλίμακα
και στα αρχιτεκτονικά στοιχεία

χαμηλές φόρμες
ανάλογες με τα
γενικά ύψη της
Βενετίας

Αρχιτεκτονικά
στοιχεία
επηρεασμένα
από μορφές της
Βενετίας

στοά
+
μονοπάτια
+
κιονοστοιχία

Μια άλλη πτυχή της συνέχειας είναι η ευαίσθητη προσέγγιση του Chipperfield στον εξωραϊσμό. Ενσωματώνοντας ανοιχτές αυλές και ήσυχους χώρους πρασίνου στο σχεδιασμό, διατηρεί την αίσθηση ανοιχτότητας και ηρεμίας του υπάρχοντος νεκροταφείου. Αυτοί οι χώροι προσκαλούν στιγμές προβληματισμού, επιτρέποντας στους επισκέπτες να βιώσουν το νεκροταφείο ως ένα συνεκτικό σύνολο και όχι ως μια ξεχωριστή, σύγχρονη επέκταση. Μέσα από αυτές τις προσεκτικές επιλογές, ο σχεδιασμός του Chipperfield διατηρεί τη συνέχεια της ιστορικής και στοχαστικής ατμόσφαιρας του San Michele, συνδυάζοντας το παρελθόν και το παρόν με τρόπο που σέβεται τον μοναδικό χαρακτήρα της Βενετίας.

Διάγραμμα 47: Συνέχεια πρασίνου

III. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

III . ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μεταξύ των αρχιτεκτονικών έργων του David Chipperfield - το Μουσείο Neues και η Γκαλερί James Simon στο Νησί των Μουσείων του Βερολίνου και το Κοιμητήριο San Michele στη Βενετία - μπορεί κανείς να διακρίνει συνεπείς στρατηγικές σχεδιασμού και κατευθυντήριες αρχές που αντικατοπτρίζουν έναν ενιαίο χαρακτήρα και την ξεχωριστή ταυτότητα του αρχιτέκτονα. Τα έργα αυτά, αν και με διαφορετικό σκοπό, παρουσιάζουν κοινά στοιχεία στις επεμβάσεις, το στυλ και την αρχιτεκτονική τους γλώσσα. Το Μουσείο Neues περιλαμβάνει την ευαίσθητη αποκατάσταση ενός ιστορικά σημαντικού κτιρίου στο Βερολίνο, διατηρώντας την κληρονομιά του και ενσωματώνοντας ταυτόχρονα σύγχρονα στοιχεία. Η Γκαλερί James Simon σχεδιάστηκε ως μια ζωτική προσθήκη στο Museum Island, γεφυρώνοντας τα κενά μεταξύ των γύρω μουσείων και βελτιώνοντας την προσβασιμότητά τους. Παράλληλα, το έργο του Κοιμητηρίου San Michele επέκτεινε και επαναπροσδιόρισε τον χώρο του νεκροταφείου, αναδιοργανώνοντας τη διάταξή του για να εισάγει μια νέα προσέγγιση στις πρακτικές ταφής. Παρά τις διαφορετικές τους λειτουργίες και πλαίσια, τα έργα αυτά μοιράζονται τη δέσμευση του Chipperfield για την αυθεντικότητα των υλικών, τη χωρική σαφήνεια και το διάλογο με σεβασμό μεταξύ παρελθόντος και παρόντος.

Ενώ το πλαίσιο, οι συνθήκες και οι απαιτήσεις ποικίλλουν σε όλα τα έργα του Chipperfield, η προσέγγισή του διέπεται από ένα σταθερό πλαίσιο, το οποίο έχει τις ρίζες του σε πέντε βασικές έννοιες: πλαίσιο, παράδοση, μνήμη, μορφή και συνέχεια. Αυτοί οι πυλώνες αποτελούν το θεμέλιο της φιλοσοφίας του σχεδιασμού του, επιτρέποντάς του να προσδίδει σε κάθε έργο μια αίσθηση μνημειακότητας. Η εστίαση του Chipperfield στη μνημειακότητα δεν αφορά τη μεγαλοπρέπεια ή το μέγεθος, αλλά τη δημιουργία αρχιτεκτονικής που αντηχεί βαθιά με το περιβάλλον της και στέκεται ως διαχρονική παρουσία.

Οι πέντε πυλώνες αντλούνται από αρχές σχεδιασμού που έχουν τεθεί με το πέρασ των αιώνων, ενσωματώνοντας στοιχεία όπως τη νεοκλασική συμμετρία, το ρυθμό, τη μινιμαλιστική καθαρότητα και το σεβασμό στα υπάρχοντα αρχιτεκτονικά στοιχεία. Τηρώντας αυτές τις έννοιες, ο Chipperfield δεν επιδιώκει να επανεφεύρει την αρχιτεκτονική αλλά να επανερμηνεύσει και να συνδυάσει διαχρονικές αρχές. Τα έργα του ενσαρκώνουν τη μνημειακότητα μέσω της ισορροπίας της απλότητας και του σεβασμού στην ιστορία, δημιουργώντας έργα που απηχούν τις διαχρονικές ιδιότητες των αρχιτεκτονικών ορόσημων του παρελθόντος.

Ο χειρισμός του πλαισίου από τον Chipperfield αποκαλύπτει μια συνεκτική στρατηγική που σέβεται το ιστορικό, πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον, ενώ ενσωματώνει τη σύγχρονη αρχιτεκτονική γλώσσα. Στοιχεία όπως η συνέχεια

ή δημιουργία κιονοστοιχίας, ο ρυθμός, η ανάδειξη ουλών από καταστροφές και η αποκάλυψη υλικού πρωτότυπης κατασκευής σε αποκαταστάσεις όπως παρατηρήθηκε στο έργο του Μουσείου Neues, αλλά και η χρήση υλικών που εμφανίζεται στο εκάστοτε περιβάλλον είναι κάποιες από τις εφαρμογές που αποτελούν βασικές χειρονομίες στην επεξήγηση του πλαισίου. Παράλληλα, ο Chipperfield φροντίζει την ενσωμάτωση της κάθε δομής στο ανάλογο περιβάλλον, όπως στο παράδειγμα του Κοιμητηρίου San Michele, όπου η δομή δεν υπερβαίνει την φύση προωθώντας τη φυσική ηρεμία του νησιού, ενώ η γκαλερί James Simon ενσωματώνεται άψογα σε ένα τόσο περιορισμένο πλαίσιο γύρω από κτίρια με συγκεκριμένο ιστορικό χαρακτήρα.

Όσον αφορά την έννοια της παράδοσης, η στρατηγική του Chipperfield αντανάκλα μια συνέπεια που τιμά τις ιστορικές αφηγήσεις, ενσωματώνοντας ταυτόχρονα σύγχρονες ευαισθησίες. Και στα τρία έργα που αναλύθηκαν, ο αρχιτέκτονας χρησιμοποίησε σύγχρονα υλικά παρόμοια ή και ίδια που συναντούσε στην παράδοση του κάθε έργου. Στην αποκατάσταση του Μουσείου Neues χρησιμοποίησε παραδοσιακά υλικά και τεχνοτροπίες για την ανοικοδόμηση κατεστραμμένων τμημάτων, αλλά και σύγχρονα υλικά παρόμοια με τα πρωτότυπα για την ομοιόμορφη συνέχεια της όψης, εφαρμογή που συναντάται και στις όψεις της Γκαλερί James Simon αλλά και στο Κοιμητήριο San Michele όπου χρησιμοποιεί υλικά που συναντάμε σε κτίρια του περιβάλλοντός τους. Μέσω της παράδοσης στα έργα του ο Chipperfield αναφέρεται στις αρχιτεκτονικές παραδόσεις της εκάστοτε περίπτωσης, όπως στη νεοκλασική συμμετρία, την οποία τη συναντάμε στις κατόψεις και των τριών έργων, αλλά και τον ρυθμό της κιονοστοιχίας, ενώ παράλληλα τις επανερμηνεύει μέσω σύγχρονων μινιμαλιστικών μορφών. Σε όλα αυτά τα έργα, η προσέγγιση του Chipperfield στην παράδοση περιλαμβάνει μια προσεκτική επανερμηνεία αντί για αντιγραφή, διασφαλίζοντας ότι κάθε σχέδιο αισθάνεται συνδεδεμένο με τις ιστορικές του ρίζες.

Η έννοια της μνήμης ως ένας από τους βασικούς πυλώνες σχεδιασμού του Chipperfield αποδεικνύει μια συνεπή στρατηγική δημιουργίας αρχιτεκτονικής που αναγνωρίζει και διατηρεί ιστορικές και πολιτιστικές αφηγήσεις, ενώ εξυμνεί τον στοχασμό και τον προβληματισμό. Στην αποκατάσταση του Μουσείου Neues, διατήρησε τμήματα της κατεστραμμένης πρόσοψης του κτιρίου αλλά και αλλοιωμένες τοιχογραφίες από τον πόλεμο, επιτρέποντας στην κατασκευή να στέκεται ως μαρτυρία της ιστορίας της, ενώ ανακατασκευάστηκαν κατεστραμμένα δομικά στοιχεία, όπως η οροφή, με σύγχρονα υλικά. Στο σχεδιασμό της Γκαλερί James Simon, εμπνέεται από τη κλασική αρχιτεκτονική των γειτονικών κτιρίων δημιουργεί μεγάλα ανοίγματα «κοιτώντας» τα σημαντικά κτίρια γύρω της αφήνοντας τη μνήμη να εισχωρήσει στη καινούρια δομή. Αυτές οι κινήσεις σχεδιασμού προκαλούν τον στοχασμό των επισκεπτών και την εμπειρία ανάμνησης, στοιχείο που συναντάμε και στο Κοιμητήριο του San Michele μέσω των μινιμαλιστικών και καθαρών μορφών, αλλά και των διαδρομών

ανάμεσα στις κιονοστοιχίες, στοιχείο που επαναλαμβάνεται και στο Μουσείο Neues και στη Γκαλερί James Simon.

Δίνοντας προτεραιότητα στην απλότητα και τη γεωμετρική καθαρότητα της μορφής, ο Chipperfield δημιουργεί κτίρια που προκαλούν μνημειακότητα μέσω της ισορροπίας, των αναλογιών και της διακριτικής κλίμακας τους, χωρίς να βασίζονται σε περιττές διακοσμήσεις. Στη Γκαλερί James Simon χρησιμοποιεί μια μεγάλη κιονοστοιχία και οριζόντιες γραμμές για να δημιουργήσει μια αξιοπρεπή, μνημειακή παρουσία, αντλώντας έμπνευση από τις κλασικές αρχές, διατηρώντας παράλληλα μια σύγχρονη ευαισθησία. Ομοίως, στο Κοιμητήριο του San Michele χρησιμοποιεί το στοιχείο της στοάς, στοιχείο που συναντάται σε μοναστήρια της Βενετίας αλλά ενθαρρύνουν και την περισυλλογή. Στο Neues Museum, οι παρεμβάσεις του Chipperfield σέβονται την υπάρχουσα δομή αλλά εισάγουν μινιμαλιστικές, καθарές γραμμές που ενισχύουν την αίσθηση διαχρονικότητας του κτιρίου. Μέσω αυτών των σχεδίων, ο Chipperfield αποδεικνύει πώς η μορφή μπορεί να εκφράσει τη μνημειακότητα, συνδυάζοντας τη σύγχρονη καθαρότητα των μορφών με την ιστορική απήχηση.

Η συνέχεια είναι βασική αρχή για τον Chipperfield για να δημιουργεί μια αίσθηση σύνδεσης μεταξύ των αρχιτεκτονικών εποχών. Στην αποκατάσταση του Μουσείου Neues, διατήρησε την ακεραιότητα του αρχικού κτιρίου κρατώντας πρωτότυπα στοιχεία όπως γύψινα έργα και τοιχογραφίες, προσθέτοντας ταυτόχρονα σύγχρονες παρεμβάσεις που σέβονται και αξιοποιούν την κληρονομιά του. Παρόμοια, η Γκαλερί James Simon, που βρίσκεται μέσα στο νησί των Μουσείων του Βερολίνου, σέβεται τον αρχιτεκτονικό ρυθμό του χώρου, παρέχοντας μία συνέχεια στη μορφή, στα υλικά και στη χωρική διάταξη του νησιού, κάτι που ακολούθησε και στο Κοιμητήριο του San Michele. Μέσω αυτών των προσεγγίσεων, ο αρχιτέκτονας αναδεικνύει πώς η συνέχεια στην αρχιτεκτονική επιτρέπει μια δυναμική, αλλά και διαχρονική έκφραση της μνημειακότητας που γεφυρώνει το παρελθόν με το μέλλον.

Αυτά τα πέντε συστατικά στοιχεία του σχεδιασμού του Chipperfield στοχεύουν είναι μέρος της συνθετικής διαδικασίας ενός έργου του στοχεύοντας στη διαχρονικότητα του κάθε κτιρίου όχι μέσω άμεσης αλλά έμμεσης αναφοράς σε κλασικές αρχές. Έτσι, η μνημειακότητα στην αρχιτεκτονική μπορεί να περιγραφεί ως μια βαθιά, σχεδόν πνευματική ιδιότητα που δίνει σε μια δομή μια αίσθηση διαχρονικότητας - μια αμετάβλητη ουσία. Αυτή είναι η αίσθηση που προκαλεί ο Παρθενώνας, ευρέως αναγνωρισμένος ως σύμβολο του ελληνικού πολιτισμού. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η σημερινή εποχή ορίζεται από την έλλειψη μοναδικού σκοπού, γεγονός που καθιστά δύσκολο για τους αρχιτέκτονες να εμποτίσουν τα κτίριά τους με αυτήν την ποιότητα.

Ενώ οι μορφές και τα νοήματα της μνημειακότητας έχουν αλλάξει, η ουσία της όμως παραμένει ριζωμένη στην ικανότητα να εμπνέει, να δίνει τροφή για σκέψη και να συνδέει τους ανθρώπους με κάτι μεγαλύτερο από τον εαυτό τους. Καθώς προχωράμε μπροστά, η μνημειακή αρχιτεκτονική συνεχίζει να μας προκαλεί να σκεφτούμε κριτικά για τις αξίες μας και να οραματιστούμε ένα μέλλον που εξισορροπεί την παράδοση με την καινοτομία, τη μονιμότητα με την προσαρμοστικότητα και την αισθητική με τον σκοπό.

IV. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

IV. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

1. Εικόνα 1: arquitecturaviva.com/works/neues-museum-1
2. Εικόνα 2: davidchipperfield.com/projects/neues-museum
3. Εικόνα 3α: davidchipperfield.com/projects/neues-museum
4. Εικόνα 3β: artsandculture.google.com/story/the-rebirth-of-the-neues-museum-neues-museum-staatliche-museen-zu-berlin/wwwUxOD6OJpqqKA?hl=en
5. Εικόνα 3γ: encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSF6-sVCv3-MP4T9s0O4XhoHvTT1YVqIWgWnb56dbBebNdknbrg
6. Εικόνα 4: emap-romulus-prod.s3.eu-west-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/sites/12/2009/05/AR05_346_10_UZ_090217_N6-1024x683.jpg
7. Εικόνα 5: arquitecturaviva.com/works/neues-museum-1
8. Εικόνα 6: flickr.com/photos/47333265@N00/7183263436/in/photostream/
9. Εικόνα 7: archdaily.com/127936/neues-museum-david-chipperfield-architects-in-collaboration-with-julian-harrap
10. Εικόνα 8: archello.com/en/project/neues-museum
11. Εικόνα 9: metalocus.es/en/news/neues-museum-drawings-david-chipperfield-display-lisbon
12. Εικόνα 10: divisare.com/projects/338168-david-chipperfield-architects-ro-ry-gardiner-neues-museum
13. Εικόνα 11: i.pinimg.com/736x/1d/55/39/1d5539ad5b4fee44ad-d12cd9c920c633.jpg
14. Εικόνα 12α: architectural-review.com/today/neues-museum-by-david-chipperfield-architects-berlin-germany
15. Εικόνα 12β: arquitecturaviva.com/works/neues-museum-1
16. Εικόνα 13α: arquitecturaviva.com/works/neues-museum-1
17. Εικόνα 13β: metalocus.es/en/news/neues-museum-drawings-david-chipperfield-display-lisbon
18. Εικόνα 13γ: spkmagazin.de/en/wrecked-ruined-defaced.html
19. Εικόνα 13δ: arquitecturaviva.com/works/neues-museum-1
20. Εικόνα 14: divisare.com/projects/338168-david-chipperfield-architects-ro-ry-gardiner-neues-museum
21. Εικόνα 15: divisare.com/projects/338168-david-chipperfield-architects-ro-ry-gardiner-neues-museum

22. Εικόνα 16: divisare.com/projects/338168-david-chipperfield-architects-ro-ry-gardiner-neues-museum
23. Εικόνα 17α: arquitecturaviva.com/works/neues-museum-1
24. Εικόνα 17β: meilibristiel.com/leblogdemeilin/art/neues-museum-berlin/
25. Εικόνα 18α: whichmuseum.com/museum/neues-museum-berlin-5389
26. Εικόνα 18β: powertraveller.com/berlin-new-museum-entry-ticket/
27. Εικόνα 18γ: powertraveller.com/berlin-new-museum-entry-ticket/
28. Εικόνα 19α: powertraveller.com/berlin-new-museum-entry-ticket/
29. Εικόνα 19β: arquitecturaviva.com/works/neues-museum-1
30. Εικόνα 20: archdaily.com/926033/james-simon-galerie-david-chipperfield-architects
31. Εικόνα 21: archdaily.com/926033/james-simon-galerie-david-chipperfield-architects
32. Εικόνα 22: davidchipperfield.com/projects/james-simon-galerie
33. Εικόνα 23: archdaily.com/926033/james-simon-galerie-david-chipperfield-architects
34. Εικόνα 24: davidchipperfield.com/projects/james-simon-galerie
35. Εικόνα 25: archdaily.com/926033/james-simon-galerie-david-chipperfield-architects
36. Εικόνα 26: davidchipperfield.com/projects/james-simon-galerie
37. Εικόνα 27α: guiding-architects.net/james-simon-gallery-david-chipperfield/
38. Εικόνα 27β: divisare.com/projects/410516-david-chipperfield-architects-simon-menges-ute-zscharnt-james-simon-galerie
39. Εικόνα 27γ: divisare.com/projects/410516-david-chipperfield-architects-simon-menges-ute-zscharnt-james-simon-galerie
40. Εικόνα 28α: avidchipperfield.com/projects/james-simon-galerie
41. Εικόνα 28β: arquitecturaviva.com/works/galeria-james-simon-en-proyecto-3
42. Εικόνα 29: archdaily.com/926033/james-simon-galerie-david-chipperfield-architects
43. Εικόνα 30: archdaily.com/926033/james-simon-galerie-david-chipperfield-architects
44. Εικόνα 31: davidchipperfield.com/projects/san-michele-cemetery
45. Εικόνα 32: davidchipperfield.com/projects/san-michele-cemetery

46. Εικόνα 33α: arquitecturaviva.com/works/cementerio-de-san-michele-6
47. Εικόνα 33β: arquitecturaviva.com/works/cementerio-de-san-michele-6
48. Εικόνα 34: alamy.com/stock-photo/isola-di-murano-world-heritage.html?pseudo=DF958DBC3F7340E19A7B7113CB78D844&sortBy=relevant
49. Εικόνα 35: en.wikipedia.org/wiki/File:0_Venise,_basilica_Santa_Maria_della_Salute_%282%29.JPG
50. Εικόνα 36: arkitok.com/architects/david-chipperfield-architects/projects/san-michele-cemetery
51. Εικόνα 37: divisare.com/projects/18411-david-chipperfield-architects-christian-richters-san-michele-cemetery
52. Εικόνα 38: divisare.com/projects/18411-david-chipperfield-architects-christian-richters-san-michele-cemetery
53. Εικόνα 39: davidchipperfield.com/projects/san-michele-cemetery
54. Εικόνα 40: davidchipperfield.com/projects/san-michele-cemetery
55. Εικόνα 41: davidchipperfield.com/projects/san-michele-cemetery
56. Εικόνα 42: yinjinspace.com/article/David-Chipperfield-San-Michele-Cemetery.html
57. Εικόνα 43: arte2000.it/en/blog-en/the-istrian-stone-in-italy-artistic-heritage-of-monuments-and-sculptures/
58. Εικόνα 44: arquitecturaviva.com/works/cementerio-de-san-michele-6
59. Εικόνα 45: arte2000.it/en/blog-en/the-istrian-stone-in-italy-artistic-heritage-of-monuments-and-sculptures/
60. Εικόνα 46: arte2000.it/en/blog-en/the-istrian-stone-in-italy-artistic-heritage-of-monuments-and-sculptures/
61. Εικόνα 47: yinjinspace.com/article/David-Chipperfield-San-Michele-Cemetery.html
62. Εικόνα 48: yinjinspace.com/article/David-Chipperfield-San-Michele-Cemetery.html
63. Εικόνα 49: yinjinspace.com/article/David-Chipperfield-San-Michele-Cemetery.html

V. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

V. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική & Ξένη Βιβλιογραφία

1. Lorraine Farrelly, *The Fundamentals of Architecture*, Worthing: AVA Publishing, 2007
2. Λέφας Παύλος, *Αρχιτεκτονική - Μία ιστορική θεώρηση*, Αθήνα: εκδ. Πλέθρον, 2013
3. Φιλιππίδης Δημήτρης, *Νεοελληνική αρχιτεκτονική*, Αθήνα: εκδ. Μέλισσα, 1984
4. Φιλιππίδης Δημήτρης & Μπούρας Χαράλαμπος, *Αρχιτεκτονική*, Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα, 2013
5. Veronica Biermann et al., *Architectural Theory: From The Renaissance to the Present*, Cologne: Taschen, 2003
6. Anthony Vidler, *The Writing of the Walls: Architectural Theory in the Late Enlightenment*, Princeton: Princeton Architectural Press, 1987
7. OMA, Rem Koolhaas, Bruce Mau, *S,M,L,XL*, New York: The Monacelli Press, 1995
8. Rem Koolhaas, *Delirious New York: Retroactive Manifesto for Manhattan*, New York: Oxford University Press, 1978
9. Adolf Loos, *Ornament and Crime*, London: Penguin Penguin Books Ltd, 2019
10. Louis Kahn & Robert Twombly, *Louis Kahn: Essential Texts*, New York: W.W. Norton, 2003
11. Sigfried Giedion, *Architecture, You and Me*, Cambridge: Massachusetts, Harvard University Press, 1958
12. Sigfried Giedion, Fernand Léger & Josep Luis Sert, *Nine points on monumentality*, New York, 1943
13. Kenneth Frampton, *Modern Architecture: A Critical History*, London: Thames & Hudson, 2007
14. David Chipperfield, *Theoretical Practice*, London: Artemis, 1994
15. Rik Nys, *Form Matters, David Chipperfield Architects*, Cologne: Walter König, 2010
16. David Chipperfield, Kieran Long & Shumi Bose, *Common Ground: a critical reader*, Venice: Marsilio Editori, 2012
17. Cobbers Arnt, *Architecture in Berlin: The 100 most Important Buildings and Urban Settings*, Berlin: Berlin kompakt, 1999
18. Nys R. & Reichert M., *Neues Museum Berlin*, London: Thames and Hudson, 2009

19. Francisco Rei & Thomas Weaver, *David Chipperfield Architectural Works 1990-2002*, Ediciones Poligrafa, 2003
20. Στροπωνιάτης Βασίλειος Γεωργίου, *Μνημειακή αρχιτεκτονική στον 20ο αιώνα*, Ερευνητική εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2013
21. Στέφανος Κουφόπουλος, *In context. Ο Chipperfield στο Βερολίνο*, Ερευνητική εργασία, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, 2015

Περιοδικά

1. El Croquis, *David Chipperfield 2015-2023*
2. Hofmeister Sandra, *David Chipperfield Architects : Architektur Und Baudetails/ Architecture and Construction Details*, Munich: Detail, 2019
3. Arquitectura Viva, *David Chipperfield 2009-2019*
4. Journal of Architecture, *Monumentality Reconsidered: David Chipperfield's Extension of the San Michele Cemetery*, 2015
5. Pedro Gadanho, *David Chipperfield's Poetics of Restraint: The Cemetery on San Michele Island in Venice*, Architectural Review, 2017

Δημοσιευμένα Άρθρα

1. Nicolai Bernd, *New Monumentalism in Contemporary Architecture*, ResearchGate, 2013 [researchgate.net/publication/275634035_New_Monumentalism_in_Contemporary_Architecture](https://www.researchgate.net/publication/275634035_New_Monumentalism_in_Contemporary_Architecture)
2. Xue Fang, *Monumentality in the Context of Modernity*, Institute of Architecture Design and Research, Chinese Academy of Sciences, Beijing, China, 2021
3. Mark E. T. Horn and Peter R. Proudfoot, *Ideas of monumentality in architecture*, 2016, [researchgate.net/publication/308898209_Ideas_of_monumentality_in_architecture](https://www.researchgate.net/publication/308898209_Ideas_of_monumentality_in_architecture)
4. Ruairi Kelly, *Monumentality in Architecture*, 2014 academia.edu/6794283/Monumentality_in_Architecture
5. Defining Monumentality: What makes a monument? powerstations.omeka.net/exhibits/show/scott/monumental-theory

Διαδικτυακές Πηγές

1. Anthony Vidler, Monument, Memory, and Modernism archweb.cooper.edu/exhibitions/kahn/essays_02.html
3. Museum Island Berlin: Architecture, Collections, History visitberlin.de/en/museum-island-in-berlin
5. davidchipperfield.com/projects/james-simon-galerie
6. Fulvio Irace, Simple, Ordinary, Complex, David Chipperfield Architects, 2013 davidchipperfield.com/writing/simple-ordinary-complex
7. theguardian.com/artanddesign/2023/mar/07/i-faked-it-at-the-beginning-david-chipperfield-on-his-rise-from-shop-designer-to-starchitect
8. Rethinking the Future, Monumentality - Then and Now re-thinkingthefuture.com/architectural-community/a2514-monumentality-then-and-now/
9. Rethinking the Future, The Timeless Moments of Architecture re-thinkingthefuture.com/narratives/a5985-the-timeless-moments-of-architecture/#google_vignette
10. Rethinking the Future, Understanding Timelessness in Architecture re-thinkingthefuture.com/fresh-perspectives/a5625-understanding-timelessness-in-architecture/
11. Lloyd Alter, Rising From the Ruins of War, Neues Museum in Berlin Mixes Old and New
12. treehugger.com/rising-ruins-war-neues-museum-berlin-mixes-old-and-new-4856966
13. davidchipperfield.com/projects/neues-museum
14. davidchipperfield.com/projects/san-michele-cemetery

MONUMENTAL IT IS